

Proiectul pentru Reforma Educației Timpurii (P.R.E.T.)

Scopul general al Proiectului pentru Reforma Educației Timpurii este acela de a îmbunătăți calitatea infrastructurii sistemului de educație preșcolară și de a se adresa nevoilor de bază ale copiilor prin intermediul îmbunătățirii serviciilor, pentru a le permite acestora să-și valorifice potențialul într-un grad maxim și să îi pregătească pentru un start bun la școală și în viață.

Mai precis, P.R.E.T. urmărește:

- Să îmbunătățească infrastructura actuală a sistemului de educație timpurie pentru copiii de la 3 la 6/7 ani prin reabilitarea și dezvoltarea unităților de educație;
- Să îmbunătățească nivelul calității educației preșcolare prin perfecționarea cadrelor didactice și asigurarea unor materiale didactice corespunzătoare;
- Să eficientizeze sistemul educațional prin crearea Centrelor de Resurse pentru Educație și Dezvoltare, precum și prin dezvoltarea sistemului de management educațional al Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului.

Proiectului pentru Reforma Educației Timpurii se va desfășura la nivel național, în toate județele României (inclusiv municipiul București) ca parte a programului mai larg de reformă a educației timpurii din România și a strategiei complexe de reformă a educației timpurii (2005 - 2011) dezvoltate de M.E.C.T.

Proiectul pentru Reforma Educației Timpurii include următoarele **componente** (direcții de acțiune):

- **Componenta 1: Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii**, având ca obiectiv îmbunătățirea infrastructurii celor mai defavorizate grădinițe, astfel încât acestea să ajungă la un standard minim de funcționare, precum și asigurarea spațiilor necesare unităților care au avut de suferit de pe urma procesului de retrocedare a imobilelor naționalizate.
- **Componenta 2: Formarea și perfecționarea personalului din grădinițe** (manageri, cadre didactice, asistente, administratori și alte categorii), în cadrul căreia se urmărește dezvoltarea și livrarea de programe integrate de dezvoltare profesională pentru educatori (aproximativ 35.000 de persoane), personalul de îngrijire - îngrijitori, asistenți, personal medical - (aproximativ 13.000), manageri (circa 2.500) și părinți.
- **Componenta 3: Dezvoltarea capacității sistemului de a oferi servicii de calitate** prin dotarea grădinițelor cu material didactic, jocuri educative și alte materiale necesare procesului de educație timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani, înființarea rețelei de Centre de Resurse pentru Educație și Dezvoltare (CRED), înființarea unor servicii specifice pentru copiii cu vârste între 0 - 6/7 ani cu dizabilități și nevoi speciale, creșterea capacității MECT și a autorităților locale de a monitoriza, evalua și dezvolta politici educaționale.

Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului
Unitatea de Management al Proiectelor pentru Învățământul Preuniversitar

PROIECTUL PENTRU REFORMA EDUCAȚIEI TIMPURII

Noi repere ale educației timpurii în grădiniță

3

Modul pentru educatori

București
2008

Prezenta lucrare face parte din seria *Module pentru formarea și perfecționarea personalului din grădinițe* elaborată în cadrul *Proiectului pentru Reforma Educației Timpurii, Componenta 2: Formarea și perfecționarea personalului din grădinițe* cofinanțat de Guvernul României și de Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (BDCE).

Lucrarea a fost realizată de o echipă de consultanți ai instituțiilor care asigură în parteneriat asistența tehnică a Proiectului: *Educația 2000+ Consulting, Asociația Centrul „Step by Step“ pentru Educație și Dezvoltare Profesională și Fundația Centrul Educația 2000+.*

Echipa de coordonare din partea MECT-UMPIP:

Mihaela Ionescu
Irina Velter

Echipa de coordonare din partea Asistenței Tehnice:

Monica Dvorski
Cristiana Boca
Emilia Lupu

Coordonator serie module de formare:

Cristiana Boca

Autori:

Jenica Batiște, Cristiana Boca

Co-autori: Vasile Fluieraș (cap. 1), Liliana Grigore (cap.7, 8), Doina Olga Ștefănescu (cap. 4)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Noi repere ale educației timpurii în grădiniță / Cristiana Boca (coord.), Jenica Batiște, Vasile Fluieraș, ... –
București: Educația 2000+, 2009
Bibliogr.
ISBN 978-973-1715-14-8

I. Boca, Cristiana (coord.)
II. Batiște, Jenica
III. Fluieraș, Vasile

371.383:373.24

Ilustrație copertă: Grădinița nr. 3 Tulcea

Ilustrații interior: Grădinița nr. 3 Tulcea, Grădinița de pe lângă Școala 2 Tulcea și Grădinița Bambi Step by Step București

Design copertă: Millenium Design Group

Layout & DTP: Millenium Design Group

Coperta și interior: Millenium Design Group

© 2008 Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, Unitatea de Management al Proiectelor pentru Învățământul Preuniversitar București. Toate drepturile rezervate.

Noi repere ale educației timpurii în grădiniță

[argument]

Prezenta lucrare a fost concepută pe baza noului „Curriculum pentru învățământul preșcolar (3-6/7 ani)” aprobat prin O.M.nr.5233/1.09.2008 și a „Ghidului de bune practici pentru educația timpurie”, cu scopul de a oferi educatoarelor repere teoretice și practice în desfășurarea activităților didactice din grădiniță.

Sperăm ca acest modul să aibă o contribuție importantă, atât la formarea inițială a educatorilor, cât și la formarea continuă a acestora. În acest sens, ne bazăm pe fundamentarea sa teoretică și practică: ghidul a fost construit pe baza rezultatelor cercetărilor recente din psihologia dezvoltării copilului și reflectă atât tendințele actuale din științele educației, cât și evoluția înregistrată în ultimii ani de sistemul de învățământ preșcolar la nivel național și internațional.

În prima parte, autorii definesc, sintetizează și clarifică o serie de concepte fundamentale pentru educația timpurie, accentuând în mod deosebit: educația incluzivă, dezvoltarea globală, integrală a copilului prin acordarea unei mai mari atenții jocului liber ales, unei mai bune organizări a mediului educațional, ca prime condiții pentru asigurarea calității și eficienței procesului de educație din grădiniță.

Scopul fundamental al lucrării este acela de a sprijini educatorii în demersul lor de a-și adapta managementul clasei și activitățile de învățare, conform prevederilor noului Curriculum prin: practicarea unei proiectări integrate, valorizarea rutinelor și tranzițiilor, identificarea de noi roluri ale cadrului didactic, evaluare obiectivă bazată pe observare și înregistrare sistematică a progreselor copiilor și implicarea familiei în procesul de învățare.

Fiecare capitol vine în întâmpinarea educatorilor cu teme de reflecție, exerciții, sugestii și recomandări, oferă exemple de bune practici din activitatea cu copiii și părinții, pentru a se asigura coerența dintre filosofia proiectării noului Curriculum și implementarea lui în grădiniță.

Sperăm ca această lucrare să răspundă unor întrebări generate de noul Curriculum, să învingă prejudecățile, să ajute la schimbarea mentalității și la o conștientizare mai profundă a rolului pe care îl are educatorul în dezvoltarea personalității copilului.

Autorii

Note

Specificul jocului și metode de stimulare a învățării la copilul preșcolar

capitolul

[1]

Copilul evoluează continuu de-a lungul existenței sale, iar participarea la procesul de educație este un element cheie pentru asigurarea acestei evoluții.

Curriculumul pentru educația timpurie reprezintă un instrument în experiența de cunoaștere pe care o traversează copilul, fiind gândit, proiectat astfel încât să răspundă obiectivelor educației timpurii și anume pregătirea copilului pentru școală dar, mai ales, pentru viață.

Înțelegerea curriculumului ca întreaga experiență de învățare a copilului, dobândită atât în grădiniță, cât și în afara ei, prin activități de tip nonformal sau extrașcolar, planificate și aplicate de grădiniță, aduce cu sine noi accente din perspectiva realizării procesului de predare – învățare – evaluare în contextul noului curriculum.

Note definitorii ale noului curriculum

Centrarea procesului educațional asupra copilului se reflectă în abordarea curriculumului din perspectiva dezvoltării globale și vizează cuprinderea tuturor aspectelor importante ale dezvoltării complete a copilului, în acord cu particularitățile sale de vârstă și individuale.

Accentul plasat pe **dezvoltarea capacităților, atitudinilor** ce țin de **dezvoltarea socio-emoțională** (a trăi și a lucra împreună sau alături de alții, a gestiona emoții, a respecta diversitatea), **dezvoltarea fizică** (motricitate fină și grosieră, dar și sănătate și alimentație sănătoasă) sau a **atitudinilor și capacităților în învățare** (curiozitate și interes, inițiativă, persistență în activitate, creativitate), alături de competențe academice urmărite în mod tradițional (din domeniul **dezvoltării cognitive și a limbajului și comunicării**) impun cadrelor didactice o regândire a demersului educațional.

Conceptul de „dezvoltare globală a copilului” influențează în mod direct modul de organizare a educației din grădiniță, știut fiind că toate experiențele copilului sunt experiențe de învățare care accelerează dezvoltarea în diverse domenii. Proiectarea didactică este, inevitabil, profund influențată de această concepție. Experiențele de învățare prin intermediul cărora educatorii urmăresc dezvoltarea globală a copilului includ: activități pe domenii experiențiale, alături de jocuri și activități didactice alese, completate de activități de dezvoltare personală precum: rutine, tranziții, activități de după-amiază și activități opționale.

Noul curriculum poate fi transpus în practică prin intermediul activităților integrate, iar structurarea sa pe 6 teme integratoare (*Cine sunt/suntem? Când, cum și de ce se întâmplă? Cum este, a fost și va fi pe Pământ? Cum planificăm/organizăm o activitate? Cu ce și cum exprimăm ceea ce simțim? Ce și cum vreau să fiu?*) reprezintă o încercare de a organiza conținuturile curriculare, pe baza conceptului de „dezvoltare globală a copilului” .

Jocurile liber alese ale copiilor de 3–6/7 ani

Ne propunem să prezentăm în continuare jocurile liber alese ale copiilor de 3-6/7 ani, rolul lor în dezvoltarea globală a copilului și metode active de stimulare a învățării, din perspectiva noului curriculum, cu exemple de bune practici pentru facilitarea aplicării acestuia.

Toți educatorii sunt de acord în privința definirii jocului ca *mijloc ideal de educație în perioada copilăriei*. Totuși, nu întotdeauna, practica școlară plasează jocul ca instrument central de educație, deși Comenius, în urmă cu 300 de ani, prefigura această idee. Ursula Șchiopu (1975) în cartea „Probleme psihologice ale jocului” consideră că jocul îndeplinește pentru toate vârstele funcții psihologice complexe, funcții educative, între care amintim: asimilarea de conduite, acumularea de experiență și informație, funcții de dezvoltare fizică prin antrenarea sau menținerea capacităților fizice, funcții sociale în dezvoltarea relațiilor sociale.

Edouard Claparède în „Psihologia copilului și pedagogia experimentală” (1975) enumeră opt teorii care au fost enunțate pentru a explica esența și cauzalitatea care stau la baza jocului copilului:

1. Teoria recreării sau a odihnei (Schaller, Lazarus) potrivit căreia funcția jocului ar fi aceea de a relaxa și detensiona atât corpul cât și spiritul.

2. Teoria surplusului de energie (Schiller, Spencer) conform căreia, surplusul de energie acumulat de copil se descarcă prin joc.

3. Teoria atavismului (Hall) care susține că jocul este un exercițiu necesar dispariției tuturor funcțiilor rudimentare, devenite inutile.

4. Teoria exercițiului pregătitor (K. Groos) susține existența a multiple tipuri de jocuri în conformitate cu numărul instinctelor (jocuri de întrecere, jocuri erotice, jocuri de vânătoare etc.) și definește funcția jocului ca un exercițiu pregătitor pentru viața adevărată.

5. Teoria jocului ca stimulent al creșterii (H. Carr) în special pentru sistemul nervos.

6. Teoria exercițiului complementar (H. Carr) se bazează pe ideea potrivit căreia jocul întreține și îmbogățește deprinderile nou dobândite.

7. Teoria întregirii (K. Lange) potrivit căreia jocul ar fi un înlocuitor al realității care ar procura copilului ocaziile pe care nu le găsește în realitate.

8. Teoria cathartică (H. Carr) după care funcția jocului ar fi aceea de a ne purifica din când în când de tendințele antisociale cu care venim pe lume și de a le canaliza spre comportamente acceptate.

Jocul și procesul de creștere sunt strâns legate între ele, copilul mic are mai multe ocazii de a se juca liber, însă treptat, joaca liberă a copilului este înlocuită cu activități structurate, atât acasă cât și în instituțiile de educație.

Conceptul de *joc liber* este fundamental pentru curriculumul actual, iar când spunem joc liber ne referim la jocul care este inițiat de copil în centrele de interes/activitate. În jocul liber copilul decide ce se joacă, cu ce se joacă și cu cine se joacă.

Educatori

Reflectați la...

În timp, pe măsură ce copilul trece de la o grupă de vârstă la alta, ponderea jocului liber scade pentru că:

- se pune accent pe produsele realizate de copil și mai puțin pe procesul de învățare, iar jocul uneori e înlocuit cu activități de învățare pe baza fișelor de lucru, produse mult așteptate de părinți;
- în locul de joacă copiii își aduc multe materiale din alte centre de activitate lăsând impresia că se face dezordine;
- jocul declanșează strigăte de bucurie, mișcare, agitație, iar noi suntem concentrați să păstrăm liniștea în sala de grupă;
- jocul cu o anumită jucărie (păpușă, mașină) sau cu obiectele preferate (cuburi, puzzle, vesela de bucătărie) prin care copilul experimentează, explorează, învață cum să acționeze cu ele, par lucruri foarte simple pentru adulți.

În ce măsură vă sunt cunoscute afirmațiile enunțate mai sus? Recitiți aceste afirmații după ce parcurgeți acest capitol.

Jocul reprezintă cea mai importantă sursă de învățare pentru copii, este activitatea care îi ajută cel mai mult și eficient să învețe. Prin joc copiii învață să interacționeze cu ceilalți, să exploreze mediul, să găsească soluții la situațiile problemă, să își exprime emoțiile, să achiziționeze cunoștințe și abilități care îi vor fi necesare pentru adaptarea la cerințele școlii.

Copilul are nevoie nu numai de sprijin și îndrumare, ci și de libertate și inițiativă personală, iar educatorul trebuie să înțeleagă, să accepte și să încurajeze modalitățile specifice prin care copilul achiziționează cunoștințe: imitare, încercare și eroare, experimentare.

Prin excelență, jocul constituie cadrul specific unui antrenament al spontaneității și al libertății de expresie, un stimul important în cultivarea receptivității și sensibilității, a mobilității și flexibilității psihice. E plin de promisiuni și surprize, poate să se dezvolte liber, dar când intervine controlul, jocul se încheie.

Copiii care se joacă par a fi inepuizabili, pierd măsura timpului, fiind absorbiți cu totul de joc, căci resimt jocul ca ceva interesant, atractiv, frumos. Astfel se poate explica refuzul copiilor de a întrerupe jocul „De-a magazinul”, „De-a șoferii”, „De-a animalele din pădure”, „De-a piața de flori” când le propunem o activitate în alt centru pentru a rezolva, de exemplu, sarcini matematice, a picta, a scrie semne grafice sau a tăia cu foarfecele.

Sugestii metodice:

1. Dacă un copil petrece mai mult timp într-un Centru de interes, de exemplu la *Construcții* și refuză activități de matematică, pictură sau activități practice, educatorul poate aduce materiale și instrumente de lucru în centrul de interes al copilului și poate iniția activități de tipul:

- să scrie prețuri pe hainele din magazinul improvizat sau să scrie orarul acestuia;
- să decoreze rochiile sau să le coloreze;
- să amenajeze o parcare și să grupeze mașinile după mărime, culoare sau alte criterii;
- să picteze pădurea pentru animale;
- să traseze drumul prin pădure;
- să taie cu foarfecele hârtia pe contur pentru a-și confecționa bani.

2. Dacă un joc se repetă prea des, e nevoie ca educatorul să intervină prin schimbarea ambianței și a materialelor.

3. Nu achiziționați jucării ieftine, care se strică repede și pe care să le țineți la păstrare încuiate.

4. Planificați sistematic cu copiii activități de igienizare a jucăriilor și a materialelor.

5. Responsabilizați copiii să facă ordine și curățenie după joc.

6. Asigurați tuturor copiilor, inclusiv celor cu cerințe educaționale speciale, un spațiu securizat de joc sau integrați-i alături de ceilalți, ajutându-i să găsească un rol potrivit în joc.

7. Înlăturați jucăriile care incită la violență și dați-le explicații copiilor, chiar dacă sunt reprezentanți ai dreptății, despre tipul personajelor din desenele animate.

8. Încurajați fetele să se joace alături de băieți la *Centrul Construcții*, iar băieții alături de fete la *Centrul Colțul păpușii* și nu le îngrădiți ideile și pornirile interioare cu prejudecățile noastre despre rolurile tradiționale de gen.

9. Dacă reproduc în joc aspecte negative din realitate (de exemplu un copil își bate păpușa) sunt necesare discuții de clarificare la sfârșitul jocului, dezaprobarea lor cu explicarea efectelor sau oferirea unor motivații pozitive.

Educatori

Aplicație

Verificați lista de sugestii de mai sus. Discutați cu colegii cu ce nu sunteți de acord. Încercați să completați lista în funcție de experiența și specificul grupului de copii pe care-l îndrumați.

Vârsta preșcolară este o perioadă de evoluție spectaculoasă a conduitei ludice. O evoluție cu o asemenea intensitate nu se mai regăsește în nicio perioadă a vieții. Bogăția și impetuoșitatea conduitei ludice este datorată nu numai dezvoltării și maturizării psihofizice, ci și posibilităților de relaționare și a experiențelor acumulate odată cu intrarea copilului în grădiniță.

În concepția lui Jean Piaget expusă în lucrarea „Psihologia copilului” (1976) jocul are funcția de a realiza adaptarea copilului la realitate. Jocul este formativ și informativ și îndeplinește funcția de socializare. Conform teoriei lui Jean Piaget, tipul de joc se modifică în strânsă legătură cu stadiul

dezvoltării sale cognitive. Autorul realizează o clasificare a jocurilor, după criteriul evolutiv, în:

a) jocuri manipulative (până la 2 ani) - corespund stadiului senzorio-motor și constau în explorarea și manipularea obiectelor; acestea presupun repetarea unei activități în scopul adaptării și pot fi:

- jocurile senzorio-motorii sau de mânuire;
- jocuri de combinații fără scop clar definit, de dezmembrare și reconstruire de obiecte;
- jocuri de combinații de obiecte/acțiuni cu scop (recompuneri după un model).

b) jocuri simbolice sau de creație (de la 2 la 7 ani) - corespund stadiului preoperațional al gândirii;

c) jocurile cu reguli (de la 7 la 12 ani) - corespund etapei operațiilor concrete, implică înțelegerea regulii ca o convenție și au caracter competitiv.

Dezvoltarea cognitivă este cea care oferă copilului posibilitatea utilizării regulilor și procedeele de joc. Dacă jocurile practice și manipulative (de explorare și manipulare a obiectelor) sunt specifice copiilor până la 2 ani, după această vârstă evoluează capacitatea copilului de a discrimina între planul real și cel imaginar și se modifică structura jocului (subiect, scop, reguli, roluri) și apar jocurile simbolice și jocurile cu reguli. În concepția lui Jean Piaget, jocul simbolic are ca principală funcție asimilarea realului la „eu”, favorizând astfel retrăirea într-un mod specific a ceea ce l-a impresionat mai mult pe copil. Jocul are menirea de a transforma realul la nivelul posibilităților și trebuințelor Eului. Copiii își creează o lume a lor cu ajutorul căreia încearcă să înțeleagă realitatea, rezolvă probleme pe care le întâlnesc în viața de zi cu zi, repetă, reinterpretează și retrăiesc experiențe. Își iau rolurile în serios când sunt singuri, cu alți copii sau cu un adult care se implică în joc și improvizează, trăindu-și rolul asemeni unei persoane, animal sau al unui lucru real.

Copilul până la 3 ani este captivat de jocul cu obiecte și mai puțin capabil de a-și corela propria activitate cu a celorlalți copii, motiv pentru care se joacă singur chiar dacă este în compania altor copii. Acest fapt a dat naștere uneia din cele mai cunoscute teorii, cea a egocentrismului, susținută de Jean Piaget, care explică natura jocului izolat al copilului. Copiii din grupa mică preferă rolurile singulare, active, principale și când se joacă „De-a medicul” se joacă izolat cu trusa medicală și păpușa sau în interacțiune cu un alt copil din apropiere, de obicei de același gen, dar care e implicat într-un alt joc.

Treptat, se dezvoltă abilitățile sociale și copilul începe să interacționeze simultan cu mai mulți copii, cooperează având o preocupare comună în joc: construiesc un garaj, merg la picnic, merg la piață, la supermarket. Ei propun roluri și acțiuni care trebuie incluse în joc, creează scenarii, inițiază jocuri noi „De-a manechinele”, „De-a bucătarii”, „De-a prințesele”, „De-a Frumoasa Adormită”, „De-a spectacolul”. Uneori, jocul de rol urmează ceea ce adulții ar numi o înlănțuire logică a evenimentelor, alteleori însă, jocul deviază și urmează căi neașteptate dictate de fantezia copiilor. Jocul cu roluri permite copilului să experimenteze o varietate de comportamente, dar și consecințele acestor comportamente.

După 4 ani, copiii stabilesc reguli, încep să devină preocupați pentru concordanța cu realitatea transpusă în joc a acțiunilor ludice și a succesiunii acestora, precum și pentru păstrarea ordinii și conduitelor civilizate în timpul jocului. De exemplu, când e afișat la magazin ÎNCHIS, nimeni nu are voie să intre așa cum toți trebuie să intre la „Grădina Zoologică” improvizată la *Centrul de Construcții*, prezentînd biletul la intrare.

La copiii mici jocul cu subiecte din povești se realizează dintr-o succesiune de scene care nu au legătură între ele, au un număr redus de personaje, sunt bogate în acțiune și mai sărace în dialog. La celelalte grupe, copiii au nevoie de costumație, redau mai exact momentele poveștii, reproduc dialogul în concordanță cu acțiunea, își amenajază cadrul de desfășurare. Astfel, în jocul „De-a Scufița Roșie”, fetița poate să nu aibă ceva roșu pe cap, dar are un coșuleț și se întâlnește cu lupul. Preșcolarii mari își caută o căciuliță roșie, execută mișcări imitative și reproduc dialogurile urmând firul epic al poveștii.

Din experiența educatorilor: Joc de rol: „De-a ciroul”

Sosirea ciroului în oraș a oferit copiilor oportunitatea de a dezvolta jocul „De-a ciroul” în Centrul de Construcții. La început copiii s-au confruntat cu problema proiectării și construirii sălii de spectacole, apoi au creat rolurile: vânzătoarea de bilete, controlorul, acrobații, dresorii și animalele. Cu materiale din alte Centre, copiii au construit cuști, lanțuri și aparatele la care evoluau animalele. După distribuirea responsabilităților, copiii au dat un nume ciroului, au realizat un afiș cu ajutorul literelor din lemn, au scris programul apoi l-au afișat. Acrobații în costume executau scamatorii cu bile, tumbe, exerciții de echilibru, pe un skiboard improvizat din plăci și cilindri de lemn. Un copil a propus rolul de papagal și a făcut un joc interactiv cu spectatorii. Când a apărut problema protejării spectatorilor, din șaluri tricotate au creat plase de sârmă.

Deseori, copiii folosesc materialele și echipamentele în moduri diferite pentru a-și atinge scopul și trebuie să încurajăm această cutezanță a lor. Pentru a stimula creativitatea, jocul a fost dezvoltat pe perioada întregii săptămâni acceptându-le propunerile și ideile. În fiecare seară s-a desfășurat câte un spectacol pentru părinți, cu bilete de intrare. Unii părinți s-au implicat în joc devenind asistenții copiilor, iar cei mai mulți au arătat respect față de ideile și judecățile fiecărui copil.

(Grupa pregătitoare de la Grădinița nr. 3, Tulcea, an școlar 2005 - 2006)

Din experiența educatorilor: Joc de rol: „Cu vaporul”

În urma unei plimbări pe faleză Dunării, copiii și-au exprimat dorința de a urca pe unul din vapoarele acostate, iar când au ajuns la grădiniță au făcut proiectul unui vapor. În zilele următoare, datorită informațiilor de la părinți și de la televizor, construcția a devenit mai complexă, mai mare, iar copiii au învățat cuvinte noi: prora, pupa, coca, far, busolă, furnale. Pe vaporul construit au inițiat jocurile: „De-a marinarii”, „De-a pescarii”, „De-a Titanicul” și „De-a Mica Sirenă”. Apa a fost înlocuită cu pânze colorate, pe care copiii cei mai energici, prin mișcări de ridicare și coborâre, le transformau deseori în valuri. Cea mai mare bucurie era aceea de a înnota și a de se arunca în valuri.

În marele joc sau în jocul profund, copiii se avântă cu totul în contextul oferit de joc, unde pot învăța cu întregul trup și totalitatea sentimentelor, emoțiilor, folosind limbajul și priceperile sociale pentru crearea unei lumi care să pară credibilă. Au creat regula de a nu coborî de pe vapor decât atunci când se oprește și când anunță căpitanul locul unde s-a acostat, precum și regula de a prezenta biletul la urcarea în vapor. Copiii și-au asumat responsabilități, implicit și pe aceea de a face curățenie, au negociat schimbări de roluri, au dialogat despre vacanțele petrecute la mare, și-au exprimat teama de apă dar au încercat să o învingă, au interacționat, s-au supus regulilor și au luat decizii în grup. Când au extins construcția și de la un vapor mic s-a ajuns la Titanic, dar și atunci când „au prăjit peștele la soare”, copiii au dovedit că știu să rezolve probleme, și-au exersat gândirea divergentă.

(Grupa pregătitoare de la Grădinița nr. 3, Tulcea, an școlar 2006 - 2007)

Educatori

Aplicație

Alcătuieți trei echipe și analizați fiecare dintre cazurile de mai jos, pe baza planului:

- Cum pot influența pozitiv adulții comportamentul de joc al copiilor?
- Cum puteți stimula interesul și curiozitatea copiilor pentru joc în grădiniță?
- Prin ce mijloace puteți schimba atitudinea adulților față de jocurile copiilor?

Scriveți soluțiile pe care le-a identificat echipa pentru fiecare întrebare. Împărtășiți ideile echipei dumneavoastră în grupul mare și realizați un top al celor mai viabile soluții în cazul grădiniței dumneavoastră având ca reper păstrarea calităților jocului în dezvoltarea copilului.

Caz 1. Andrei vine de la o altă grădiniță, la grupa mare. Are o statură potrivită, dar greutatea nu e în concordanță cu înălțimea, are 38 de kg la 5 ani, are mișcări lente, evită privirea frontală, vorbește rar și

foarte încet. Mama spune că știe să numere și să socotească, să facă puzzle cu foarte multe piese, că este un copil timid și foarte atașat de dumneaei. Andrei a fost prezentat copiilor care se jucau cu mașinile pe covor. Văzând că e atras de jucării, educatoarea l-a invitat să-și aleagă una. După ce și-a ales o mașină mare s-a dus la o masă, s-a așezat pe scaun și a început să miște mașina înainte și înapoi, privind-o atent. Educatoarea i-a propus să vină pe covor, dar a refuzat-o și pe ea și pe copiii care se întreceau într-o cursă cu mașinile. Jocul acesta s-a repetat și în zilele următoare, iar când educatoarea a discutat cu mama (asistentă medicală), a aflat că nu teama de a nu se murdări sau de a lua microbi era cauza, ci așa a fost obișnuit să se joace, la măsuță, în liniște.

Caz 2. Iulia este întotdeauna îmbrăcată cu rochițe noi, apretate și călcate. Înainte de a o lăsa la grădiniță mama îi cere să aibă grijă, să nu se murdărească, pentru că în caz contrar, nu o mai duce în parc. La Centrul „Nisip și Apă” copiii construiesc adăposturi pentru animale. Iulia îi privește cum fac gropi în nisip cu mâinile, cum ascund animalele. A plecat un copil și a rămas un loc liber, iar Iulia se apropie de lada de nisip și-i privește pe copii în continuare. O fetiță îi întinde lopățica, o ia și cu multă grijă, dă nisipul dintr-o parte în alta fără să-l atingă. Refuză să atingă și animalele care abia se mai văd, acoperite cu nisip. O mișcare necontrolată a unui coleg împrăștie nisipul pe jos și pe hainele Iuliei. Speriată se retrage într-un colț și începe să plângă că s-a murdărit și o s-o certe mama.

Caz 3. Lorena are 4 ani și, pentru că nu mai erau locuri la grupa mijlocie, părinții au hotărât să o înscrie la grupa pregătitoare. În grup este integrată și Maria care se deplasează mai încet, aducându-și picioarele din lateral către interior, are tetrapareză spastică și întârziere în dezvoltarea limbajului. Din primele zile cele două fetițe s-au împrietenit, s-au jucat la bucătărie, cu păpușile, s-au costumat în rochițe de prințese, au răsfoit cărțile la Bibliotecă, iar seara s-au prezentat părinților ca fiind prietene. Când ploua, Lorena o aștepta s-o ia sub umbrelă și mergeau împreună la masă, în același pas și avea răbdarea să o asculte. Fetițele cu mare greutate se lăsau convinse de părinți seara, să meargă acasă. După un timp, mama Lorenei ne-a cerut să îi dăm acesteia sarcini mai dificile, pentru că ea poate și s-o lăsăm mai puțin în compania Mariei care doar se joacă.

Jocul și rezolvarea de probleme

Într-un articol despre geniu din revista Newsweek (1993) psihologul Howard Gardner spunea: „În jocul său, copilul are tendința să-și folosească mintea asemeni geniului, explorând liber și descoperind noi căi de soluționare și experimentare”.

Pe măsură ce copiii se joacă, ei dezvoltă o atitudine de joc, o atitudine de inventivitate, care contribuie la capacitatea de a avea idei și noi moduri de a rezolva lucrurile și problemele. Copiii sunt deschiși la o varietate de soluții.

Din experiența educatorilor: Joc de rol: „Cu vaporul”

Într-o zi geroasă de iarnă copiii au adus zăpadă în ligheane și au construit în ele oameni de zăpadă. În loc de nas au pus o lumânare roșie, o sorcovă răsucită a fost limba, au pus fularele lor iar unuia i-au înfipt mâna unei păpuși, spunând că îi cheamă pe copii să se joace cu el. Unii oameni de zăpadă au fost împodobiți cu mărgele și-au devenit „fetițe de zăpadă”.

Educatori

Aplicație

Argument: Educatoarea trebuie să observe copilul pentru a identifica jocurile preferate, modul cum interacționează cu materialele, cu copiii și cu adulții, rolurile și responsabilitățile pe care și le asumă, pentru a interveni atunci când se joacă singur, când repetă același joc, când nu folosește materialele din toate centrele sau în alte situații.

Scop: Îmbogățirea deprinderilor de observare a educatoarei

Mod de desfășurare: individual

Sarcina: Completați listele următoare cu toate exemplele de comportamente din timpul jocului copilului. Aceste liste de comportamente realizate pe centrele de interes ne pot ajuta în întocmirea unor instrumente utile pentru observare.

Comportamente ce trebuie observate în	
jocul simbolic cu obiecte:	jocul de rol:
1. Nu folosește obiecte pentru a se închipui în anumite ipostaze. 2. Utilizează obiecte reale. 3. Înlocuiește obiectele cu alte obiecte. 4. Folosește obiecte imaginare.	1. Nu utilizează jocul de rol. 2. Utilizează o secvență a jocului. 3. Combină secvențele. 4. Utilizează enunțuri verbale (Sunt medic). 5. Imită acțiuni care sunt intrinseci rolului precum și îmbrăcămintea specifică.

Învățarea prin cooperare

Învățarea cooperării este o competență socială de bază în societatea contemporană. Formarea acestei competențe trebuie inițiată de la cele mai fragede vârste fiind, în același timp, un element cheie în devenirea individului.

Experiența învățării prin cooperare a fost validată în ultimii 90 de ani de aproximativ 550 de studii (Johnson & Johnson, 1989). S-a constatat că învățarea prin cooperare sporește randamentul procesului de învățare, îmbunătățește memorarea și creativitatea, generează relații pozitive între copii, dezvoltă sănătatea psihică și respectul față de sine și este un act de descoperire și reflecție pentru copii și educator, precum și o resursă importantă pentru aceștia în proiectarea și conducerea instruirii.

Concepte sinonime: învățarea prin cooperare, colaborare, învățare în grup, învățare cooperativă

Învățarea prin cooperare este una dintre cele mai cercetate strategii de învățare. Este o metodă de a-i învăța pe copii să *relaționeze* și să-și dezvolte *abilitățile de a lucra în echipă*. Este o cale pentru copii să învețe, pe rând, diferite roluri: reporter, secretar, responsabil cu timpul etc. În grupurile specifice învățării prin cooperare, fiecare copil are o îndatorire specifică și astfel contribuie la reușita grupului din care face parte. Succesul grupului depinde de succesul în muncă al fiecăruia. Se poate vorbi de învățare prin cooperare dacă succesul/ performanțele grupului se regăsesc în succesele/ performanțele fiecărui membru al grupului, iar succesele/ performanțele fiecăruia din grup le regăsim în succesele/ performanțele grupului. Altfel spus, de reușita fiecărui membru depinde reușita întregului grup.

Caracteristici:

1. Scopul învățării prin cooperare este de a face din fiecare membru al grupului o individualitate mai puternică, prin valorificarea potențialului fiecărui copil în contexte interactive reale.
2. Deviza învățării prin cooperare: *învățați împreună, aplicați singuri!*
3. Învățarea prin cooperare solicită educatorului să structureze grupul cu mare atenție, astfel încât fiecare să fie ajutat și încurajat să reușească, să fie responsabil de munca ce îi revine, să-și exerseze aptitudinile de a relaționa eficient în cadrul grupului.

Metode de învățare activă cu aplicație pentru copiii de 3–6/7 ani

1. Asaltul de idei (Brainstorming)

Asaltul de idei este o metodă de grup prin care se dezvoltă spiritul creativ și se formează comportamente creative prin exersarea gândirii divergente, care invită la elaborarea unor soluții personale pentru problemele identificate. Global, metoda implică trei momente:

1. generarea ideilor prin eliminarea cenzurării acestora în prima fază în favoarea cantității (faza de divergență);
2. evaluarea calității ideilor;
3. selectarea celor mai importante idei (faza de convergență).

Eficiența acestei metode este condiționată de respectarea celor 4 reguli:

- emiterea și inventarierea ideilor și soluțiilor în ordinea în care vin, fără cenzurarea și evaluarea acestora;
- încurajarea preluării ideilor emise de alții, prelucrarea și (sau) realizarea de asocieri pe baza acestora în scopul sporirii valorii lor sau al realizării unui produs cognitiv original și cu calități noi;

- eliminarea autocenzurii și încurajarea spiritului creator;
- încurajarea ideilor și soluțiilor originale, nonconformiste, generate prin manifestarea liberă a imaginației.

Modalități de utilizare:

Utilizarea metodei într-o activitate de predare-învățare oferă copilului posibilitatea de a reactualiza informațiile pe care le deține despre o anumită temă și soluțiile pe care le identifică pentru problema în dezbateri. Informațiile, ideile, soluțiile pe care le lansează fiecare copil pot fi comunicate colegului cu care lucrează sau întregii grupe. Indiferent dacă sunt corecte sau nu, ele vor fi acceptate și cuprinse în lista de informații, idei sau soluții a grupei, evaluarea acestora făcându-se în faza de Reflecție. În același timp, este un punct de plecare în construirea învățării, bazat pe cunoștințele copilului, cunoștințe de care acesta devine conștient și la care se vor adăuga ulterior altele noi. Astfel, la sfârșitul activității, copiii pot compara informațiile inițiale cu cele pe care le-au obținut pe parcursul activității, își pot modifica ideile sau soluțiile de la debutul investigației în lumina noilor date și perspective rezultate din cercetare.

Sugestii de întrebări prin care introducem asaltul de idei:	
Ce știți despre ...?	Cum credeți că arată ...?
Ce ați face dacă ați fi ...?	Ce l-ați sfătui pe ...?
Ce ați face dacă ați fi în locul lui ...?	Ce ar trebui să luăm cu noi în această drumeție?
Cum credeți că ...?	Ce vă așteptați să vedeți la ...?
Ce ați propune ...?	De ce credeți că este așa ...?
Ce puteți face voi pentru aceasta?	Care este cel mai important ...?
Cum putem ...?	Cum explicați ...?
Ce s-ar putea realiza cu ... (obiecte, figuri plane, corpuri etc.)?	Ce soluții credeți că are ...?
Ce ar trebui să conțină ... (temă plastică; serbarea noastră; revista grupei etc.)?	La ce s-a gândit (autorul; personajul; iepurașul) ?
Unde ar trebui să-l căutăm pe ...?	Ce întrebări ați pune despre ...?
	Dacă ați putea, ce l-ați întreba pe ...?

Aplicație!

Educatori

Pornind de la întrebările sugerate, descrieți modul în care puteți folosi metoda „asaltului de idei” (brainstorming), în cadrul învățării integrate, bazate pe proiect și în cadrul activităților bazate pe abordări multidisciplinare sau interdisciplinare.

2. Ciorchinele

Ciorchinele este o metodă prin care copiii organizează în categorii informația obținută. Procesul de organizare este vizualizat grafic și stimulează identificarea conexiunilor dintre idei (de exemplu: după o excursie la un muzeu sau după o activitate la grupă în care s-au vehiculat multe informații, putem organiza informația obținută acolo într-un ciorchine).

Sugestii metodice:

Metoda „Ciorchinele” poate fi utilizată în etapa inițială a activității (ciorchine inițial), pentru structurarea informației inițiale despre o anumită temă și/sau în etapa finală, cea de reflecție, pentru organizarea grafică a informației despre tema respectivă, informație dobândită în cursul activității. Evaluarea „ciorchinului inițial” din perspectiva noilor date obținute în cursul activității, permite corectarea informațiilor greșite, completarea acestora sau identificarea unor direcții noi de investigare pe care urmează să se deruleze investigația copilului. În etapa de reflecție se organizează grafic informația corectă și se integrează în rețelele cognitive proprii ale celor care învață.

Etapele metodei:

- Arătați copiilor pe o foaie mare de hârtie cum trebuie realizat un ciorchine sau realizați unul împreună.
- Scrieți sau ilustrați în mijlocul foi subiectul ce trebuie discutat (de exemplu: „Albinele”).
- Formulați întrebări care să faciliteze identificarea categoriilor centrale. În exemplul „Albinele” acestea ar putea fi: caracteristici, forma, hrana, adăposturile, dușmanii, foloasele.

- Definiți împreună cu copiii aceste categorii pentru a putea integra corect informația sub forma ciorchinelui.
- Scrieți aceste categorii în jurul subiectului folosind culori diferite pentru fiecare categorie. Legați-le de subiect printr-o săgeată. Puteți folosi și simboluri sau reprezentări grafice care să însoțească aceste categorii.
- Prin întrebări potrivite, dezvoltați fiecare categorie în funcție de conținutul ei și de informațiile deținute de copii. Limitele dezvoltării fiecărei categorii sunt cele date de obiectivele de învățare urmărite în cadrul proiectului din care face parte secvența respectivă.
- Ciorchinele realizat în etapa de reflecție va arăta relațiile corecte existente între categoriile centrale și informațiile incluse, dar și posibilitățile de extindere ale învățării în viitor.

Exemplu

Metoda „Ciorchinele”

Domeniul experiențial: Știință

Subiect: Albina

Tipul activității: Observare

Obiective:

- să investigheze lumea albinelor selectând informații din operele literare, cântece, jocuri și din experiența proprie;
- să compare informații despre munca, foloasele, hrana, adăposturile și dușmanii albinei;
- să exprime propriile impresii și sentimente față de albine;
- să răspundă în propoziții complete și corecte din punct de vedere gramatical.

Desfășurarea activității:

- Se desenează pe o coală mare un ciorchine, având în centru un cerc mai mare în care se plasează imaginea unei albine.
- Se adresează întrebarea „Ce știm despre albine?”

<ul style="list-style-type: none"> - Albina zboară. - Mi-e frică de albine pentru că au un ac cu care te înțepă. - Casa albinei se numește stup. - Albina adună mierea din flori. 	<ul style="list-style-type: none"> Copiii oferă răspunsuri în propoziții de tipul: <ul style="list-style-type: none"> - Eu mănânc dimineața miere cu unt. - Albina este harnică. - Ursul vine la stup când albinele nu sunt acasă și mănâncă mierea. - Albina face zum, zum, zum.
---	---
- Aceste informații sunt notate pe rând în interiorul câte unui cerc, apoi sunt legate de subiectul „Albina”.
- Informațiile sunt structurate și completate pe baza observării în următoarele categorii: caracteristicile albinelor; felul albinelor; munca albinelor; hrana albinelor; adăposturile; dușmanii; foloasele. Aceste categorii sunt reprezentate prin cercuri colorate diferit, în jurul subiectului și se poate face evaluarea pe baza comparației dintre cunoștințele inițiale și cele achiziționate după observare.

3. „Gândiți - Lucrați în perechi – Comunicați”

„Gândiți – Lucrați în perechi – Comunicați” este o modalitate simplă și rapidă de învățare care poate fi folosită de mai multe ori în timpul unei lecturi pentru a dezbate o problemă interesantă sau pentru a reflecta la textul respectiv, beneficiind, însă, de ajutorul unui coleg.

Anticipat, educatorul pregătește, de obicei, o întrebare cu mai multe răspunsuri posibile, la care copiii vor formula individual un răspuns scurt pe care îl vor prezenta unui partener pe care l-au găsit singuri sau le-a fost desemnat. Prezentându-și răspunsurile unul altuia, copiii vor încerca să elaboreze un răspuns comun integrând răspunsurile individuale. Puteți prelungi activitatea cerând perechilor să facă echipă cu o altă pereche pentru a discuta problema în continuare și a identifica soluții sau perspective noi. Și în acest caz, un reprezentant al celor două perechi va rezuma discuțiile purtate.

4. Colțurile

Lectura unui text sau vizionarea unui film care solicită opinia copiilor, poate fi urmată de „colțuri”, aceasta fiind o activitate prin colaborare menită să genereze dezbateri. După alegerea temei, copiii vor reflecta asupra ei pentru a trage o concluzie în final. Fiecare copil va exprima un anumit punct de vedere formulând argumentele care i se par cele mai convingătoare. Educatoarea va realiza o listă care va rezuma toate aceste opinii. Copiii se vor orienta fizic în favoarea unei opinii, formând grupuri și schimbând argumente. Un grup va ocupa un colț al încăperii, altul un alt colț etc. Fiecare grup va găsi argumente, reprezentative pentru grup și va alege unul sau doi purtători de cuvânt, care vor reprezenta grupul la dezbateri. Dezbateri propriu-zisă va fi urmată de o rezumare a punctelor de vedere și a argumentelor de către fiecare grup.

Sugestii metodice:

- Scopul dezbaterii este de a oferi fiecărui participant posibilitatea de a-și găsi grupul a cărui poziție o împărtășește, nu de a participa la o competiție care să atragă cât mai mulți participanți.
- Dezbateră negociază poziții, fără a degenera în dispute personale.
- Impuneți dezbaterii o anumită politețe solicitând un limbaj și o gestică potrivite.

Exemplu

Citiți copiilor povestea „Pinocchio” de Carlo Collodi și, după ce copiii se familiarizează cu firul epic, discutați despre comportamentul personajului principal. Aduceți în atenția copiilor momentul în care Pinocchio a hotărât să renunțe la școală și să meargă în Țara Distracțiilor. Cereți copiilor să-și exprime opinia despre comportamentul său și să aleagă unul din colțurile sălii de grupă, în funcție de aceasta: colțul pentru tabăra „acuzatorilor” sau cel pentru tabăra „apărătorilor” lui Pinocchio. Într-un alt colț pot sta copiii indeciși, cărora nu le este clară opțiunea pentru unul dintre celelalte două colțuri. Pe măsură ce copiii discută despre comportamentul lui Pinocchio, își formulează argumente în sprijinul poziției adoptate. După discuțiile din fiecare grup, copiii își aleg câte un reprezentant care susține în plen ideile grupului. În măsura în care argumentele prezentate de purtătorii de cuvânt sunt convingătoare, copiii sunt invitați să-și modifice opțiunile personale și locul în sală (adică se mută în colțul în care își identifică mai clar propriul punct de vedere).

În cazul aceleiași povești, metoda „colțurilor” poate fi aplicată după inițierea unei dezbateri privind „prieteni” lui Pinocchio: motanul și vulpea. Copiii pot analiza calitatea prieteniei acestora în funcție de comportamentul manifest.

Educatori

Aplicație

Identificați povești sau teme care se pretează unei dezbateri pornind de la opinii divergente adecvate copiilor preșcolari.

5. Harta povestirii

„Harta povestirii” este o formă de organizare și sintetizare a conținutului unui text. Aceasta include:

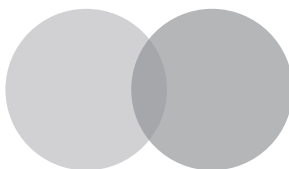
- a. Localizarea evenimentului (spațiul fizico-geografic, cultural, social);
- b. Problema, motivul, aspectul generativ;
- c. Evenimentele, etapele, fragmentele;
- d. Personajele;
- e. Soluția;
- f. Concluziile.

O altă hartă a poveștii sau povestirii poate compara din anumite perspective, două sau mai multe opere literare. Puteți folosi simboluri sau imagini (desene, jetoane) cu care să construiți împreună un colaj care să prezinte harta povestirii.

Sugestii metodice:

- Dacă este necesar, modificați itemii de mai sus în funcție de textul în discuție.
- Implicați copiii în elaborarea unor asemenea itemi (Exemplu: Ce am învățat din asta?)

6. Diagramele Venn

Folosite preponderent în matematică, diagramele Venn pot fi valorificate cu succes și la alte discipline, pentru a evidenția mai bine asemănările, deosebirile și elementele comune în cazul a două idei, concepte sau fenomene studiate. Ele sunt eficiente după lectura unui text, după o discuție sau dezbateră, deoarece organizează grafic materialul, permițând o mai bună înțelegere a acestuia.

Sugestii metodice:

- Desenați pe tablă sau pe o foaie mare de hârtie diagrama grupei. Completați-o împreună cu copiii.

Educatorea poate scrie elementele comune în spațiul destinat intersecției.

- Sugerăți copiilor să folosească creioane colorate.
- Puteți compara două obiecte sau ființe, pentru a identifica elementele comune și cele diferite (de exemplu culoare sau formă).
- Diagramele pot constitui o bună modalitate de evaluare.

Educatori

Aplicație

Folositi diagramele Venn în proiectele despre plante, animale sau chiar în basme etc.

7. Știu – Vreau să știu – Am învățat

„Știu – Vreau să știu – Am învățat” (Ogle, D., 1986) este o strategie care poate fi folosită pentru ghidarea copiilor în timpul unei activități cu conținut științific care poate dura mai multe zile.

Se împarte o foaie de hârtie în trei coloane după modelul de mai jos:

Știu (Ce știm? Ce credem că știm?)	Vreau să știu (Ce vrem să știm?)	Am învățat (Ce am învățat?)

Știu

Întrebăm copiii ce știu despre subiectul în discuție, ce informații au. Fiecare copil se va gândi la informații, indiferent dacă sunt adevărate sau nu, iar împreună, în grup, vor stabili care informații sunt relativ sigure și pe acestea le vor trece în coloana „Știu”. Pentru a monitoriza participarea și ideile copiilor, cadrul didactic le notează. Dacă este posibil, ar fi bine ca aceste informații să fie categorizate. La grădiniță, aceasta se poate realiza oral sau prin desen. Procesul de categorizare este esențial în această metodă. Pentru cele trei rubrici se pot folosi și simboluri, care să semnifice categoriile de informații.

Vreau să știu

Individual și apoi în perechi, copiii vor formula întrebări legate de subiect la care ar dori să afe un răspuns. Ar fi potrivit ca acestea să fie și ele categorizate. Întrebările se notează în coloana „Vreau să știu”.

Am învățat

Evaluarea activității va avea drept scop verificarea validității informațiilor notate în prima coloană, includerea noilor informații în categoriile deja existente, formularea de noi categorii cu includerea informațiilor potrivite fiecărei categorii, formularea unui răspuns la întrebările din coloana a doua, scrierea unor întrebări generate de lectură. Întrebările fără răspuns vor fi discutate pentru a identifica unde pot fi căutate informațiile necesare.

Sugestii metodice:

- Puteți dirija aplicarea metodei prin oferirea categoriilor în care copiii trebuie să includă informația. Este bine, însă, să-i obișnușiți să identifice și să definească aceste categorii pentru a putea opera cu ele.
- Strategia este un bun prilej de a trasa noi direcții de investigație pentru copil pornind de la întrebările fără răspuns sau de la aspectele neelucidate.
- Strategia poate fi aplicată la toate categoriile de activități, dar mai ales în cadrul învățării bazate pe proiect.

Această metodă este utilizată întotdeauna în pregătirea unui proiect tematic. (a se vedea Mărturiile din experiența educatoarelor, pag. 42)

8. Pălăriile gânditoare

Metoda „Pălăriilor gânditoare” reprezintă o tehnică interactivă de stimulare a creativității inițiată de Edward de Bono. Participanților li se solicită să interpreteze roluri în funcție de pălăria aleasă. Sunt șase pălării gânditoare, fiecare de câte o culoare: alb, roșu, galben, verde, albastru și negru. Culoarea pălăriei este cea care definește rolul, iar participanții trebuie să cunoască foarte bine semnificația fiecărei culori pentru a gândi din perspectiva acesteia:

- pălăria albă – gândire obiectivă;
- pălăria roșie – gândire sentimentală;

- pălăria neagră – gândire negativă;
- pălăria galbenă – gândire optimistă;
- pălăria verde – gândire creativă;
- pălăria albastră – controlează procesul de gândire.

Fiecare pălărie gânditoare reprezintă un mod de gândire oferind o privire asupra informațiilor, sentimentelor, judecăților, atitudinii pozitive, creativității și controlului.

Exemplu

Metoda „Pălăriile gânditoare”

Domeniul experiențial: Om și societate

Subiect: poezia „Cățelușul schiop”, de Elena Farago

Tipul activității: Convorbire

Obiective:

- să precizeze semnificația fiecărei culori (alb - povestește obiectiv, roșu - exprimă sentimente, păreri, negru găsește greșelile, riscurile, verde - oferă soluții posibile, galben - prezintă aspecte pozitive, albastru - corectează, conduce.)
- să comunice liber gândurile, dar din perspectiva semnificației culorii pălăriei;
- să analizeze problema din mai multe perspective;
- să comunice liber exteriorizând emoții, sentimente;
- să ia decizii;
- să extragă concluzii pentru a evita greșeala.

Desfășurarea activității:

- Se împart pălăriețele.
- Educatoarea reactualizează poezia „Cățelușul schiop”. (Variantă: la o grupa mare pregătitoare poezia poate fi reactualizată prin citire de către copiii care știu să citească)
- Copiii dezbate situația personajului ținând seama de culoarea pălăriei:
 - Pălăria albă va prezenta obiectiv faptele, fără părținare.
 - Pălăria roșie spune ce simte.
 - Pălăria neagră judecă critic, evidențiază răul, greșelile.
 - Pălăria galbenă gândește constructiv, prezintă aspectele pozitive.
 - Pălăria verde oferă soluții posibile, creative, de rezolvare a problemei.
 - Pălăria albastră supraveghează și dirijează discuțiile, rezolvă conflictele și respectarea rolurilor.

9. Lotus

Tehnica „Lotus” presupune deducerea de conexiuni între idei, concepte, pornind de la o temă centrală care determină cele 8 idei secundare ce se construiesc în jurul celei principale, asemeni petalelor florii de nufăr. Cele 8 idei secundare sunt trecute în jurul temei centrale, urmând ca apoi ele să devină la rândul lor teme principale pentru alte 8 idei secundare. Această tehnică stimulează munca de colaborare în echipă și efortul creativ al fiecărui membru al grupului în soluționarea sarcinii date.

Exemplu

Metoda „Lotus”

Domeniu experiențial: Estetic și creativ

Subiect: Peisaj de primăvară

Tipul activității: Desen

Obiective:

- să exerseze capacitățile artistico-plastice în activitatea de grup;
- să aplice în situații noi tehnici de lucru învățate;
- să stabilească legături între elementele realizate de alt copil și ceea ce va urma să deseneze;
- să argumenteze rezultatele obținute;
- să comunice cu cei din grup.

Desfășurarea activității:

- Se prezintă suprafața pe care se va lucra, un carton mare de formă rotundă.
- Educatoarea propune subiectul lucrării - Peisaj de primăvară.
- Fiecare copil din grup, desenează pe rând, ceea ce și-a propus, folosind o tehnică de lucru la alegere.
- La un semnal sonor, cartonul se rotește și lucrează următorul copil din grup, folosind o altă tehnică.
- Fiecare membru al grupului realizează un singur element și tabloul se completează, până la finalizarea timpului alocat.
- Se realizează evaluarea prin analiza lucrării.

Discutați care sunt beneficiile utilizării tehnicii Lotus. Discutați în ce măsură copiii își asumă roluri în grup, completează, continuă ideea. Ce roluri ale educatorului încurajază exersarea acestor comportamente la copii?

10. Răspunsul prin rotație

Exemplu

Răspunsul prin rotație

Domeniul experiențial: Științe

Subiectul activității: Descompunerea numărului 10

Tipul activității: Exercițiu

Obiective:

- să descompună numărul 10, în mai multe variante;
- să raporteze corect numărul la cantitate;
- să verifice răspunsurile celorlalte grupuri căutând și alte căi de rezolvare a sarcinii;
- să respecte direcția desfășurării sarcinii în grup;
- să ofere feedback grupurilor.

Desfășurarea activității:

- În clasă sunt expuse, ca într-o galerie de artă, 5-6 coli mari de hârtie pe care trebuie rezolvată sarcina: descompunerea numărului 10.
- Fiecare grup va scrie pe coli cu un marker de o anumită culoare, cel pe care l-au primit.
- După ce fiecare grup a oferit prima variantă de răspuns, la semnalul dat se trece la următoarea coală și se scrie o altă variantă de descompunere.
- Grupurile trec pe rând pe la toate colile, apoi întregul grup face o evaluare a variantelor de rezolvare; se fac corectări.

Organizați o ședință a comisiei metodice cu tema „Utilizarea metodelor active la copii preșcolari”. Oferiți exemple de activități din diverse domenii experiențiale în care ați folosit diferite metode, în special la grupa mare și la grupa pregătitoare. Împărtășiți din experiența dumneavoastră educatoarelor debutante.

Note

Organizarea mediului de învățare și rolul Centrelor de interes/ activitate

capitolul

[2]

Fiecare grădiniță trebuie să fie pentru copii un spațiu dorit, cu activități care să-i implice, să le ofere posibilitatea de a se dezvolta global, într-o atmosferă deschisă, stimulatorie. Când copilul intră pentru prima dată într-o sală de grupă ce ar trebui să găsească aici, astfel încât să vină zilnic la grădiniță cu plăcere, știut fiind că prima impresie se formează în primele 20 de secunde?

Organizată pe zone, centre de interes, centre de activitate sau arii de stimulare (așa cum au fost denumite în timp și în funcție de specificul grupei) sala de grupă devine un cadru adecvat situațiilor de învățare și obținerii experienței. Prin felul în care este amenajată, ea oferă copilului ocazii să se simtă bine în intimitatea lui, stimulându-i interesul și invitându-l la învățare prin descoperire și explorare. Sala de grupă îi vorbește copilului prin ceea ce oferă ca posibilitate de acțiune și experiență. Aflat în fața mai multor posibilități, copilul este invitat să aleagă ceea ce i se potrivește, să decidă.

Dimensiunea ergonomică, înțelegând prin aceasta amenajarea spațiului educativ, deține „un rol important în obținerea succesului școlar”. (Romiță Iucu, 2000)

Mediul educativ reprezintă un „ansamblu al influențelor sociale, care se exercită asupra instituțiilor de educație și asupra dezvoltării fiecărui membru al societății” (Mircea Ștefan, 2006). Ambianța în care copilul își trăiește direct experiența de viață prin situațiile de viață prilejuite în scopul învățării se referă și la climatul socio-afectiv.

Iată care sunt caracteristicile care l-ar putea convinge pe copilul care vede prima dată sala de grupă să facă primii pași:

- spațiu larg, luminos, aerisit, curat;
- culori vesele, calde, îmbinate armonios;
- spațiul delimitat, dând impresia multor universuri ce așteaptă să fie descoperite;
- mobilier dimensionat specific vârstei preșcolare, dotat cu o varietate de materiale și jucării la îndemână;
- existența altor copii care interacționează;
- o educatoare zâmbitoare, primitoare, prietenoasă;
- posibilitatea prezenței/ rămânerii în sală pentru un timp, a unui membru al familiei.

Argumente pentru organizarea sălii de grupă pe centre

Curriculumul revizuit pentru educația timpurie structurează experiențele copilului pe domenii experiențiale: estetic-creativ, om și societate, limbă și comunicare, științe și psihomotric. Astfel, având în vedere setul de interese și aspirații ale copilului, nevoile acestuia, ca și intenția organizării unor activități integrate, sala de grupă* poate fi delimitată în mai multe centre de activitate/interes, după cum urmează: Biblioteca, Științe, Arte, Construcții, Joc de rol/ Colțul păpușii, Nisip și apă.

*În alternativele educaționale sectorizarea clasei își păstrează specificul de organizare. Aceste zone pot servi desfășurării celor trei categorii de activități (activități pe domenii de învățare, jocuri și activități alese, activități de dezvoltare personală) organizate cu toată grupa, cu grupuri mici de copii sau individual în funcție de tipul fiecărei activități de învățare.

Închipuiți-vă cum ar decurge activitatea de cunoașterea mediului cu tema „Apa și transformările ei” organizată la grupa pregătitoare, după ce în prima etapă, cea de dimineața, a jocurilor și activităților alese, în centrul „Științe” copiii au efectuat câteva experimente. Prin grija educatorului, dotarea din acest centru ar putea să cuprindă: stativ cu eprubete în care apa poate fi divers colorată, vase de diferite forme și mărimi iar copiii constată că apa ia forma vasului; spirtieră, vas cu capac pentru a fi observat fenomenul de fierbere și condensare, recipiente cu gheață.

Ce elemente credeți că ar trebui adăugate pentru reușita unei activități ca aceasta?

Organizarea spațiului educativ prin delimitarea Centrelor oferă atât părinților, cât și educatorului oportunitatea de a-i observa mai bine pe copii în interacțiunea lor cu materialele, cu alți copii sau cu adulții din clasă.

În organizarea pe Centre a spațiului educativ, educatorul va asigura:

- securitatea și protecția copiilor;
- confortul prin mobilier, canapele, pernuțe;
- existența unui spațiu suficient studiului și întâlnirii cu alți copii;
- existența unui material adecvat situațiilor de învățare;
- poziționarea adecvată a Centrelor, respectând reguli specifice.

Oriunde v-ați afla în clasă asigurați-vă că puteți supraveghea ceea ce se întâmplă în fiecare centru!

Pentru buna desfășurare a activităților, separați Centrele zgomotoase de cele liniștite!

Asigurați suficientă lumină naturală!

Mijlocul clasei este util să fie permanent liber pentru fluidizarea circulației și pentru a putea desfășura întâlnirea de dimineață sau alte activități cu tot grupul de copii (de exemplu, Activitatea de educație muzicală).

Construiți o hartă a sălii de grupă în care funcționați, conform spațiului de care dispuneți și reprezentați prin desen centrele de activitate, respectând cerințele anterior enunțate. Puteți realiza această activitate individual sau în echipa de educatori de la fiecare grupă (în cazul grupelor cu orar prelungit).

Centrele de interes/ activitate

1. BIBLIOTECĂ

Centrul „Bibliotecă” este spațiul în care copiii își exersează limbajul sub toate aspectele sale (vocabular, gramatică, sintaxă, înțelegerea mesajului) în timp ce comunică (verbal și nonverbal) sau asimilează limbajul scris. Deși se adresează preponderent domeniului DEZVOLTAREA LIMBAJULUI ȘI COMUNICĂRII, prin sarcinile formulate în acest centru, contribuțiile asupra dezvoltării globale sunt multiple și pot include: dezvoltarea motricității fine, dezvoltarea abilităților de interacțiune cu copiii de vârstă apropiată, promovarea sănătății și nutriției, ca și exersarea unor capacități și atitudini în învățare (curiozitate și interes, inițiativă, persistență în activitate, creativitate).

Centrul „Bibliotecă” trebuie să fie de dimensiuni medii, dotat cu perne, covorașe, scaune, o masă

de scris și desenat unde copiii pot scrie felicitări sau chiar cărți. Așezate ordonat pe rafturi, cărțile trebuie expuse, astfel încât copiii să le găsească cu ușurință, să aibă acces la ele și să-și poată alege una la care să privească în liniște, așezați pe covor. Pentru a-i stimula pentru citit și scris, centrul „Biblioteca” poate fi decorat cu diverse forme ale cuvântului scris sau tipărit, căci imaginile și cuvintele ajută copilul de toate vârstele să înceapă să înțeleagă importanța scrisului și cititului. Alături de cărți, educatorul poate îmbogăți Centrul cu alte materiale: litere din autocolant, litere decupate din ziare, reviste, ambalaje pe care copiii le decupează și formează silabe sau cuvinte. În acest Centru copilul are la îndemână o mulțime de creioane, carioca, hârtie liniată și neliniată. Prin selectarea atentă a unor specii literare și a instrumentelor de scris, educatorul pregătește terenul pentru o utilizare activă a limbajului.

În acest Centru copiii creează povești cu ajutorul marionetelor și a păpușilor pe degete care pot fi înregistrate și apoi audiate cu toată grupa. La masa de confecționat cărți, copiii desenează, scriu dar mai ales, dictează educatoarei întâmplări, povești, despre familiile lor sau despre ei. Copiii autori își pot prezenta propria carte grupului, înainte ca aceasta să fie inclusă în colecția bibliotecii.

Copiii creează texte pe care educatoarea la început le notează, apoi, pe măsură ce îi stimulează să-și exprime ideile, le oferă posibilitatea să le scrie singuri, prin copiere, cu litere de tipar sau la tabla magnetică. Învățarea scrisului se face spontan, ca răspuns la întrebările ce provin din necesitățile reale ale copilului.

Educatori

Recomandare

În fiecare centru de activitate copiii sunt antrenați să scrie firme pentru magazinele pe care le construiesc, anunțuri, numele propriu sau al colegilor, etichete cu denumirile materialelor etc.

Confecționarea cărților, tehnica benzilor desenate, teatrul de păpuși favorizează cooperarea, colaborarea și dezvoltarea creativității copiilor.

Nivel I: 3-5 ani

Această zonă a sălii de grupă, pentru copiii cu vârstă de 3-5 ani, asigură formarea deprinderii de a reacționa la mesaje simple, de a le recepta și transmite sau de a exercita calitatea de vorbitor și ascultător.

Aici copilul:

- învață cuvinte și expresii noi;
- își structurează logica întâmplărilor prin intermediul povestirilor/ repovestirilor: „Căsuța din oală”, „Ridichea uriașă”, „Coliba iepurașului”;
- exersează abilități ale mișcărilor fine: colorat, răsfoirea cărților;
- își dezvoltă imaginația și creativitatea prin intermediul poveștilor cu început dat sau al întâmplărilor hazlii;
- își îmbunătățește discriminarea vizuală prin utilizarea: imaginilor, jetoanelor, planșelor pentru lecturi după imagini („Familia mea”, „Jucăriile și jocurile copiilor în grădiniță”);
- decodifică simboluri din imagini, desene;
- își îmbogățește cunoștințele despre lume și viață prin: lecturi ale educatoarei („Sanda la grădiniță”, „Legenda ghiocelului”), jocuri didactice („Cu ce se îmbracă copilul”, „Eu spun una, tu spui multe”), convorbiri tematice („Să ne purtăm civilizată”, „Toamnă, toamnă harnică și de roade darnică”), discuții libere;
- își antrenează capacitatea de memorare prin: vizualizarea imaginilor, succesiunea evenimentelor, memorizări („Ninge” de Otilia Cazimir, „Mamei” de Elena Dragoș).

Nivel II: 5-6/7 ani

Pentru copiii în vârstă de 5-6/7 ani devin prioritare deprinderile lingvistice (citit, silabisit, scris) aceștia făcând cunoștință într-un mod organizat cu cartea și cuvântul scris. Aici copilul:

- învață expresii noi;
- își structurează logica întâmplărilor prin: povestiri/ repovestiri („Sarea în bucate” de Petre Ispirescu, „Amintiri din copilărie” de Ion Creangă), povești create fie pe bază de imagini, fie cu început

dat („O poveste hazlie”, „Întâmplări în vacanță”);

- identifică specii de literatură (poezie, poveste, basm);
- își îmbunătățește discriminarea vizuală cu ajutorul imaginilor, jetoanelor și planșelor;
- exersează abilități ale mișcărilor fine (colorat, răsfoirea cărților, scriere);
- își dezvoltă imaginația și creativitatea (elaborare de poezii, povești cu început dat sau întâmplări hazlii);
- decodifică simbolurile (imagini, litere, cuvinte, desene);
- își îmbogățește cunoștințele despre lume și viață prin: lecturi ale educatoarei („Frunza” de Emil Gârleanu, „Puiul” de Al. Brătescu Voinești), jocuri didactice („Spune ce știi despre...”, „Ne pregătim pentru școală”), convorbiri tematice sau discuții libere;
- își însușește structuri gramaticale prin utilizarea jocurilor-exercițiu („Vorbește corect”, „Al/a cui este?”);
- își antrenează capacitatea de retenție prin succesiunea evenimentelor, vizualizarea imaginilor sau memorizări ca: „Balada unui greier mic” de George Topârceanu, „Limba noastră” de George Sion.

Educatori

Recomandare

- Creați în fiecare zi copiilor oportunități pentru citire și pentru scriere.
- Echilibrați activitățile desfășurate în grup mare, grup mic cu cele desfășurate individual.
- Selectați cărțile astfel încât să fie adecvate vârstei și să reflecte cultura copiilor.
- Expuneți eșantioane de scriere ale fiecărui copil și cărțile realizate pentru a informa părinții și alți vizitatori despre experiențele de învățare a limbajului scris de către copii.
- Creați oportunități pentru a imprima (de exemplu: cu ștampile din burete) sau de a copia cuvintele care se află în jurul copiilor.
- Atunci când aveți ocazia, tipăriți și afișați povestirile create de copii!
- Asigurați un spațiu în care copiii să-și înregistreze creațiile sau să audieze povești.
- Scrieți ideile dictate de copii sau poveștile lor și afișați-le!

Multe săli de grupă sunt dotate cu televizoare, dar utilizarea acestora trebuie făcută cu multă precauție. Educatoarea trebuie să planifice un timp scurt în anumite zile pentru vizionare, să selecteze un anumit program care vine în acord cu tema activităților. Este util ca vizionarea programului sau a secvenței respective să aibă loc cu un grup de copii sub îndrumarea educatoarei care participă alături de aceștia pentru a le da explicații. Televizorul trebuie introdus pentru a completa cunoștințele copiilor și nu ca un element concurent pentru activitățile din sala de grupă, în scopul vizionării desenelor animate.

Educatori

Pro și Contra

În unele săli de grupă în centrul Bibliotecă este prezent televizorul. Sunteți de acord cu vizionarea emisiunilor de televiziune în sala de grupă? Formulați argumente pro și contra. Discutați în comisia metodică care sunt echipamentele utile în sala de grupă.

2. ȘTIINȚE

Dezvoltarea gândirii logice, înțelegerea relațiilor dintre obiecte și fenomene, exersarea capacității de a rezolva probleme, ca și familiarizarea și aplicarea cunoștințelor și deprinderilor elementare matematice sau a celor care privesc cunoașterea și înțelegerea lumii vii, toate subsumate domeniului DEZVOLTAREA COGNITIVĂ, își găsesc locul preponderent în Centrul „Științe”. Centrul oferă copiilor experiențe de învățare cu efecte asupra dezvoltării lor și în alte domenii. Participarea la experiențe cu cartea sau conștientizarea mesajelor vorbite / scrise – repere ale domeniului dezvoltarea limbajului și a comunicării, sau dezvoltarea abilităților de interacțiune sau a comportamentelor prosoziale – aparținând

domeniului dezvoltare socio-emoțională, dar și dezvoltarea senzorio-motorie sau promovarea practicilor privind securitatea personală – pot fi deseori adresate prin activitățile de învățare sau jocurile care se desfășoară în Centrul „Științe”.

Copiii sunt oameni de știință care caută permanent să se informeze în legătură cu lumea care-i înconjoară. Aviditatea copiilor privind informații din lumea înconjurătoare este interpretată prin curiozitatea naturală de a căuta permanent să-și explice funcționalitatea lucrurilor, cauzalitatea fenomenelor. Prin participarea la procesul științific de explorare, observare și experimentare, copiii își dezvoltă abilități pe care le vor folosi toată viața: observarea, clasificarea, comunicarea.

În Centrul „Științe” este util să existe:

- un spațiu pentru expunerea permanentă a materialelor din natură (ghinde, pietre, scoici, semințe, fructe, legume, cereale, colecții de insecte, ierbare);
- mulaje din plastic reprezentând animale sau păsări;
- un loc pentru animale vii (acvariu cu pești sau cu broscuțe țestoase, suport de sticlă pentru hamster sau porcușor de Guineea, colivie pentru papagali sau peruși);
- un loc pentru instrumentele de investigație care să servească activităților de tip experimente fizice și chimice (magneți, oglinzi, cărbuni, recipienti, obiecte de măsurare, prismă, baterii, termometru, clepsidră etc.);
- un loc însoțit pentru plantele de interior sau cele semănate și plantate de copii;
- un loc pentru pliante, imagini, planșe, atlase de anatomie, botanică, zoologie, enciclopedii cu mijloace de locomoție, harți geografice etc.
- un loc pentru echipamente de măsurare, jocuri cu numere, dominouri, puzzle, jocurile Lotto, jocurile matematice, rigle, ruletă, cântare tip balanță, piese Lego sau Duplo, table magnetice cu numere etc.

Atenție!

Copiii le place foarte mult să aibă animale vii în sala de grupă pentru a le observa și îngriji. Este important să selectăm cu grijă animalul preferat de copii, să igienizăm spațiul ori de câte ori este nevoie, să deținem suficiente informații despre cum trebuie îngrijit în captivitate, inclusiv despre bolile care pot apărea, pentru a proteja atât animalul, cât și copiii.

Colectarea materialelor din acest Centru e un proces continuu, iar pentru a menține treaz interesul copiilor, din timp în timp, trebuie introduse materiale noi. Copiii desfășoară activități științifice dar, în același timp, reflectează asupra a ceea ce fac. Educatoarea îi încurajează să pună întrebări în timp ce explorează materialele, să identifice probleme și să găsească soluții. Creațiile științifice apar în activitățile cu final deschis, cu multe întrebări posibile iar copiii, beneficiind în acest Centru de o îndrumare adecvată, își dezvoltă capacitatea de a gândi critic, de a observa și descrie cu acuratețe.

Ei formulează întrebări despre lumea înconjurătoare de tipul:

- În mijlocul Pământului este gheață?
- Cine mișcă norii?
- Dacă stau în ploaie îmi crește părul lung?
- De ce mă doare când mă lovesc?

Pentru a-i determina pe copii să exploreze, să cerceteze, educatorul trebuie să ofere mereu un model de gândire activă și de curiozitate în cercetare.

În Centrul „Științe” copiii își construiesc cunoștințe matematice durabile și utile, își dezvoltă competențe matematice prin intermediul experiențelor concrete din viața de zi cu zi. Cu materialele din acest centru copiii învață :

- corespondența unu la unu;
- ordonarea după mărime, grosime, lungime, lățime;
- număratul;
- calculul – operații de adunare și scădere;
- clasificarea – sortarea obiectelor după formă, culoare, mărime;
- măsurarea – găsirea numărului de unități standard dintr-un obiect;
- comparația – capacitatea de a stabili dacă un obiect este mai mare, mai mic sau egal unul cu altul prin măsurare;
- măsurarea timpului;
- noțiuni de geometrie;
- tiparele și modelele repetabile care stabilesc relații între unitățile matematice.

Utilizarea gândirii matematice pentru a rezolva probleme concrete din viața cotidiană dă încredere

copiilor în abilitățile matematice.

Jocurile Lego, cuburile mici, jocurile cu piuneze oferă posibilitatea copiilor de a-și pune ideile și imaginația în practică, căci ei creează modele noi de mașini, rachete, avioane și învață despre modele din arhitectură, despre simetrie și proiectare.

Materialele expuse în acest centru sunt atent selectate de educator în funcție de:

- nivelul de vârstă al copiilor;
- nivelul de pregătire al acestora;
- existența zilnică a altor adulți în sala de grupă.

Educatori

Recomandări

- Pregătiți suficiente materiale pe care copiii le pot utiliza pentru sortare și clasificare, pentru realizarea serierilor, pentru măsurarea greutateii și a dimensiunilor, pentru construirea de modele, pentru explorarea numerelor și a conceptelor spațiale.
- Introduceți materiale care pot fi utilizate într-o varietate de moduri.
- Asigurați centrul cu materiale care încurajează copiii să observe, să facă predicții, să experimenteze.
- Îndemnați copiii să-și înregistreze descoperirile prin întocmirea schițelor, desenelor, graficelor sau prin completarea unor tabele.
- Introduceți adecvat conceptele noi și noile tehnici prin scurte expuneri pentru a-i ajuta pe copiii care au nevoie de o structurare mai puternică.
- Creați fiecărui copil oportunități multiple pentru explorare liberă.
- Furnizați materialele necesare și timpul disponibil copiilor care doresc să-și testeze ideile.
- Încurajați experimentele copiilor care au la bază curiozitatea lor naturală, experiențele specifice trăite de copii și înregistrați observațiile.
- Asigurați-vă că instrumentele științifice și materialele susțin desfășurarea unei game de activități științifice, de la cele de fizică la plantat, de la studiul animalelor la reacții chimice.
- Aveți grijă ca Centrul Științe din sala de grupă să nu semene mai mult cu un muzeu decât cu un laborator pentru o învățare activă!

3. ARTE

Centrul „Arte” are influențe asupra dezvoltării copilului în toate domeniile, adresarea acestora ține de măiestria cadrului didactic de a planifica experiențe variate și inspirate. De la dezvoltarea socioemoțională – pe care copiii o pot trăi prin dezvoltarea abilităților de a interacționa cu colegii, la dezvoltarea conceptului de sine și al expresivității emoționale prin intermediul dezvoltării limbajului și al comunicării sau al motricității fine, la stimularea creativității și exersarea persistenței, toate se întrepătrund în sarcinile, tehnicile și tipurile de activități din Centrul „Arte” și pot asigura dezvoltarea globală a copilului.

Pe lângă bucuria, emoțiile și satisfacțiile copiilor, Centrul „Arte” le oferă celor mici cadrul în care ei învață să comunice, stimulându-le curiozitatea, imaginația, creativitatea, dar și spiritul de inițiativă.

Gama de materiale din acest Centru poate include: blocuri de desen, hârtie de toate dimensiunile și culorile, creioane colorate, acuarele, foarfece, pastă de lipit, planșete, plastilină, cocă, coloranți alimentari, autocolant, sfoară, sârmă, gheme de lână divers colorate, casetofon, radio, casete cu muzică, instrumente muzicale funcționale sau în miniatură: muzicuțe, fluiere, xilofone, tamburine, măști, vestimentație pentru dansuri.

Dacă li se dă copiilor timpul, ocazia și libertatea de a lucra cu materialele din acest Centru, de a face singuri descoperiri și de a testa idei în practică, atunci însușirile sau calitățile astfel stimulate vor

ajuta la punerea bazelor unor activități viitoare, ale vârstei adulte.

În Centrul „Arte” copiii exersează pictura cu degetele, cu buretele, cu dopuri sau rulouri de carton, imprimă materiale textile, pictează cu ceară, modelează din aluat, plastilină și lut, confecționează colaje, păpuși din pungi de hârtie, din șosete sau mănuși și alte jucării. Aici pot discuta despre artă, despre ce sentimente le trezește experiența artistică. Materialele de care beneficiază copiii în acest centru au rolul de a oferi satisfacția obținerii unui produs propriu, printr-un efort îmbinat cu plăcerea de a lucra, de a se exprima pe sine. De altfel, în amenajarea acestui spațiu, educatorul se va asigura de confortul și intimitatea în care copiii lucrează.

În acest Centru copilul dobândește:

- cunoștințe și deprinderi elementare de utilizare a instrumentarului de lucru;
- abilități ce țin de motricitatea fină și senzorio-motorie;
- inițiativă, perseverență în activitate, creativitate;
- abilități de comunicare prin limbajul artistic;
- expresivitate emoțională și socială;
- deprinderi igienice privind condițiile de muncă.

Echipa de educatori are rolul de a facilita și încuraja originalitatea copiilor și de aceea nu se oferă modele și tipare care pot duce la frustrare și eșec, deoarece coordonarea ochi-mână și dexteritatea manuală nu sunt încă dezvoltate complet la copiii de vârstă preșcolară.

Educatori

Recomandări

- Asigurați Centrul cu un număr suficient din fiecare material specific (hârtie, creioane, markere, lemn, sticlă, material textil).
- Introduceți materiale și tehnici noi sau dați o nouă întrebuintare materialelor.
- Lăsați timp și libertate copiilor să exploreze materialele, să experimenteze și asigurați-i că pot să se murdărească, căci activitatea este mai importantă.
- Dați-le copiilor idei, oferiți-le sugestii, aduceți diverse materiale, modele, dar nu le spuneți ce anume să facă.
- Asigurați copiilor șorțuri, cămăși sau salopete pentru pictură.
- Nu cereți întotdeauna copilului să denumească ce a desenat, căci poate nu și-a propus ceva anume și desenul e doar un joc de culori.
- Rezolvați problemele de comportament care pot să apară atunci când materialele existente îi plictisesc pe copii, sunt insuficiente sau nu e destul spațiu în Centru.
- Observați copiii care merg frecvent la Centrul „Arte”, pe cei care merg ocazional, dar și pe cei care nu merg niciodată.
- Oferiți libertate copiilor de a crea pe o diversitate de suprafețe (de exemplu, pe peretele exterior al grădiniței copiii pot picta cu apă sau pot picta la șevalet sau pe podea).
- Păstrați toate lucrările copiilor realizate în timp, în portofolii.
- În cazul proiectelor care durează mai multe săptămâni, asigurați un spațiu special amenajat și suficient de mare pentru expunerea produselor realizate de copii, atât în plan vertical, dar și pentru obiectele tridimensionale.
- Stați alături de copilul care are nevoie de încurajare și arătați-vă interesul și entuziasmul.
- Apreciați efortul copiilor, dar fiți obiectivi.
- Încurajați copiii să lucreze cu materiale reciclabile.
- Fiți receptivi și oferiți răspunsuri tuturor copiilor care vă solicită acest lucru în timp ce lucrează.
- Comentați cu atenție și sinceritate munca depusă de copii.
- Nu uitați să etichetați și să datați fiecare lucrare.
- Notați dacă un copil vrea să vă povestească despre desenul său.
- Stimulați pictura folosind un fond muzical.
- Încurajați copiii să creeze lucrări pentru părinți cu ocazia unor evenimente din familie.
- Obişnuiți copiii să păstreze materialele și instrumentele, să nu le deterioreze.
- Responsabilizați copiii cu păstrarea curăteniei în Centru.
- Nu comparați desenele și picturile copiilor, competiția nu e potrivită la această vârstă.

4. COLȚUL CĂSUȚEI/ JOCUL DE ROL

Centrul „Colțul Căsuței / Joc de Rol” este spațiul în care DEZVOLTAREA SOCIOEMOȚIONALĂ se regăsește din plin. Dar copiii când se joacă în acest Centru utilizează limbajul, comunică, rezolvă probleme, reactualizează informațiile despre lume și le reorganizează prin interacțiunile cu mediul. De asemenea, dezvoltarea coordonării, a motricității grosiere sau dezvoltarea senzorială sunt numai câteva din beneficiile unei activități (ca cea de gătit) care se desfășoară în Centrul „Colțul Căsuței”.

Centrul „Joc de rol” este pentru orice copil mediul ideal în care poate să învețe cu plăcere și influențeze activitatea din celelalte Centre. Prin jocul în acest Centru copiii refac locuri,

întâmplări care le sunt familiare; imită comportamentul părinților sau joacă roluri ale unor personaje cunoscute; reproduc lumea așa cum o înțeleg ei, inventează și interpretează situații bazate pe roluri reale sau imaginare. Copiii își creează o lume a lor cu ajutorul căreia încearcă să înțeleagă realitatea, rezolvă probleme pe care le întâlnesc în viața de zi cu zi, repetă, reinterpretează și retrăiesc experiențe.

Acest centru găzduiește jocuri cu un spectru larg de tipul celor „De-a... (familia, farmacia, cabinetul medical, șoferii, școala, magazinul, musafirii, gospodinele...)”, atât cu subiecte din viața cotidiană, cât și extrase din basme și povești.

„Jocul de rol” îi ajută pe copii să se transforme din persoane egocentrice în persoane capabile să comunice cu alții. Participând zilnic la activitățile din acest centru, copilul învață să se concentreze, să-și exerseze imaginația, să pună în practică idei noi, să practice comportamente de grup și să-și dezvolte capacitatea de control asupra lumii în care trăiește.

În acest Centru se desfășoară unul dintre cele mai personale, individuale și intime procese de învățare, copiii descoperindu-se prin raportarea la alteritate. Conștientizând calitățile proprii, copiii învață să relaționeze cu ceilalți, punând în practică idei noi de joc. Practicând comportamente de grup, își dezvoltă capacitatea de control asupra lumii în care trăiesc, învață cum să-și comunice gândurile, sentimentele, emoțiile. Când emit păreri proprii se confruntă cu ceilalți, exersează empatia realizând că oamenii sunt diferiți. Astfel, descoperă că există persoane care au cerințe educative speciale, cărora le pot oferi ajutorul lor, sau învață despre diferențele culturale experimentând și alte obiceiuri culinare decât cele deprinse acasă.

Prin diversitatea activităților ce se desfășoară în acest Centru, copiii învață:

- să-și exprime și să-și gestioneze emoțiile;
- să comunice cu înțeleasă cu ceilalți;
- să folosească mediul (obiecte, costumații) pentru exprimarea ideilor și utilizarea cunoștințelor;
- să-și adapteze comportamentele la contexte specifice;
- să relaționeze eficient cu colegii și cu adulții prezenți în Centru;
- să accepte diversitatea.

Studiu de caz

Georgeta și Cristina sunt prietene bune de la grupa pregătitoare B. În fiecare dimineață se întâlnesc în Centrul „Joc de rol” unde se înțeleg foarte bine (preferă aceleași jocuri, își comunică plăcut impresiile, își împărtășesc experiențele cu interes, se întâlnesc după programul grădiniței în parc). De câteva zile, în grupă a venit Maria, care prezintă tulburare de ritm în vorbire (bâlbâială) și care dorește să li se alăture în joc. Cristina și Georgeta o evită vizibil. Maria își exprimă dorința de a se asocia fetelor, dar povestește și despre refuzul acestora.

Discutați cu colega/colegul de grupă și cu echipa de cadre didactice a grădiniței care sunt modalitățile prin care puteți interveni în rezolvarea situației.

Ce rol au specialiștii? Dar părinții copilului în cauză? Dar părinții celorlalți copii din grupă? Ce adaptări ale strategiilor de predare impune existența în grupă a unui copil care prezintă tulburare de ritm în vorbire?

În Centrul „Joc de rol” se pot desfășura activități de gătit și de cunoaștere a hranei. Este necesar un spațiu în care să nu se joace în mod frecvent copiii, să fie un loc sigur și ușor de supravegheat. Copiii învață în acest fel să decodifice rețetele, învață despre cantități și unități de măsură, despre conceptul de număr, capătă o oarecare îndemânare în aprecierea timpului, învață despre noțiuni de fizică și chimie (dizolvarea, topirea, fierberea), își exersează toate simțurile dar în mod deosebit, cele olfactiv și gustativ, învață despre diferențele culturale care apar în alegerea mâncărilor și învață să împartă cu ceilalți. Activitățile de gătit reprezintă o distracție și o relaxare pentru copii, promovează competența, independența și experimentul.

Prezentăm în continuare un exemplu de schimb de experiență:

La inițiativa echipei de educatori de la grupa mare, din cadrul Grădiniței Nr.11 „Step by Step” din Satu Mare, părinții au realizat o carte de rețete care cuprindea prăjitura preferată a fiecărui copil din grupă, denumită după numele acestuia. Bineînțeles că o parte din rețete au fost din cele pe care copiii le-au experimentat alături de părinți și bunici în sala de grupă. Cartea a reprezentat un cadou prețios pentru copiii și părinții de la o grupă pregătitoare, din cadrul Grădiniței Nr. 3 „Step by Step”, Tulcea și a generat discuții despre obiceiurile culturale din alte zone ale țării.

Educatori

Recomandări

- Verificați dacă temele jocurilor la nivelul 3-5 ani se axează pe casă, familie și prieteni și dacă la nivelul 5-6/7 ani jocul se extinde în sensul includerii comunității, aventurii și temelor fantastice.
- Echilibrați raportul dintre jocurile cu teme inițiate de educatori și cele inițiate de copii; evaluați care dintre acestea au succes mai mare.
- Schimbați temele și recuzita suficient de des pentru a menține interesul copilului, dar nu atât de repede încât să nu aibă timp pentru explorarea în amănunt.
- Asigurați un spațiu suficient de mare pentru a preveni conflictele.
- Observați cum folosesc copiii conceptele de limbaj și cele matematice și care elemente de recuzită încurajează acest comportament.
- Asigurați-vă că, înainte de a începe să gătească, copiii aplică regulile de igienă învățate.

5. CONSTRUCȚII

DEZVOLTAREA COGNITIVĂ, DEZVOLTAREA FIZICĂ, DEZVOLTAREA SOCIOEMOȚIONALĂ ca și INIȚIATIVA, CREATIVITATEA și PERSEVERENȚA se regăsesc deopotrivă la Centrul „Construcții” prin activitățile individuale sau de grup care implică explorare cu materiale diverse și creație de structuri sau scene.

Centrul „Construcții” trebuie să fie destul de mare pentru ca un grup de câțiva copii să poată lucra aici împreună sau fiecare separat fără ca șantierele lor să se intersecteze. E de preferat să existe un covor care să acopere podeaua, pentru a reduce zgomotul făcut de blocurile de lemn sau cele de plastic în cădere, iar copiii și adulții vor putea sta mai comod. Copiii sunt atașați în mod firesc de acest Centru deoarece este activ, creator și distractiv. În jocul de aici, individual sau în grup, copiii sunt încurajați să descopere cuburi de diferite mărimi și forme, pentru a construi diverse structuri. Centrul trebuie dotat și cu jucării de tip mijloace de locomotie, de diferite mărimi. Dezvoltându-și gândirea creatoare, imaginația, copiii își formează concepte științifice, matematice referitoare la mărime, formă, înălțime, volum, spațiu, direcție, echilibru, stabilitate, balans, măsurare, numărătoare, asemănare, diferență, ordonare.

Nu există un mod corect sau incorect în care trebuie construit cu aceste materiale. Copiii învață mai

multe despre echilibru, înălțime și greutate doar din experiența practică, din încercare și din greșeli. Ei învață lucrând, învață construind o clădire, care ori stă în picioare, ori se dărâmă, însă orice situație problemă trebuie abordată și rezolvată individual. Adesea, copiii care au realizat o construcție inițiază jocuri de rol sau aduc materiale din alte Centre și îmbogățesc jocul. Utilizează cuburile în mod creativ și astfel, două cuburi mici pot fi greutatea unui cântar, o placă și un cilindru se transformă în skateboard, un cilindru subțire poate fi un microfon, o piesă paralelipipedică e telefonul mobil.

Concomitent, copiii își pot antrena aptitudinile sociale sau de comunicare.

În acest Centru, dezvoltarea competențelor academice se îmbină armonios cu cele socioemoționale, prin abordarea situațiilor problemă ivite în timpul jocului. În pregătirea pentru școală și viață a copilului sunt cuprinse toate aspectele importante ale dezvoltării sale, în funcție de particularitățile de vârstă și individuale antrenate în activitățile și jocurile organizate aici: dezvoltarea cognitivă, socioemoțională, dezvoltarea limbajului și a comunicării, capacități și atitudini în învățare.

Educatori

Recomandări

- Încurajați copiii să creeze proiecte și să construiască în comun.
- Observați construcțiile copiilor și veți deduce stadiile progresive de dezvoltare.
- Așezați cuburile în rafturi, sortându-le după formă și mărime.
- Marcați rafturile cu materiale de construcții și puneți etichete cu forma și mărimea pieselor.
- Plasați în centru echipamente și materiale care vin în acord cu tema jocului.
- Monitorizați numărul de copii care pot lucra în același timp în Centru pentru a nu apărea conflicte.
- Decorați Centrul cu imagini care reprezintă construcțiile pe care le vor realiza: poduri, nave cosmice, vapoare, blocuri turn etc.
- Pentru evitarea excesului de reguli, educatorii pot permite extinderea jocului dintr-un Centru în altul, dar și împrumutarea diferitelor materiale, cu condiția ca, la final, acestea să fie restituite Centrului de care aparțin.
- Stabiliți împreună cu copiii cât de înalte pot fi construcțiile lor, astfel încât să nu se producă accidente.
- Restabiliți ordinea prin strângerea materialelor de care copiii nu au nevoie în acel moment.
- Igienizați cuburile prin spălare.

Educatori

Reflectați la...

Amintiți-vă care sunt reacțiile pe care le aveți când observați că în Centrul „Construcții” materialele nu sunt puse întotdeauna la loc după terminarea jocului. Amintiți-vă care este reacția atunci când se dărâmă o construcție uriașă din cuburi. Imaginați soluții pentru rezolvarea acestor situații prin implicarea copiilor.

6. NISIP ȘI APĂ

Centrul „Nisip și apă” este gazda experiențelor care asigură DEZVOLTAREA FIZICĂ a copiilor (sub aspectul motricității fine sau grosiere și al dezvoltării senzorio-motorii) și un bun pretext pentru educator de a iniția activități variate care asigură DEZVOLTAREA COGNITIVĂ a acestora.

În sala de grupă, copiii trebuie să li se ofere posibilitatea de a explora senzația atingerii nisipului și apei și fiecare sală ar trebui să fie dotată cu suporturi pentru nisip sub diverse forme, cuve din plastic, albiuțe și ligheane, deoarece copiii se simt atrași de nisip și apă, indiferent de vârstă. Masa cu nisip și apă trebuie să fie înaltă până la talia copilului, iar podeaua unde aceasta este plasată trebuie acoperită deoarece se risipește nisip și apă și devine alunecoasă. La dispoziția copiilor trebuie puse prosoape, măști și fâșe pentru a strânge nisipul și apa ori de câte ori este nevoie.

Materialele și accesoriile care se folosesc la „Nisip și apă” sunt :

- vase și unelte (găleușe cu forme, pâlnii, lopățele și greble, câni gradate, site, bureți de diferite forme, teluri, dopuri de plută, vapoare, pipete, strecurători, perii);
- materiale din natură (scoici, pietre de râu, pene, solzi, cochilii de melci, stelute de mare);
- substanțe lichide sau solide care se dizolvă (coloranți alimentari, săpun, șampon).

Acest Centru poate fi interesant și iarna, când apa poate fi înlocuită cu zăpadă, pe care copiii o modelează și pot observa în același timp fenomenul topirii.

Activitățile în acest Centru pot fi de tipul:

- copiii construiesc ceea ce văd în realitate: poduri, castele, drumuri;
- copiii experimentează plutirea și scufundarea;
- copiii estimează numărul de găleușe de zăpadă pentru a umple cuva;
- copiii compară greutatea nisipului ud cu cea a nisipului uscat;
- copiii dizolvă săpunul și cercetează balonașele;
- copiii învață să fabrice hârtia;
- copiii învață despre geografie prin modelarea formelor de relief din nisip;
- copiii realizează picturi cu nisip;
- copiii trasează litere și imprimă forme;
- copiii fac vara picturi invizibile cu perii mari și apă pe ciment sau pe lemn.

Prin întrebări, educatorii poate stimula copiii să găsească soluții la diverse probleme și să genereze ipoteze. De exemplu: „Ce crezi că se va întâmpla dacă pui colorant în apă?”, „Ce s-a întâmplat?”, „De ce crezi că s-a întâmplat așa?”. Astfel se modelează sistemul de gândire științifică.

Educatori

Recomandări

- Plasați masa cu nisip într-un loc mai retras, nu în drumul copiilor, deoarece pot transporta pe încălțăminte nisipul sau pot aluneca din cauza apei.
- Puneți în cuvă suficient nisip ca să încurajați jocul copiilor și pentru a evita conflictele.
- Stabiliți o regulă privind numărul maxim de copii care se joacă simultan în acest centru și îndrumați-i să nu arunce cu nisip.
- Schimbați apa la două zile ca să nu se dezvolte bacterii. Spălați bine cuva. Nivelul de apă din cuvă nu trebuie să depășească 10 - 20 cm.
- Nu acoperiți nisipul dacă este umed, mai întâi lăsați-l să se usuce.
- Umeziți nisipul înainte de a-l folosi copiii.
- Aduceți și alte materiale pe care copiii să le exploreze: zăpadă, rumeguș, frunze, castane, ghinde, gheață.
- Așezați materialele de curățenie la îndemâna copiilor și învățați-i să le folosească.
- Achiziționați măști, fâșe și mopuri mici astfel încât copiii să le poată folosi cu ușurință.
- Învățați copiii să folosească șorțurile de plastic pentru a nu-și uda hainele.
- Puneți apă caldă în cuvă când afară este vreme rece.
- Planificați activități de spălare a hainelor păpușii și a jucăriilor în acest Centru.

Desfașurându-vă activitatea într-o sala de grupă astfel amenajată este foarte important să stabiliți reguli cu copiii, norme de desfășurare a jocului astfel încât să vă fie ușor de gestionat orice situație de criza educațională. Vă puteți ajuta de vizitele prelungite ale unor părinți/ bunici implicându-i în activitatea dintr-un Centru.

Note

Educația incluzivă în grădiniță

capitolul

[3]

Promovarea incluziunii în educația timpurie

În cadrul dezbaterilor Consiliului European, la Lisabona, în martie 2000, s-a evidențiat importanța educației pentru promovarea competenței, competitivității și calității profesionale dobândite într-un învățământ de calitate, pentru promovarea incluziunii (integrării) sociale și reducerea excluziunii (marginalizării) sociale.

Obiectivele strategice europene privind accesul la educație pot fi exprimate în:

- extinderea accesului la educație și reducerea abandonului școlar;
- îmbunătățirea accesului la educație și formare pentru persoanele dezavantajate.

Definiția educației incluzive

„Educația incluzivă presupune un proces permanent de îmbunătățire a instituției școlare, având ca scop exploatarea resurselor existente, mai ales a resurselor umane, pentru a susține participarea la procesul de învățământ a tuturor elevilor din cadrul unei comunități.” (Șovar, R., 1999)

Principiile cheie ale incluziunii

- valorizarea diversității;
- respectarea demnității ființei umane;
- înțelegerea nevoilor individuale ca cerințe individuale;
- planificarea activităților incluzive;
- responsabilitatea colectivă;
- dezvoltarea relațiilor și culturii profesionale;
- dezvoltarea profesională;
- asigurarea șanselor egale.

Principiul fundamental al educației incluzive: învățământ pentru toți, împreună cu toți

Educația pentru toți se adresează tuturor vârstelor, presupune o dezvoltare încă din primele momente ale vieții, dar și necesitatea asigurării unor condiții optime pentru învățare și educație în perioada micii copilării. Dezvoltarea timpurie, integrată, a copiilor este o prioritate a UNICEF, cu rol determinant în îndeplinirea obiectivului de dezvoltare al Mileniului Trei și anume: asigurarea absolvirii ciclului complet de învățământ primar de către toți copiii, fete și băieți. E necesară implementarea unor strategii coerente de dezvoltare a conștiinței părinților în spiritul toleranței și nediscriminării, al acceptării și oferirii de șanse egale pentru toți, știut fiind cât învață copiii prin imitație, alături de care se impun eliminarea segregării și discriminării de orice tip.

Grădinițele incluzive sunt deschise, prietenoase și pun un accent deosebit pe:

- flexibilizarea curriculumului;
- calitatea predării și învățării;
- evaluarea permanentă;
- parteneriatul educațional.

Succesul grădiniței incluzive depinde de identificarea, evaluarea în echipă și stimularea copiilor cu cerințe educaționale speciale de la o vârstă cât mai fragedă.

Educatori

Reflecți la...

Să presupunem că o persoană ar afirma că le-ar fi mai bine copiilor cu dizabilități în grădinițele speciale. Discutați/reflecți despre/folosind următoarele recomandări. Formulați 2-4 argumente pro și 2-4 argumente contra acestei afirmații; comparați argumentele și arătați prin ce se aseamănă/deosebesc. Cum ați explica acest fapt?

Educatori

Recomandări

Toți copiii sunt educabili și au dreptul la o formă de educație pe măsură. De aceea solicitați tot sprijinul de care aveți nevoie și ajutați copilul să se dezvolte într-un mediu educațional normal.

Integrarea presupune conștientizarea de către toți cei implicați în procesul de educație a unei varietăți de situații:

- unii părinți nu au suficiente cunoștințe de dezvoltarea copilului și nu recunosc că au copii diferiți de ceilalți;
- unii părinți ascund problemele copilului și nu prezintă certificatele medicale, temându-se că nu va fi primit în grădiniță, că nu va fi acceptat;
- nu toate grădinițele dispun de specialiști care să realizeze o evaluare psihologică completă la venirea copilului în grădiniță, dar și o evaluare continuă a acestuia;
- prejudecățile părinților copiilor cu dezvoltare normală (tipică) influențează atitudinea copiilor față de colegii lor;
- educatorii nu dispun de o formare inițială solidă, adesea se autoinstruiesc în legătură cu cerințele speciale ale copilului, dar manifestă nesiguranță și rețineră în activitatea cu acesta;
- nu toți educatorii acceptă în mod voluntar înscrierea unui copil cu nevoi speciale în grupă, ceea ce poate influența atitudinea față de copil și părinți săi;
- nu întotdeauna educatorul beneficiază de sprijinul necesar din partea directorului, a colegilor cu experiență sau a specialiștilor;
- includerea unui copil cu cerințe speciale în colectivul grupei nu determină reducerea numărului de copii din grupă;
- copilul cu cerințe speciale necesită mai multă atenție, iar unii educatori au sentimentul că acest timp se pierde și e un dezavantaj pentru ceilalți copii;
- unii părinți consideră copilul cu cerințe speciale un model care oferă exemple negative pentru copiii lor;
- nu toate grădinițele dispun de materialele necesare, precum și de un spațiu adaptat diferitelor cerințe speciale.

Cu toate acestea, mulți educatori au înțeles cât de importantă este intervenția educativă pentru copilul cu cerințe educaționale speciale și nu privesc acest lucru ca pe o povară, ci ca pe o provocare. Văd cum prin eforturi comune, copil – educator – copii – părinte – părinți, se înregistrează un progres în dezvoltarea socioemoțională a copilului respectiv, un pas pentru a se integra în comunitate.

Educatori

Exercițiu

Sarcina: Identificați și notați în următorul tabel beneficii ale integrării copiilor în instituții de educație de masă.

Scopul: Conștientizarea problematicii integrării copiilor cu cerințe educaționale speciale.

Mod de desfășurare: individual și în grup

Persoane / Grupuri	Avantaje
Pentru copilul integrat	
Pentru ceilalți copii din grupă	
Pentru părinții copilului integrat	
Pentru părinții celorlalți copii din grupă	
Pentru educatori	
Pentru comunitate	

Pentru a diminua reacția de respingere și pentru a-i face pe copii să înțeleagă diferențele e nevoie de activități care să îi pregătească pe copii să fie mai toleranți și să se accepte. De aceea se vor propune activități și proiecte pentru acceptarea diversității în cadrul grupului. Iată un exemplu:

Proiect tematic: **Cine sunt /suntem?**

Domeniul experiențial ESTETIC ȘI CREATIV	Desen	„Autoportret”
	Pictură	„Persoana mea”
Domeniul experiențial LIMBĂ ȘI COMUNICARE	Conversație	„Cum îi vedem pe ceilalți? Dar pe noi înșine?” „Sunt eu o persoană? Dar ceilalți?”
	Joc de intercunoaștere	„Să ne cunoaștem”
	Lectură după imagini	„Diferențele dintre oameni”, „Persoanele cu nevoi speciale”
	Povestire	”Fetița surdo-mută” de Edmondo de Amicis
Domeniul experiențial PSIHOMOTRIC	Convorbire după imagini	„Drepturile copilului”, „Să-i ajutăm iubindu-i”
	Jocuri exercițiu	„Traseul într-un picior”, „Urcă scările legat la ochi”, „Desenăm cu degetele picioarelor”, „Caută fără să vezi”

Unele studii ca: „Țigani între ignorare și îngrijorare” (ICCU, 1992, 1998), „Copiii romi din România” (Salvați Copiii, UNICEF, 1999), relevă faptul că populația de etnie romă este grav afectată de fenomenul participării reduse la educație.

Dreptul copiilor romi la educație necesită asigurarea posibilității de a studia limba maternă, istoria și cultura romă, de a dispune de publicații, programe școlare bazate pe interculturalitate, acces liber și egal la orice școală din sistemul de învățământ. Acolo unde s-au desfășurat programe speciale pentru copiii romi, acestea au demonstrat capacitatea acestor elevi de a obține succesul școlar.

Pentru a facilita integrarea copiilor, este de dorit ca educatorul să acționeze ca model pentru cei din grupă. Trebuie să explice copiilor semnificația termenilor „rom” și „țigan”, cerându-le tuturor, după exemplul său, să-l folosească pe cel de „rom” atât în grădiniță, cât și în afara ei. Educatorul este cel care poate să-i încurajeze pe copii să se adreseze colegilor folosind numele preferat al acestora și poate să încurajeze prietenia dintre copii fără a face discriminări. Atitudinea de respingere a copiilor romi se poate manifesta prin refuzul de a sta lângă ei, de a se juca cu ei sau de a-i ține de mână. Educatorul este cel care poate să planifice activități de observare a diferențelor dintre oameni, despre rasele umane, despre popoarele lumii, apelând și la experiența de viață a copiilor care au constatat aceste diferențe în călătoriile lor cu părinții.

Prin familiarizarea cu tradițiile și obiceiurile române, copiii conștientizează identitatea și apartenența la neam, se formează respectul pentru tradițiile altor etnii, popoare, dar și pentru cele proprii. Familiile copiilor pot fi invitate și încurajate să le povestească despre meșteșugurile romilor, tradițiile de la nașterea copilului lor, despre obiceiurile de nuntă, îi pot învăța dansurile specifice sau li se oferă posibilitatea de a găti o mâncare. Audițiile de muzică tradițională sunt puncte de atracție pentru copii, pentru că se cântă la diverse instrumente și pentru că ritmurile sunt antrenante, incitante. Prin desen, copiii pot exprima liber teme legate de tradiții din viața familiei, costumele populare și egalitatea în drepturi.

Convorbirile pe bază de imagini, conversațiile și discuțiile libere de tipul: „Ce-ar fi să fiu o zi rom?”, „Să ne cunoaștem originile”, „Să căutăm asemănări și să descoperim diferențe”, le dezvoltă copiilor capacitățile empatice, gândirea critică și le stimulează interesul pentru cei de lângă ei.

Educatori

Exercițiu

Tehnica: 4 Colțuri

Scop: să identifice soluții pentru asigurarea succesului în educație a copiilor de etnie romă

Mod de desfășurare: 3 grupe

Sarcină de lucru: să răspundă în grup la întrebări și să dezbată soluțiile identificate:

1. Considerați că e nevoie de o atenție și o pregătire specială a educatorilor pentru integrarea copiilor romi? Motivați.
2. Cum promovați cultura și tradițiile române? Exemplificați cu activități posibile.
3. Cum poate ajuta comunitatea în integrarea copiilor de etnie rromă? Exemplificați cu activități care au avut succes în comunitate.

Educatorul se poate confrunta cu situația în care, copiii de etnii diferite (macedoneni, lipoveni, turci, romi și altele) nu cunosc decât limba maternă. Pentru acești copii e nevoie să învețe cuvintele cheie din limba lor, pentru a se putea face înțeles în conversație. Este necesar să planifice o perioadă de timp activități de învățare a limbii române, având ca sprijin familiile copiilor în calitate de voluntari. Ceilalți copii, auzindu-i cum vorbesc, vor conștientiza diferențele de limbă, repetă și devin curioși. De multe ori, copiii învață cuvinte și expresii din dorința de a se putea juca cu colegii, dezvoltându-și în acest fel interesul de a învăța alte limbi. În mediul fizic al sălii de grupă trebuie să se găsească materiale care reflectă diversitatea culturală a copiilor.

Educatori

Recomandări

- Afișați în sala de grupă imagini, fotografii, postere privind grupurile etnice din care provin copiii. Afișați imagini ale copiilor împreună cu familia. Afișați imagini ale porturilor tradiționale (acolo unde este cazul)
- Dotați Centrul „Biblioteca” și cu cărți care reflectă identitatea, limba maternă, cultura din care provin copiii înscriși în grupă.
- Dotați Centrul „Casa păpușii/Joc de rol” cu costume și păpuși care reflectă culturile copiilor din grupă, cu rețete ale unor mâncăruri specifice copiilor din clasă sau ale altor popoare despre care ați discutat.

Educatori

Aplicație

Discutați despre situația în care, în grupă aveți un copil care nu vorbește limba română. Gândiți împreună modalități prin care puteți facilita integrarea copilului în grup, pornind de la sugestiile formulate anterior. Cine vă poate susține în acest demers? Care sunt resursele materiale de care ați avea nevoie? Prin ce modalități comunitatea poate fi implicată?

Aspecte de gen în educația timpurie

capitolul

[4]

Să înțelegem împreună

Ideea centrală a acestei teme este impusă de necesitatea dezvoltării la copiii sub 3 ani a conștiinței de sine implicând și dimensiunea de gen. Finalitatea ei este de a pune o problemă și de a genera un moment de reflecție individuală urmat de o discuție între cei/ cele care colaborează pentru educarea copiilor. Această succintă prezentare este o invitație la conștientizarea unor aspecte de gen din viața noastră pe care, cu mare ușurință și de cele mai multe ori, le ignorăm luându-le ca și cum ar fi date de la natură.

Clarificări:

Să clarificăm întâi termenii pe care îi vom folosi, făcând mai întâi distincția între **sex** și **gen** prin următoarele elemente:

- sexul este un element biologic care duce la împărțirea ființelor umane în femei și bărbați, respectiv în persoane de sex femeiesc și persoane de sex bărbătesc;
- genul reprezintă diferențele sociale între femei și bărbați care au fost învățate, sunt modificabile în timp și sunt diferite în interiorul culturilor și între culturi.

Din această distincție rezultă câteva idei:

a. Nu putem spune corect despre cineva că este de sex feminin, deși auzim acest lucru foarte des. Nu ar fi corect. Ea este de *sex femeiesc*.

b. Dacă genul este construit, pentru că nu ne naștem cu un anumit gen, rezultă atunci că masculinitatea și feminitatea se învață.

c. Masculinitatea și feminitatea sunt definite într-un anumit mod și adulții au anumite practici în legătură cu aceste concepte chiar dacă uneori pare că nu recunosc acest lucru. Chiar și atunci dăm un înțeles acestor concepte, adică noi „credem” că fetele și băieții ar trebui să fie într-un anumit fel.

d. Dacă masculinitatea și feminitatea nu sunt fapte biologice determinate natural, atunci un bărbat poate avea comportamente feminine (nu femeiești) așa cum o femeie poate avea comportamente masculine (nu bărbătești).

e. Masculinitatea și feminitatea, fiind construite cultural și existând mai multe culturi, nu sunt unice. Nu vorbim de „o masculinitate” și „o feminitate” așa cum vorbim de un sex bărbătesc și un sex femeiesc. Feminitățile și masculinitățile pot fi definite în mai multe moduri și este important să distingem, în activitățile educaționale, ce anume considerăm că este definitoriu pentru fiecare.

f. O persoană sau este de sex femeiesc sau este de sex bărbătesc. Cineva nu poate fi, în condiții de normalitate, și una și alta. Nu același lucru se întâmplă cu feminitatea și masculinitatea. O persoană poate adopta în situații diferite comportamente mai apropiate de feminitate și alte ori mai apropiate de masculinitate fără ca starea normalității ei biologice să aibă de suferit.

g. Dacă feminitatea și masculinitatea se învață, atunci ar trebui ca mesajul către copil să fie relativ coerent, adică părinții și educatorii să considere că înțelesul lor se definește în același mod și acționează în aceeași direcție.

Se pune în final o întrebare: Ce anume urmărim prin discutarea acestei teme? Dorim să înlocuim bărbații și rolurile lor cu femeile în rolurile lor? Dorim să facem schimb? Cu alte cuvinte am dori să înlocuim patriarhatul cu matriarhatul? Răspunsul este categoric NU. Patriarhatului nu i se opune matriarhatul, ci parteneriatul. Nu se susține egalitatea de gen (toți aceleași valori și roluri în mod egal) ci **echitatea de gen** care presupune acceptarea participării specifice a femeilor și bărbaților atât la viața privată, cât și la cea publică.

Să reflectăm împreună

1. Am căzut de acord că feminitatea și masculinitatea se învață. Ce îi învățăm pe copii în această privință? Să considerăm că un răspuns posibil ar fi că îi învățăm ceea ce suntem pentru că până acum nu ne-am pus această problemă.

Reflectați individual și discutați împreună folosind următorul plan:

- Formulează două elemente defnitorii pentru ceea ce ești din perspectivă biologică.
- Formulează două elemente defnitorii pentru ceea ce ești din perspectivă de gen.
- Dă exemplu de situații în care femeiescul/ bărbătescul din tine s-au exprimat fără echivoc.
- Dă exemplu de situații în care feminitatea/ masculinitatea ta s-au exprimat fără echivoc.
- Dă exemple de situații în care modelul tău de feminitate/masculinitate a fost..... Comentează valoarea acelor exemple.
- Au fost întotdeauna modelele tale de gen de același sex cu tine? De ce?
- Cum te-ai simțit în situațiile în care modelele tale de gen nu au fost de același sex cu tine? De ce oare?

2. Să discutăm puțin despre feminitate și masculinitate. Obsesia perfecțiunii fizice, indusă prin diferite mijloace, creează probleme celor (mulți) care nu o ating. Obsesia puterii de asemenea. Am căzut de acord că putem vorbi despre feminități și masculinități. De exemplu, feminitatea musulmană și cea de tip liberal nu se aseamănă.

Reflectați individual și discutați împreună folosind următorul plan:

- Faceți o listă cu acele trăsături care definesc feminitatea. Ierarhizați-le.
- Faceți o listă cu acele trăsături care definesc masculinitatea. Ierarhizați-le.
- Care dintre trăsăturile care definesc feminitatea/masculinitatea vi se par a fi venite dinspre „natură”, adică sunt specifice pentru că așa sunt fetele/băieții? Argumentați-vă opțiunile și discutați-le împreună.
- Care dintre trăsăturile care definesc feminitatea/ masculinitatea vi se par a fi venite dinspre „cultură”, adică sunt specifice pentru că așa am învățat noi toți că sunt? Sunteți de acord cu ele? Ce argumente ați putea formula. Discutați-le împreună.
- Rețineți elementele de feminitate/ masculinitate cu care ați căzut de acord. Credeți că ar trebui să le prezentați părinților copiilor și să vedeți care sunt punctele lor de vedere? Ce faceți dacă ele sunt diferite de cele pe care le-ați identificat împreună?

3. Dacă feminitatea și masculinitatea se învață ar trebui discutat cum anume se face acest lucru. Există gânditori care vorbesc despre tehnologii de gen, adică modalități prin care gesturile și dorințele individuale ajung să fie influențate din exterior. Acești autori se referă la influența filmelor, revistelor, modelelor din copilărie și din școală.

Reflectați individual și discutați împreună folosind următorul plan:

- Priviți în jur. Enumerați obiectele care pot avea o influență în dezvoltarea unui fel de a fi al copiilor cu care lucrați. Comentați influența lor posibilă. Este ea controlată? Este ea intenționată?
- Studiați-vă reacțiile, modul în care vă comportați cu copiii cu care lucrați pe parcursul unei zile. Înregistrați comportamentele specifice relației cu fetele, comportamentele specifice relației cu băieții și comportamentele neutre la gen. Comentați-le împreună. Au fost ele la fel sau diferite? De ce?

Stabiliți în final cum anume ar trebui să acționați, ce termeni ar trebui evitați pentru a avea o acțiune/influență educativă corectă din perspectivă de gen.

Copiii se nasc de sexe diferite, dar nu au de la naștere comportamente de fetițe sau de băieți. Ei învață să fie fetițe sau băieți, dar pot fi învățați să se trateze reciproc ca egali. Diferențele de gen în ceea ce privește expresivitatea emoțională la copii sunt determinate de contextul social. Expriarea emoțiilor se schimbă o dată cu dezvoltarea identității de gen la copii. Despre unii băieți se spune că sunt „mămoși”, atașați mai mult de mamă însă, pe măsură ce cresc, atitudinea lor se schimbă, devin mai curajoși, mai reținuți în a se manifesta triști, melancolici și asta se datorează stereotipului conform căruia „băieții nu trebuie să plângă, ei sunt bărbați”. În schimb fetele sunt mai sensibile, „mai plângăcioase”, au înclinații către arte, desenează, cântă, sunt mai contemplative. Despre o grupă în care sunt majoritari băieții se spune că este o grupă energică, dinamică, iar când sunt majoritare fetele, grupa este liniștită, harnică.

Datorită diferențelor sistematice pe care le fac părinții sau educatorii în trăirea și exprimarea emoțională dintre fete și băieți se formează stereotipurile de gen. Încă de la 4 ani, copiii știu deja aceste

stereotipuri, datorită modurilor diferite în care discută despre aceste emoții. Băieții sunt curajoși, iar fetele sunt fricoase, pentru că prin practicile părinților se încurajează teama și retragerea mai mult la fete decât la băieți. Băieții sunt sancționați mai puțin pentru comportamentele agresive sau momentele de furie pentru că „Așa-s băieții, ce să le faci!”

Comportamentul social al copiilor este puternic influențat de convingerile părinților privind rolurile de gen. Aceste convingeri sunt reflectate de preferințele părinților chiar înainte de a se naște copilul. Mamele își doresc fetițe ca să le îmbrace în rochițe, să ajute în gospodărie iar tații își doresc un băiat pentru a avea cine să-l însoțească la pescuit sau pe cine să învețe fotbal. Rolurile sociale sunt asimilate de fete și băieți tot prin practicile din familie, astfel fetele sunt solicitate să ajute la gătit, să pună masa, să măture sau să dea cu aspiratorul, să calce rufe, dar băieții sunt mai puțin implicați în aceste activități pentru că au modelul tatălui care prin tradiție nu participă la treburile gospodărești.

Sfaturi pentru educatori

- Cumpărați jucării care nu sunt specifice în mod tradițional genului și asistați copilul în explorarea și descoperirea lor. Încercați să înlocuiți păpușile și mașinile care se cumpără de obicei cu ocazia Crăciunului, cu jocuri pentru dezvoltarea creativității.
- Achiziționați pentru Centrul „Căsuța păpușii/ Joc de rol”, o păpușă băiat sau o pereche de bebeluși de sex diferit, având culoarea pielii diferită.
- Implicați fetele în jocuri care dezvoltă nu numai abilitățile verbale „De-a vânzătoarea”, „De-a învățătoarea”, „De-a bibliotecara”, ci și abilitățile cognitive și motorii: „De-a scafandrii”, „De-a pirații”, „De-a mecanicii”, „De-a cosmonauții”. În același timp, implicați băieții în jocuri care dezvoltă colaborarea, de tip: „De-a familia”, „De-a coaforul”.
- Responsabilizați copiii în sala de grupă, oferindu-le sarcini care țin de spațiul privat al casei sau de preocupările legate tradițional de femei (îngrijirea cuiva bolnav, creșterea copiilor, etc). Acestea contrazic stereotipurile de gen, astfel încât băieții pot să ajute la gătit, să coasă hainele păpușii, iar fetele pot să proiecteze și să construiască din cuburile de plastic un bloc turn care depășește înălțimea lor, pot mânui unelte din trusa mecanicului sau pot să repare mobila păpușii.
- Stimulați jocul în grup al fetelor pentru că încurajează cooperarea și jocul în perechi al băieților pentru a încuraja comunicarea.
- Formați grupuri mixte de joc, supravegheați și interveniți dacă băieții încearcă să domine jocul.
- Planificați teme de joc pentru ambele genuri și implicați și fetele și băieții deopotrivă, uneori și băieții își doresc să îmbrace rochiile de prințese, să se joace alături de fete, pe când acestea vor să fie pădurari, să ocrotească animalele pădurii.
- Lăudați în egală măsură și fetele și băieții pentru întărirea comportamentelor și sancționați în aceeași măsură.
- Faceți aprecieri cu referire la îmbrăcăminte și asupra fetelor, „Ce rochiță drăguță!” dar și asupra băieților, „Ce pantalon elegant!”
- Expuneți în Centre un număr egal de fotografii pentru fete și pentru băieți. Fetele ar fi bine să fie prezentate cum se implică în jocuri active, iar băieții să fie surprinși și în activități gospodărești.
- Încurajați fetele să accepte rolul de lider în jocurile cu grupe mixte, să rezolve problemele care apar în timpul jocului.
- Asigurați-vă că toate centrele sunt dotate cu materiale și imagini care trezesc atât interesul fetelor cât și al băieților.
- Echilibrați în formarea grupelor, în măsura în care este posibil, numărul fetelor cu cel al băieților.
- Nu refuzați și nu ignorați copiii care își doresc la serbări roluri ce nu sunt specifice în mod tradițional genului și antrenați-i pe băieți la dans chiar dacă acest dans e „Dansul fulgilor de nea” sau „Dansul florilor” și corelat pentru fete: „Dansul piticilor” etc.

Note

Proiectarea activităților integrate

capitolul

[5]

Cu ceva timp în urmă, integrarea curriculară era o provocare pentru nivelul preșcolar, dar astăzi fiecare educator proiectează și desfășoară activități integrate cu o abordare complexă a conținuturilor, conștientizând că toți copiii trebuie să învețe și să crească într-o manieră integrată.

O strategie de abordare integrată a dezvoltării copilului este învățarea pe baza de proiect tematic care presupune integrarea diferitelor arii curriculare prin explorarea unei idei interesante care se leagă de mai multe domenii. Un proiect este o investigație în profunzime a unui subiect, a unei teme realizată de un grup de copii și, ocazional, de un singur copil.

Fazele unui proiect*

În **faza I** a proiectului, copiii și educatorul dedică un timp discuțiilor în vederea selectării și conturării subiectului care va fi investigat.

Criterii de selectare a subiectelor:

- să fie strâns legat de experiența cotidiană a copiilor;
- să fie suficient de familiar cel puțin câtorva copii pentru a fi capabili să formuleze întrebări relevante;
- să permită exersarea deprinderilor din toate domeniile de dezvoltare: limbă și comunicare, domeniul cognitiv, socioemoțional, al dezvoltării fizice și al atitudinilor și capacităților în învățare;
- să fie suficient de bogat pentru a fi studiat cel puțin o zi, cel mult cinci săptămâni;
- să poată fi cercetat și acasă și la grădiniță.

În această fază se poate întocmi o hartă conceptuală, pe baza de brainstorming împreună cu copiii, hartă care poate fi completată și pe măsură ce proiectul se desfășoară.

În timpul discuțiilor preliminare, educatorul și copiii propun întrebări la care vor căuta să răspundă prin investigația pe care o vor face, în acest fel valorificându-se experiența lor trecută referitoare la subiect.

Faza a II-a este cea a muncii de teren, constă într-o cercetare directă care se poate realiza și prin excursii pentru a investiga locurile, obiectele sau evenimentele. În această fază copiii cercetează, desenează în urma observației, construiesc modele, observă atent și înregistrează datele, explorează, formulează predicții, discută și dramatizează noile semnificații ale subiectului analizat.

Faza a III-a, finalizarea și detalierea evenimentelor, se poate realiza sub forma unor discuții, descrieri a ceea ce au descoperit și a prezentării unor produse, a unor prezentări dramatice, spectacole sau prin realizarea unor excursii.

Avantajele proiectului

A. Pentru copil:

- dobândește cunoștințe profunde și solide;
- identifică mai ușor relațiile dintre idei și concepte;
- face corelații între temele abordate în grădiniță și cele din afara ei;
- parcurge teme care-l interesează și le studiază mai mult timp;
- se încurajează comunicarea;
- învață să rezolve sarcini prin cooperare;
- se formează sentimentul de apartenență la grup;
- devine mai responsabil în procesul învățării.

*Lilian G. Katz și Chard (1989)

B. Pentru educator:

- stimulează interesul pentru abordarea unor noi conținuturi și metode;
- își organizează mai bine planificarea;
- utilizează o varietate de activități pentru a prezenta tema în profunzime;
- încurajează copiii să producă idei originale pentru activități.

C. Pentru părinți:

- sunt implicați în activitatea clasei ca voluntari;
- se simt eficienți împărtășind din experiența lor;
- înțeleg modul de abordare a învățării la copii și-i pot sprijini mai bine.

Temele care se bazează pe interesele copiilor sunt cele care asigură motivația și succesul învățării. Este necesar să acordăm mai mult timp copiilor pentru a-i asculta, pentru a le pune întrebări despre ceea ce îi interesează și vom reuși astfel să descoperim idei de elaborare a proiectelor tematice. Educatoarea îi ajută pe copii să conștientizeze perspectivele diferite în procesul învățării, iar Centrele de activitate/interes le stimulează copiilor creativitatea optimizând învățarea integrată.

Proiectele tematice pot avea ca puncte de plecare o întâmplare, o jucărie, o carte, o idee, un eveniment din familie sau din cadrul comunității. În planificare e important să existe proiecte tematice inițiate de copii și de educator, e necesar un echilibru între sursele de proveniență ale subiectelor abordate.

Exemple de teme:

3-5 ani	5-6/7 ani
Familia mea	Marea
Grădinița	Mijloacele de locomoție
Jucăriile mele	Poveștile pădurii
Căsuța cu povești	Jocurile iernii
Crizantema	Prietenii naturii
Dovleacul	Tradiții și obiceiuri de Paști
Urșii	Cosmosul
Fluturile	În lumea insectelor

Aceste exemple de teme trebuie subsumate celor 6 teme din noul curriculum revizuit.

Durata realizării acestor proiecte diferă în funcție de interesul copiilor pentru temă, de anotimp și evenimentele specifice (sărbătorile religioase, istorice.)

Mărturii din experiența educatoarelor:

„Proiectul tematic **Dinozaurii** s-a derulat pe o perioadă de două săptămâni, la grupa mare după modelul *Știu, Vreau să știu, Am învățat*. Curiozitatea și interesul față de acest subiect care nu este direct observabil, nu este ancorat în realitatea imediat înconjurătoare a copilului, s-a stârnit datorită faptului că aceste animale sunt niște enigme pentru copii, prin însăși faptul că nu mai există.

Interesul s-a manifestat odată cu achiziționarea unui set de mulaje-dinozauri pe care copiii le-au manipulat, le-au explorat în Centrul Științe. Întrebările au apărut în momentul în care unul dintre copii, atras de jocul cu dinozauri, a prezentat în cadrul Întâlnirii de dimineață „Cartea cu dinozauri și alte animale preistorice”.

Pentru relevarea experiențelor de cunoaștere pe care copiii le au în legătură cu acest subiect, am utilizat ca metodă activă brainstormingul pentru a răspunde la întrebarea „Ce știm despre dinozauri?”. Copiii au povestit despre jucăriile de plus, dinozauri, pe care le-au primit cu diferite ocazii, alții despre Dino din filmul de animație „Aventuri în epoca de piatră” sau despre dinozaurii pe care i-au văzut la televizor.

La întrebarea „Ce vreți să știți despre dinozauri?” au apărut următoarele întrebări:

- *De ce nu mai sunt și azi dinozauri?* (Irina)
- *Ce mâncau?* (Vlad)
- *Erau mari cât elefantul sau cât blocul?* (Dana)
- *În ce țară trăiau?* (Mălina)
- *Cum făceau, cum strigau?* (Raluca)

Întrebările au fost notate și puse la avizier pentru a informa părinții și a le solicita ajutorul în găsirea răspunsurilor.

Am întocmit o hartă tematică în care am proiectat activități specifice centrelor. Harta tematică a fost completată zilnic în urma discuțiilor din cadrul Întâlnirii de dimineață, moment în care copiii prezentau alte materiale și informații în legătură cu tema, dar și după evaluarea zilnică, când se făceau propuneri noi pentru extinderea proiectului.

Stabilirea obiectivelor de investigație, a principalelor activități, încurajarea copiilor în acceptarea rolurilor și responsabilităților, crearea unui climat de colaborare în realizarea sarcinilor sunt importante în derularea proiectului.

Părinții provocați de întrebările copiilor au contribuit cu articole și imagini din reviste, cărți, o casetă video, pliante de la Muzeul de Istorie Naturală „Grigore Antipa” din București și chiar cu produse alimentare (paste făinoase, jeleuri sub formă de dinozauri). Tatăl unei fetițe a răspuns solicitărilor prin realizarea unor desene în creion. Cu ajutorul cărților, copiii au identificat dinozaurii, i-au colorat și le-au scris denumirile cu litere de tipar. Încântat de ceea ce vede, acest părinte le-a împărtășit interesul pe care l-a manifestat în copilărie pentru acest subiect și le-a răspuns la întrebarea legată de dispariția dinozaurilor.

În „Centrul de Construcții” un copil a propus amenajarea unui Parc Preistoric, impresionat de noutatea cuvântului. Prin jocul cu mulajele au făcut clasificări, grupări, comparații, în final i-au regrupat pe familii, le-au construit case și un loc de joacă pentru puii dinozaurilor. După realizarea construcției, au inițiat jocuri de rol, și-au asumat responsabilitatea de a-i hrăni aducând zilnic frunze și crenguțe, au avut grijă de puii lor și le-au pansat rănilor.

Copiii au stabilit asemănări între imaginile din cărți și reptilele observate la Expoziția de reptile vii din cadrul Muzeului Delta Dunării, vizitată cu ceva timp în urmă. Au fost reactualizate cunoștințele, au înțeles de ce dinozaurul este o reptilă și ce înseamnă cuvântul grecesc „dinosaurus”, tradus prin „șopârlă înfricoșătoare” sau șopârla „teribilă”.

Munca de cercetare în teren s-a concretizat într-o vizită la sala de lectură pentru copii, din cadrul Bibliotecii Județene, în care copiii au fost însoțiți de părinți, cu scopul culegerii de noi informații.

Pe toată durata proiectului a existat un schimb interesant de informații între copii și părinți, benefic pentru ambele părți, deoarece copiii au găsit răspunsuri la întrebări, iar părinții au căpătat cunoștințe despre cum învață copiii.

În etapa de după - amiază părinții le-au citit din cărți, au servit din mâncarea gătită de ei cu paste făinoase sub formă de dinozauri, au vizitat Parcul Preistoric, aflând despre noile cunoștințe ale copiilor și care a fost contribuția lor în acest proiect.

În Centrul Joc de rol proiectul a fost îmbogățit și cu alte jocuri, de exemplu i-au pregătit lui Dino (o jucărie mare de pluș) o surpriză de ziua lui, un tort decorat cu jeleuri-dinozari.

Pe parcursul desfășurării activităților din Centre s-a continuat canalizarea eforturilor copiilor în funcție de feedbackul primit. Produsele activității concretizate în povești, construcții, cartea cu dinozauri, colaj, joc de mișcare, expoziție cu desene, au demonstrat eficiența formativă a proiectului.

Proiectul necesită o evaluare a procesului de învățare ce poate fi declanșată de întrebarea „Ce-am învățat despre dinozauri?” Răspunsurile copiilor au fost:

- *Ei au trăit foarte demult.* (Alex)
- *Dinozaurii carnivori îi mâncau pe cei ierbivori.* (Loreta)
- *Unii dinozauri zburau, alții înotau, unii aveau coada lungă, alții gâtul lung, unii aveau țepi, alții 2-3 coarne.* (Sandra)

- *Dinozaurii ierbivori mâncau frunze din copaci.* (Miruna)

La întrebarea „Ce ai învățat nou despre dinozauri?” copiii au răspuns:

- *Eu nu știam că se lasă urme de la schelete.* (Andrei)
- *Nu știam de ce nu vedem dinozauri.* (Andreea)
- *Eu nu știam că șopârlele sunt rude cu dinozaurii. Șopârla Geko care îmi place mie e un dinozaur mic.* (Iulian)

La întrebarea „Ai învățat ceva ce te-a surprins în legătură cu dinozaurii?”, Andrei a concluzionat într-o formă logică: „Când erau dinozauri, nu erau oameni, iar acum când sunt oameni, nu sunt dinozauri, le-au rămas doar scheletele”.

Pentru o evaluare corectă a rezultatelor proiectului am adresat întrebarea: „Ce activitate ți s-a părut mai interesantă, pe care ai preferat-o?” solicitând fiecare copil să-și exprime liber impresiile.

Prin revizuirea listei de întrebări întocmită la începutul proiectului, în urma discuțiilor, am verificat dacă au fost înțelese corect conceptele și cunoștințele asimilate. Rezultatele evaluării m-au ajutat în elaborarea unor sugestii de îmbunătățire a activităților, răspunsurile copiilor m-au determinat să văd ceea ce ar trebui schimbat, ce alte strategii de abordare a temei ar face-o mai interesantă.

Deoarece acest proiect s-a derulat iarna, propunerea unor părinți de a vizita Muzeul „Grigore Antipa” din București, cu întreaga grupă, a rămas nerealizată, urmând a fi pusă în aplicare într-un viitor apropiat.

În urma evaluării am constatat că acest proiect a fost interesant și uneori chiar distractiv pentru copii, părinți și echipa de educatoare. Proiectul a implicat rezolvarea de probleme, deprinderi de alfabetizare, logico-matematice, a stimulat creativ copiii cu înclinații plastice și chiar au avut posibilitatea de a se iniția în secretele bucătăriei.

Educatori

Aplicație

Sarcina: Stabiliți asemănările și deosebirile dintre instruirea sistematică pe discipline și munca în proiect. Continuați tabelul de mai jos.

Scop: conștientizarea muncii în proiect ca parte integrantă a tuturor celorlalte activități incluse în curriculum.

Mod de desfășurare: în perechi

Instruirea sistematică	Munca în proiect
Ajută copiii să achiziționeze deprinderi.	Asigură copiilor posibilități de a aplica deprinderile.
Se adresează deficiențelor întâlnite de copii în procesul de învățare.	Se adresează îndemănarilor copiilor.
Pune accent pe motivația extrinsecă.	Pune accent pe motivația intrinsecă.
Permite educatoarelor să direcționeze munca copiilor, să-și folosească competențele și să specifice sarcinile pe care copiii trebuie să le îndeplinească.	Educatoarea încurajează copiii să decidă ce să lucreze și îi consideră experți ai propriilor nevoi.
Beneficiază de un loc important în curriculum.	Beneficiază de un loc important în curriculum.

Determinați influența proiectului „Dinozaurii” asupra dezvoltării copiilor în domeniile:

- Dezvoltarea limbajului, a comunicării;
- Dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii;
- Dezvoltare fizică, sănătate și igienă personală;
- Dezvoltarea socioemoțională;
- Capacități și atitudini în învățare.

Planificarea activităților

capitolul

[6]

Planificarea zilnică și săptămânală

Planificarea este o activitate laborioasă desfășurată de fiecare educator pentru aplicarea curriculumului, pentru desfășurarea coerentă și eficientă a procesului de învățământ. Documentul care stă la baza planificării este *Curriculumul pentru învățământ preșcolar* care prezintă finalitățile, conținuturile, timpul de instruire și oferă sugestii în ceea ce privește strategiile de instruire și evaluare pentru fiecare nivel de vârstă, iar în cazul grădinițelor care aplică alternativele educaționale se adaugă și elementele specifice.

Planificarea trebuie să răspundă unor noi cerințe:

A. aplicarea noii clasificării a activităților:

- activități pe domenii experiențiale;
- jocuri și activități didactice alese;
- activități de dezvoltare personală.

B. organizarea conținuturilor în jurul a șase teme :

1. „Cine sunt/suntem?”
2. „Când, cum și de ce se întâmplă?”
3. „Cum este, a fost și va fi aici pe pământ?”
4. „Cum planificăm organizăm o activitate?”
5. „Cu ce și cum exprimăm ceea ce simțim?”
6. „Ce și cum vreau să fiu?”

C. diversificarea planificării în funcție de complexitatea temei abordate și de interesul copiilor pentru tema respectivă, pe durate diferite de timp, de exemplu:

- planificarea anuală a maximum 7 proiecte cu o durată de maximum 5 săptămâni pe proiect;
- planificarea anuală a unui număr mai mare de proiecte cu o durată de 1-3 săptămâni;
- planificarea săptămânală a unor teme de interes pentru copii;
- planificarea unor proiecte de durată foarte scurtă, respectiv de o zi.

trans-semestriale.

D. planificarea zilnică a cel puțin o activitate sau un moment/ secvență de mișcare care se poate face sub diverse forme:

- gimnastica de înviore,
- educație fizică,
- jocuri de mișcare,
- întreceri sau trasee sportive,
- plimbare în are liber etc.

Recomandări generale pentru întocmirea planificării:

Atunci când întocmim planificarea trebuie să avem în vedere, în primul rând, **importanța abordării globale a dezvoltării copilului**. Indiferent dacă activitățile se desfășoară integrat, sub formă de activități tematice/ proiect tematic sau pe discipline, activitățile pe care ni le propunem trebuie să stimuleze copilul din toate punctele de vedere. Trebuie să ne punem întrebarea: *Este stimulat copilul din toate punctele de vedere ale dezvoltării sale, sau prin ceea ce mi-am propus am favorizat unele domenii și am neglijat altele?*

Activitățile pe domenii experiențiale se pot desfășura ca activități integrate, maximum 5 pe săptămână, indiferent de nivelul de vârstă al copiilor sau pe discipline ca activități de sine stătătoare (educarea limbajului, activitate matematică, de cunoașterea mediului, de educație pentru societate, de educație fizică, activitate practică, educație muzicală sau activitate artistico-plastică). Proiectul tematic este un exemplu de activitate integrată, ce se poate desfășura simultan în mai multe centre de interes/activitate cu sarcini diferite. În proiectarea activității „În lumea poveștilor”, (în Anexa 3) se pornește de la realizarea unui inventar de probleme și propunerea de activități care stimulează dezvoltarea globală a copiilor.

Jocurile și activitățile didactice alese se desfășoară pe grupuri mici, în perechi și individual și se pot planifica în etapa I, înainte de începerea activităților, în etapa III, - înainte de masa de prânz sau de plecarea copiilor acasă în cazul grădinițelor cu program normal iar, în cazul grădinițelor cu orar prelungit, și în etapa IV înainte de plecarea acasă a copiilor.

Activitățile de dezvoltare personală cuprind **rutinele, tranzițiile și activitățile opționale** iar în cazul grădinițelor cu orar prelungit se adaugă și **activitățile de după-amiază** care constau în activități recuperatorii pe domenii experiențiale și activități recreative.

Datorită unor evenimente neașteptate, planificările pot suferi modificări în programul zilnic iar educatorul trebuie să se gândească la:

- un plan al rutinelor;
- un plan al tranzițiilor de la o activitate la alta;
- un plan al activităților în aer liber în cazul schimbării vremii.

Planificarea pe termen scurt, o zi, o săptămână, oferă posibilitatea de a răspunde necesităților și dorințelor copiilor, are implicații imediate în ameliorarea și perfecționarea activității de învățare și se face în funcție de progresul înregistrat de copii.

Recomandări pentru întocmirea planificării pe termen scurt:

E important să ținem seama de schimbările atmosferice, de sărbătorile naționale și religioase și chiar de zilele aniversare ale copiilor care impun o pregătire specială, precum realizarea unui album cu desene din partea colegilor, confecționarea unor jucării cadou, oferirea cadourilor și urările fiecărui copil, pregătirea mesei festive și mica distracție cu muzică și dans alături de părinții copilului aniversat. Planificarea acestor momente în grădiniță contribuie la formarea comunității de grup, îi învață pe copii să se respecte, să fie empatici și se simt valorizați.

Pe parcursul unei zile trebuie să existe un echilibru între activitățile individuale, cele de grup și cele frontale și să alterneze activitățile liniștite cu cele zgomotoase, cele active cu cele de relaxare, activitățile structurate cu cele nestructurate.

Când planificăm ne gândim cum să corelăm activitățile din Centre. De exemplu, la Construcții copiii pot construi drumul prin pădure și căsuța bunicii apoi, în acel decor pot învăța cântecul „Scufița Roșie” sau pot desfășura jocul dramatizare „Scufița Roșie”; la Arte își confecționează semne de circulație și pot desfășura cu aceste materiale un joc didactic de tipul „Așează la locul potrivit”; în Centrul Construcții unde au construit deja autostrada sau tot la Arte, copiii pot confecționa bărci din poliester, hârtie, dopuri de plută, coji de nucă și apoi cu jucăriile confecționate experimentează plutirea la Nisip și apă.

Dacă unele activități au prezentat un mare interes pentru copii sau dacă obiectivele nu au fost atinse de toți copiii, putem reveni și vom planifica alte activități.

Pentru a încuraja lucrul părinților voluntari în sala de grupă trebuie să planificăm activități în Centre ținând seama de înclinațiile și abilitățile lor.

Este important să planificăm activități în care copiii au ocazia de a manipula, de a explora, de a experimenta materiale noi pentru că și acestea sunt activități de învățare, iar copii învață descoperind. De exemplu, înainte de a desfășura o activitate structurată de observare, putem așeza materialele într-un Centru pentru a le observa spontan, exersând simțurile, apoi să continuăm procesul de învățare pe baza a ceea ce au descoperit.

Totodată, e nevoie să fim atenți la noile interese ale copiilor care se dezvoltă și care au nevoie să fie exersate. Dacă își manifestă interesul și curiozitatea tot mai frecvent despre Sistemul Solar, putem planifica în cadrul temei „Când/ cum și de ce se întimplă?”, subtema „Planetele”, „O călătorie în Cosmos” sau „Din tainele Universului”.

Luați o planificare zilnică sau săptămânală deja realizată și urmăriți în ce măsură prin activitățile pe care vi le-ați propus, au fost stimulate toate domeniile de dezvoltare ale copilului (așa cum sunt ele precizate în „Curriculumul pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani”).

Utilizați un tabel în care să dispuneți pe prima coloană domeniile de dezvoltare și pe primul rând activitățile propuse. Marcați un x în dreptul fiecărui domeniu stimulat prin activitățile propuse. La final analizați tabelul și observați care domenii au fost mai mult adreseate și care mai puțin. Repetați exercițiul cu o altă planificare. (vezi Anexa 4)

PROGRAM ZILNIC
- grupe cu orar prelungit -
Tema „În lumea poveștilor” (nivel 5 – 7 ani)

Repere orare	Jocuri și activități didactice alese	Activități pe domenii experiențiale	Activitate de dezvoltare personală
8:00 – 8:30	Biblioteca: Ordonăm imaginile din povești după firul epic Joc de rol: De-a personajele din povești		Rutină: Primirea copiilor, Salutul: consolidarea deprinderii de a saluta colegii și adulții
8:30 – 9:00			Rutină: Micul dejun: deprinderea de a folosi șervețelul
9:00 – 11:00		Activitate pe domenii experiențiale •Știință: Așezăm piticii în șir de la cel mai mic la cel mai mare numeralul ordinal. •Estetic și creativ: Benzi desenate din povești	Rutină: Întâlnirea de dimineață Rutină și tranziție: Repetarea cântecului „Piticii”
11:00 – 13:30	Jocuri și activități recreative „Bal la castel” exersarea pașilor de dans cu mers lateral și cu pas schiopătat Joc de mișcare „Asediul castelului”		Activitate opțională: Micii ecologiști Rutină și tranziție Joc de degete”Cinci pitici degete mici” Curățenie în Centre Expunerea lucrărilor Îmbrăcarea copiilor – deprinderea de a-și încheia nasturii Exerciții de mers în coloană câte unul Rutină: Masa de prânz-așezarea tacâmurilor, deprinderea de a mânca cu furculița și cuțitul
13:30 – 15:30	Activități de relaxare. •Somnul de după-masă		Rutină și tranziție •Asistarea la dezbrăcarea și îmbrăcarea copiilor cu pijamalele •Așezarea hainelor – deprinderea de ordine •Audierea poveștii preferate-deprinderea de a asculta în liniște
15:30 – 16:00			Rutină •Îmbrăcarea și dezbrăcarea •Servirea gustării-deprinderea de a așeza masa și de a face curățenie
16:00 – 17:30	Jocuri de dezvoltare a aptitudinilor individuale Opțional-Limba engleză	Activități recuperatorii pe domenii experiențiale: •Estetic și creativ: Continuarea benzilor desenate •Limbă și comunicare: „Săculețul fermecat” joc didactic	Rutină și tranziție •Prezentarea activităților din centre •Stabilirea responsabililor în centre •Repetarea poeziei” Unde doarme Făt-Frumos” de Constantin Dragomir
17:30			Rutină •Discuții cu părinții pe baza jocurilor și lucrărilor realizate de copii •Așezarea materialelor în Centre •Salutul de plecare

Sugestii pentru introducerea activităților noi care descriu o abordare integrată a curriculumului

Pentru ca orice activitate nouă să fie pregătită, educatorii trebuie să se gândească la planificare și organizare, evaluare, extinderea activităților și implicarea părinților.

Planificarea și organizarea

- Când are loc activitatea?
- Unde are loc activitatea?
- Câți copii pot participa?
- Există anumiți copii pe care vrei să-i implicai în mod special?
- Cât va dura activitatea?
- Ce alte activități vor face ceilalți copii?
- Cum vor fi împărțite responsabilitățile echipei?
- Există informații pe care directorul trebuie să le cunoască?
- E nevoie de toate materialele pentru activitatea în desfășurare?
- Există și planuri de curățenie?

Evaluarea

- A mers bine activitatea?
- Ar profita grupul de reluarea activității? Când?
- Repetați activitatea anul viitor?
- Ce probleme au apărut?
- Ce ați putea face diferit?

Extinderea

- Cum s-a extins activitatea în funcție de experiența și interesele unui copil sau ale unui părinte?
- Ați manifestat deschidere față de noile oportunități care ar dezvolta noi activități?

Implicarea părinților

- Ce beneficii au părinții din implicarea în această nouă activitate?
- Cum pot fi implicați părinții în planificarea activității?
- Cum pot fi implicați părinți în implementarea activității?
 - în pregătirea materialelor acasă sau la grădiniță;
 - în lucrul cu un grup de copii în sala de grupă;
 - în lucrul cu un anumit copil în sala de grupă;
 - altfel:.....
- Cum pot părinții să fixeze acasă conceptele dobândite în timpul activității?
- Poate un părinte să povestească în cadrul întâlnirilor cu părinții ce activități a desfășurat acasă?

Educatori

Aplicație

Pe baza sugestiilor anterior prezentate planificați o activitate nouă în cadrul temei „Ce și cum vreau să fiu” pe domenii experiențiale, pentru fiecare grupă de vârstă.

Atenție la practici!

Revista „Învățământului Preșcolar” vine în sprijinul educatorilor cu modele de planificare orientative anuale și semestriale care uneori sunt copiate integral în planificările proprii și desfășurate la grupă.

Se mai practică și „împrumutul de la o grupă la alta” a planificărilor, din dorința „de a ne ajuta” colegii, iar aceste modalități chiar dacă ne ajută să facem economie de timp, nu fac parte din bunele practici pentru a întocmi o planificare axată pe nevoile și interesele grupei.

Constatăm că unele activități pe care le-am desfășurat cu succes la alte grupe, nu sunt la fel de bine primite de grupa cu care lucrăm, chiar o planificare gândită și aplicată la o grupă n-o mai poți repeta, pentru că nu mai sunt aceeași copii.

Planificarea trebuie să răspundă intereselor, punctelor tari, nevoilor, temperamentelor, stilurilor de învățare și dificultăților reale ale copiilor. O activitate didactică eficientă are la bază o proiectare pe măsură.

Rutinele și tranzițiile ca activități de învățare

capitolul

[7]

Rutinele

În grădiniță constatăm existența unui număr mare de copii care vin din familie și nu pot să mănânce singuri, nu știu să se spele pe mâini, pe față, nu se pot îmbrăca și dezbrăca, dar în schimb, știu să utilizeze calculatorul, să scrie, au multe informații, unii sunt adevărate enciclopedii. Cauzele sunt multiple: părinți supraafectivi, griji exagerate, lipsa răbdării, teama de a nu se murdări, lipsa unui program care trebuie respectat și altele. Toate aceste probleme le vom întâlni mai târziu la școlari, dacă nu vom interveni cu promptitudine încă din prima zi, când vin copiii în grădiniță, pentru a le forma deprinderi de autoservire și a deveni independenți.

Activitățile cu caracter rutinier se derulează pe parcursul întregii zile și au un rol deosebit de important pentru dezvoltarea personală a copilului. Fiecare moment trăit de copil este o ocazie de a învăța ceva, iar acestor activități de învățare prin care îi sunt satisfăcute copilului nevoile primare, trebuie să le acordăm aceeași atenție pe care o acordăm activităților didactice, în organizare, planificare și desfășurare. Formarea rutinelor și respectarea lor mențin copilul implicat în acțiuni adecvate și scad frecvența situațiilor în care copiii pot manifesta comportamente inadecvate.

Din punct de vedere psihologic, rutinele au rolul de a oferi sentimentul de control și de predictibilitate asupra evenimentelor. Prin participarea la aceste activități desfășurate ritmic, copiii învață despre momentele zilei, succesiunea lor și activitățile specifice acestora, li se formează sentimentul de apartenență la grup, iar ei se simt în siguranță.

Rutinele includ următoarele tipuri de activități:

- sosirea și plecarea copilului din grădiniță;
- salutul;
- gimnastica de înviorare;
- întâlnirea de dimineață;
- gustările;
- micul dejun și masa de prânz;
- igiena, spălătul și toaleta;
- somnul/ perioada de relaxare de după-amiază.

Sosirea și plecarea copilului din grădiniță

La sosire și la plecare este important ca educatorul să creeze o atmosferă plăcută, caldă, în care copilul să pătrundă cu încredere. Prezența cadrului didactic, o mângâiere prietenoasă, un zâmbet, invitația către un centru sau poate faptul că este lăsat să vină cu un prieten în grădiniță (jucăria preferată despre care are atâtea de spus), îndrumarea lui către alți copii matinali cunoscuți drept parteneri de joc, îl fac pe copil să accepte mai ușor despărțirea de părinți. La sosirea în grădiniță, preșcolarii mari acordă ajutor în așezarea materialelor pe Centre, finalizează o lucrare din ziua precedentă, sunt hotărâți să înceapă jocul, iar cei mici își aleg o jucărie și caută un loc mai retras ca să-și liniștească dorul de mama sau stau în jurul educatoarei, iar unii chiar își continuă somnul câteva minute pe o salteluță.

Salutul

Sosirea și plecarea copiilor din grădiniță e un moment prielnic pentru educator și părinți de a împărtăși evenimentele de peste noapte sau de peste zi, cele care se referă la comportamentele copilului și-i pot influența comportamentul diurn/nocturn. E necesar să informăm părinții regulat despre comportamentul copiilor la masă, despre meniul zilei, pentru a le suplimenta sau diversifica masa de seară, dar și despre stările lor în timpul somnului de după amiaza (unii sunt agitați, pot să facă febră sau să aibă vărsături).

Prin salut copiii învață despre politețe, însușindu-și expresiile specifice momentelor zilei, învață să comunice cu adulții (educatoarea și părinții celorlalți copii). Deși pare simplu, trebuie exersat mult timp până când un copil să simtă ritmul zilei și să înțeleagă că expresia „Bună dimineața!” nu se folosește și seara, la plecare.

Gimnastica de înviorare

Gimnastica de înviorare se desfășoară zilnic până la micul dejun, timp de 10-15 minute, în aer liber sau în încăpere, în funcție de condițiile atmosferice și contribuie la ridicarea tonusului emoțional și muscular al copiilor. Efectuarea zilnică a exercițiilor fizice contribuie la manifestarea anumitor eforturi voluntare pentru a le forma copiilor deprinderea de a face zilnic gimnastică. Gimnastica de dimineață trebuie să aibă un caracter distractiv, se poate face pe muzică deoarece acompaniamentul muzical crează o ambianță plăcută, de bucurie sau poate cuprinde exerciții distractive cu caracter imitativ. Pentru desfășurarea gimnasticii de dimineață se aleg exerciții specifice nivelului de vârstă și poate include diferite exerciții de grupare, tipuri de mers, alergări, sărituri, exerciții pentru echilibru și dezvoltarea coordonării care antrenează tot organismul. Ansamblul de exerciții trebuie repetat pe parcursul a două săptămâni, apoi se pot introduce treptat și alte exerciții.

Întâlnirea de dimineață

Întâlnirea de dimineață este o activitate planificată, structurată pe patru momente specifice: **salutul, împărtășirea cu ceilalți, activitatea de grup și noutățile zilei.** Întâlnirea de dimineață contribuie la formarea unor clase responsabile, democratice, se formează comuniunea de grup. Copiii învață să fie preocupați de ceilalți, după cum și ceilalți sunt preocupați de ei, se acceptă unul pe celălalt și li se stimulează curiozitatea pentru diferențele dintre ei, împărtășesc cu ceilalți impresii, dorințe, cunoștințe, antrenându-se în discuții interesante de tipul: „Vreau să am și eu o soră”, „Secretul meu”, „Am un prieten?”, „Piramidele din Egipt”, „Ce crezi că spun florile?” Acest moment nu trebuie să se transforme într-o recapitulare sau verificare de cunoștințe, deoarece copiii așteaptă zilnic să-și împărtășească ideile, experiențele, grijile, să-și deschidă sufletul în fața celor pe care îi consideră prieteni. Așa au aflat copiii de ce e trist și dezamăgit colegul lor care va avea o surioară („N-o doresc, nu-mi plac fetele”) sau despre o fetiță care era îngrijorată de sănătatea mamei („Poartă haine negre și plânge des după bunica”). Ascultându-i, putem depista cauza modificărilor de comportament ale copilului și putem oferi sprijin.

Prezența copiilor se poate face pe versurile unui cântec, de exemplu:

„Toate florile-s aici
Toate sunt prezente?
Colorate de pitici
Flori mai mari și
Flori mai mici
Toate sunt prezente?
Dar cine, cine,
Cine nu-i aici?”

Copiii se caută cu privirea, își adresează întrebări despre cei absenți, se numără și educatorul îi încurajază să-și telefoneze, cultivându-se grija pentru cel de-alături, dobândesc abilități de comunicare și sociale, manifestă mai multă deschidere față de ideile colegilor, cooperează și învață să se respecte. În fiecare dimineață acest moment este tonifiant pentru activitatea din întreaga zi, se creează o atmosferă entuziastă, însă depinde de modul cum educatorul echilibrează toate momentele pentru ca rețeta zilei să reușească pentru toți copiii.

Igiena, spălutul și toaleta

Studii de specialitate educativ-sanitare și psihopedagogice au ajuns la concluzia că vârsta antepreșcolară și preșcolară sunt cele mai potrivite pentru formarea deprinderilor igienice. Îmbogățirea experienței copilului și introducerea conduitelor igienice dau noi coordonate activității copilului de fiecare zi, îi impun anumite cerințe față de mediul în care trăiește și față de sine. Pentru formarea acestor deprinderi, educatorul trebuie să planifice un număr mare de activități deoarece aceste deprinderi nu decurg spontan din maturizarea copilului, ci sunt conduse sociale și ele se formează sub control social.

Formarea deprinderilor igienice și transformarea acestora în obișnuințe este un lung proces care trebuie să acorde o grijă deosebită pentru ca toate componentele acțiunii să se desfășoare exact în aceeași ordine. La început, copiii învață mișcările prin imitație spontană, apoi prin imitație intenționată. Este important să explicăm copiilor de ce facem o anumită acțiune. Când copiii aud „Acum trebuie să mergem să ne spălăm pe mâini, ca să ne putem pregăti pentru a merge la masă!” copiii învață despre planificarea, organizarea corectă, consecvența și îndeplinirea sarcinilor.

Spălarea mâinilor este cea mai eficientă metodă de prevenire a bolilor infecțioase. Prin repetarea acestor activități copiii învață că spălutul mâinilor este obligatoriu înainte de masă și după masă, după folosirea toaletei precum și ori de câte ori își murdăresc mâinile. Datorită progreselor înregistrate în domeniul igienei, copiii învață prin imitație cum să utilizeze periuța electrică în locul celei manuale, săpunul lichid în locul celui solid, uscătorul sau prosopul de hârtie în locul prosopului de pluș. Nu e deloc ușor să apeși un buton cu o mână, iar pe cealaltă „s-o faci căuș” ca să îți lichidul fin ce-ți scapă printre degete. Prin exersare zilnică, copiii învață să-și folosească ambele mâini. Avem de-a face cu un exercițiu de coordonare oculo-motorie și de exersare a mușchilor mici. La zgomotul uscătorului de mâini, unii copii retrag speriați mâinile crezând că aerul cald o să-i frigă. Nu trebuie să-i forțăm, ci să repetăm acțiunea și să le explicăm ce se întâmplă.

Atenție! Se întâmplă uneori să scape privirilor noastre câte un copil, care găsește în spălător un loc interesant și experimentează, de nenumărate ori, spălutul mâinilor, bucurându-se că o poate face singur. E adevărat că uneori putem avea surprize, nu tocmai plăcute, care generează nemulțumiri din partea părinților, de tipul: copii cu mânecute ude, copii care se coafează, își aranjază părul cu apă în loc de gel sau care se spală pe cap pentru că nu le placea cum li se așează părul. Aceste incidente nu trebuie ignorate, ci discutate cu grupa de copii pentru a nu se repeta.

Se mai întâmplă să găsim câte un copil care plânge sau țipă în toaletă pentru că s-a blocat ușa. Aceste momente trebuie prevenite deoarece produc teamă, nesiguranță și copiii pot refuza să mai meargă singuri la toaletă, solicitând să fie însoțiți de educatoare, colegi, să intre mai mulți în toaletă sau să țină ușa deschisă.

Exemple de poezii care pot însoți exercițiile practice în scopul antrenării copiilor:

*Sunt curat ca ghiocelul,
de Grigore Vieru*

*Huța-huța periuța
Spală dinții cu fuguța.
După ea săpunul vine
Și mă spală bine-bine.
După dansul servetelel,
Sunt curat ca ghiocelul.*

Cum mă spăl?

*Îmi ud mâinile cu apă
Iau puțin săpun, ș-apoi
Îl pun iarăși înapoi
Mâinile le spăl îndată
Câte una și amândouă
În chiuvetă parcă plouă
Picături adevărate
Peste mâinile-mi curate.*

Educatori

Aplicație

Explicați tehnica spălării mâinilor și motivați de ce este necesară respectarea fiecărui moment.

Identificați și alte modalități prin care să faceți acest moment atractiv și interesant.

Micul dejun și masa de prânz

În timpul servirii mesei copiii socializează și învață despre nutriție și alimentație sănătoasă. Ei își exersează simțurile (văzul, gustul, mirosul, simțul tactil) și recunosc ce gust are mâncarea, identifică alimentele care au fost transformate prin gătit, se exprimă dacă le place sau nu un anumit aliment, dacă au voie să-l consume. E necesar să cunoaștem la ce alimente sunt alergici unii copii, dacă în familia lor se consumă carne, în special carne de porc, interzisă în unele religii. Copiii pot fi implicați în așezarea mesei, așează tacâmurile, cana și șervețelul în dreptul scaunului, recunoscând locul fiecărui copil. În timpul mesei învață să mânuiască lingura, furculița chiar și cuțitul, să mănânce independent și se formează deprinderea de a mânca fără zgomot, risipă sau murdărie, dar își consolidează și deprinderi matematice, de exemplu pozițiile spațiale (stânga, dreapta), raportarea numărului la cantitate.

În unele grupe, gătitul reprezintă o practică curentă, o experiență de activitate integrată, în care copiii pregătesc salate, pun murături, fac pizza, îmbogățindu-și meniul prin eforturi proprii. Treptat sunt învățați să accepte toate alimentele care sunt necesare dezvoltării, iar părinții sunt mirați de faptul că „La grădiniță mănâncă tot”. Pentru a le forma o atitudine pozitivă față de hrană putem adresa întrebări care să le stimuleze curiozitatea și care să-i determine să încerce atunci când refuză anumite alimente. În acest context, consolidăm concepte învățate, îi invităm pe copii să facă estimări, predicții, să identifice forme, mărimi, structuri, texturi. Aceste explicații trebuie corelate cu exemple:

„Ce legume găsești în ciorbă?”

„Cât ai mâncat din farfurie, puțin, jumătate, tot?”

„Ce formă are mazărea?”

„Câți sâmburi are mărul tău?”

„De ce crezi că are salata trei culori (roșu, portocaliu și alb)?”

Educatori

Aplicații

Considerați eficient îndemnul „Mănâncă tot, repede și frumos!” adresat copiilor în timpul mesei?

Dacă în grupă sunt copii care refuză să-i ajutați să mănânce, sunteți de acord cu prezența părinților în sala de mese?

Dați exemple de teme de discuție pe care le puteți propune la întâlnirile cu părinții, pentru a aborda problema alimentației sănătoase!

Sfaturi utile educatoarei și părinților pentru copiii fără poftă de mâncare

- Lăsați-l mai des pe copil să vă ajute la pregătirea mâncării.
- Întrebați-l ce ar mânca cu plăcere și țineți seamă de părerea sa, măcar o dată pe săptămână.
- Mâncați împreună și creați o atmosferă relaxantă și plăcută.
- Copiii „mănâncă cu ochii”, de aceea, pregătiți mâncarea în mod estetic și apetisant.
- Nu vă faceți un obicei din a transforma mesele în lecții de bune maniere. Copilul refuză mâncarea dacă „e bătut prea mult la cap”.
- Acceptați faptul că mulți copii preferă câteva zile la rând aceeași mâncare. În timp, vor solicita o hrană variată.
- Nu insistați să mănânce tot din farfurie, chiar dacă nu s-a săturat.

Somnul și perioada de relaxare de după amiază

Această etapă este specifică grădinițelor cu program prelungit și săptămânal, iar pentru copiii care „vor dormi” prima dată în grădiniță, e necesară o pregătire din partea părinților, a educatorului, astfel încât să nu creadă că sunt abandonați, să-i asigurăm că întotdeauna după acest moment vor merge acasă. În dormitorul grădiniței copilul învață să se dezbrace și să se îmbrace, să-și așeze în ordine hainele, activități pe care le face la început cu stângăcie pentru că necesită o bună coordonare psiho-motorie. Din partea educatorului, această perioadă a zilei impune o bună organizare, calm, atenție, blândețe și multă răbdare pentru că fiecare copil are nevoie de sprijin și îndrumare.

Recomandări:

- Hotărâți împreună cu copilul, care va fi locul său de odihnă și evitați schimbările.
- Sugerați-le copiilor să se ajute unii pe alții.
- Lăsați-i să doarmă cu jucăria preferată sau cu alte obiecte de substituție! (O fetiță reușea să adoarmă doar dacă avea o anume păturică de-acasă, pe care o recunoștea după miros).

- Aduceți un coș în care să pună lucrurile care se rățăcesc! (Părinții vor ști seara, la plecare, unde să le găsească.)
- Dacă copilul și-a pierdut obiecte de îmbrăcăminte, încercați să rezolvați problema în aceeași zi, nu tratați cu indiferență dând vina pe cel mic.
- Cereți-le părinților să pună etichete scrise sau să însemneze hainele și încălțăminte în același fel, astfel încât copilul să-și recunoască semnul individual!
- Asistați-i în timpul somnului și observați-le comportamentul, veți putea preveni micile accidente (precum udatul patului).
- Citiți-le sau, din când în când, puneți-le un CD cu povești!
- Nu obligați copiii să doarmă, pentru că nu sunt toți obișnuiți cu somnul de după-amiază, iar nevoile de somn ale copiilor diferă; cu cât cresc au nevoie de mai puțin timp pentru odihnă diurnă. Asigurați-le un spațiu, pe o saltea sau canapea unde pot să se relaxeze, răsfoind o carte, lecturând imagini, construind un puzzle.

Tranzițiile

Tranzițiile sunt momente de scurtă durată care fac trecerea de la un set de activități la altul, sunt pauze între activități. De exemplu, când copiii au încheiat activitățile pe Centre și trebuie să se pregătească pentru masă. Adesea aceste momente sunt accelerate, tensionate, pot constitui o problemă pentru copiii care nu și-au finalizat lucrul într-un Centru și pentru educator, care trebuie să se încadreze în timp și să respecte programul zilnic.

Sugestii pentru o tranziție ușoară

- Anunțați cu câteva minute înainte că e timpul să se pregătească pentru încheierea lucrului, a jocului „Mai sunt 5 minute și vom începe să facem curățenie.”
- Arătați-le ceasul și sugerați-le să urmărească acele indicatoare „Când acul mic va fi la 10 și cel mare la 6, oprim lucrul în Centre și ne pregătim pentru curățenie.”
- Aduce-ți o clepsidră mare, (de 5 minute) și cereți-le să termine curățenia în Centru până la golirea ei.
- Folosiți instrumente sonore, de exemplu: clopoței, tobă, maracas, pentru a marca momentul încheierii lucrului.
- Participați alături de copii la curățenie.
- Acordați timp suficient copiilor care nu au terminat lucrul. De exemplu, dacă un copil care lucrează la șevalet e concentrat să termine, nu-l mai solicitați pentru curățenie.
- Implicați copiii care au terminat lucrul într-o activitate: să interpreteze un cântec, un joc, ca să nu se plictisească sau să se orienteze către comportamente indezirabile.

Etapele de tranziție pot fi marcate pe parcursul zilei de cântece, jocuri cu text și cânt, recitative ritmice sau prin alte mijloace atractive care desfășurate zilnic, îi atenționează și-i pregătesc pe copii pentru un alt moment. Înainte de curățenie, educatoarea poate interpreta câteva versuri din cântecul „Hărniciuța” având grijă să creeze versuri și pentru băieți.

Mijloacele de realizare pot fi:

- **jocuri cu text și cânt** („Cercul de trandafiri” – pentru a-i strânge în cerc la Întâlnirea de dimineață, sau la Evaluarea zilei);
- **recitative ritmice** („Melcul” – se execută mersul în poziția ghemuit cu mâinile pe genunchi, în cerc.)

Încet, încet și mai încet,

Iese melcul din căsuță.

Încet, încet și mai încet,

De la pat, până la măsuță.

Încet, încet și mai încet,

Lunecă prin iarba deasă,

Dacă aș fi și eu un melc,

Repede aș ajunge acasă. (Copiii se ridică și își aleg repede locurile de joacă.)

- **jocuri de degete** (Se pot executa înainte și după activități care solicită musculatura fină.)

Pic, pic, pic

Plouă într-una, plouă (mișcări ritmice ale degetelor pe podea)

Pic, pic, pic

*Cum ne place nouă
 Pic, pic, pic,
 Plouă cu bulboace
 Pic, pic, pic,
 Și se fac băltoace. Pleosc! (imită săritura în băltoacă)
 Pic, pic, pic,
 Ploaia se-ntețește (mișcări repezi și zgomotoase)
 Pic, pic, pic,
 Și furtuna crește
 Vâj, vâj, vâj, (mișcări ale brațelor ridicate stânga-dreapta)
 Bate vântul, bate
 Bum, bum, bum (bătăi ale pumnilor pe podea)
 Tunetul răzbate.*

• **numărători** (Se pot folosi pentru a alege copiii care vor face anumite activități de autogospodărire, așezarea încălțăminte de interior înainte de a merge la masă, curățenie și ordine în Centre)

*Cu-cu-ri-gu! Cu-cu-rig!
 Baba dârdâie de frig
 Și tot roade un covrig,
 Nu aude, oricât strig
 Șade cu covrigu-n tolbă,
 Și nu poate scoate-o vorbă!
 Baba-ngheață lângă foc,
 Iar cireșele se coc.
 Moșu-ngheață în cojoc,
 Treci mai iute la mijloc!
 (Constantin Dragomir)*

• **frământări de limbă** se folosesc în funcție de tulburările de vorbire întâlnite la copiii din grupă. Pentru corectarea pronunției e necesar să se repete zilnic câte un exercițiu.

*Câr, câr, câr,
 Câr, câr, câr,
 strigă sus pe horn
 o cioară
 brr, brr, brr,
 brr, brr, brr!
 Tare-i frig
 Și vânt afară!
 (Passionaria Stoicescu)*

Aceste texte și mișcări pot fi învățate dacă sunt repetate frecvent în același context.

Rutinele și tranzițiile, printr-o gestionare zilnică atentă și eficientă din partea cadrului didactic, contribuie la menținerea unui climat sănătos, armonios, nestresant în sala de grupă, a tonusului copiilor și a eficienței parcursului învățării pe durata întregii zile. În fiecare grupă e util să existe un program zilnic care să ilustreze nu numai activitățile specifice domeniilor experiențiale dar și cele de dezvoltare personală, succesiunea întregului program al zilei. Programul poate fi realizat sub forma unei flori, a unei cărți, ilustrat cu imagini sugestive, atractive, text și intervalul de ore, în care are loc fiecare moment din zi. Familiarizarea cu programul zilnic se face în primele zile de grădiniță prin discuții cu grupa, dar și cu părinții, pentru a-i asigura că activitatea din grădiniță este bine planificată, iar acesta trebuie respectat.

Educatori

Aplicație

Realizați un program zilnic pentru grupa pe care o conduceți, în conformitate cu programul din grădiniță. Comparați programul grupei dumneavoastră cu cele ale colegelor care îndrumă copii de vârste diferite, stabilind asemănările și deosebirile. Ce concluzie puteți extrage?

Roluri ale educatorilor în interacțiunea cu copilul. Lucrul în echipă

capitolul

[8]

Roluri animate de educatori

Noul Curriculum accentuează rolul educatorului în raport cu libertatea în planificarea activității zilnice, iar aria comportamentelor fundamentale ale cadrului didactic în interacțiune cu copilul s-a extins.

Astfel educatorul:

- planifică activitățile pe domenii experiențiale, determină obiectivele pe nivele de vârstă, își selectează și structurează conținuturile și întocmește programul zilei;
- organizează activitățile din sala de grupă;
- comunică informații științifice, are dialog deschis și constructiv cu copiii;
- conduce și coordonează activitățile;
- observă copiii; ajustează programul educațional în funcție de reacțiile lor;
- motivează activitatea copiilor și consolidează comportamentele pozitive;
- consiliază copiii în activitățile din grădiniță, dar și în cele extrașcolare;
- evaluează măsura în care obiectivele au fost atinse de către fiecare copil.

Pe măsura valorii noastre profesionale, ne raportăm la cei pe care îi educăm. Realizăm prin fiecare contact relațional o intervenție subtilă și continuă, o modelare a personalității copiilor. În acest proces complex, educatorul își asumă **roluri** din ce în ce mai diverse:

Manager/ Organizator

- asigură un mediu educațional după nevoile copilului;
- marchează, delimitează eficient spațiul clasei;
- dotează Centrele cu mobilier și materiale/ jucării adecvate;
- oferă situații de învățare orientate spre trebuințele și interesele copiilor, dar și către îndeplinirea obiectivelor propuse;
- asigură materialele necesare pentru a îmbogăți oferta fiecărui Centru, în permanență;
- planifică acțiuni educaționale corespunzătoare nivelului de vârstă și particularităților individuale;
- organizează parteneriate între grădiniță, familie și comunitate, având ca obiectiv central prosperitatea copiilor;
- gestionează situații de criză educațională prin negociere sau soluționarea conflictelor;
- stimulează lucrul în echipă pentru a ajuta copiii să socializeze mai bine;
- selectează/ pregătește materialul didactic necesar atât activităților pe domenii experiențiale, cât și jocurilor și activităților alese, astfel încât să se realizeze cu ușurință învățarea;
- asigură condiții pentru o frecvență optimă a copiilor în grădiniță;
- organizează acțiuni extracurriculare împreună cu familia și comunitatea.

Observator/ Evaluator

- observă comportamentele și atitudinile copiilor în funcție de context;
- ascultă, înțelege, respectă preferințele copiilor și le ia în considerare în proiectarea activităților;
- culege date despre copil de la membrii familiei sau ai grupului în care se joacă;
- identifică interese, aptitudini, motivații, cunoștințe, abilități, competențe, stări emoționale, afinități

ale celor mici;

- consemnează sistematic observațiile;
- interpretează datele factuale acceptând diferențele dintre copii;
- evaluează/ diagnostichează obiectiv, realist progresele copiilor;
- încurajează fiecare copil și îl susține în procesul lui specific de dezvoltare, prin raportarea la propriile lui progrese;
- propune soluții pentru optimizarea învățării, corectarea comportamentelor indezirabile.

Mediator/ Facilitator

- respectă ritmul de dezvoltare și stilul propriu de învățare al copiilor;
- informează familia despre activitatea copilului din grădiniță, din cercul lui de prieteni;
- extinde experiențele de învățare, imaginând situații provocatoare, incitând copilul să învețe prin descoperire;
- participă la discuții, stimulează jocul și învățarea;
- acordă încredere, ajutând la construirea unei imagini de sine pozitive;
- oferă susținere în alegeri, selecții, luarea deciziilor;
- stabilește reguli împreună cu copiii, în vederea asigurării unui climat pozitiv;
- stimulează posibilitățile de exprimare verbală, artistică;
- încurajează copiii arătându-le progresele pe care le-au înregistrat;
- oferă alternative în soluționarea unor situații-problemă, dând copilului posibilitatea de a face o alegere cât mai justă;
- favorizează realizarea obiectivelor prin selectarea și prelucrarea conținuturilor la nivelul înțelegerii copiilor;
- încurajează exprimarea emoțiilor, sentimentelor.

Regizor

- oferă un scenariu adecvat nevoilor copilului prin atenta selectare a temelor și mijloacelor de învățământ;
- creează oportunități de învățare individualizate, pentru fiecare copil sau grup de copii;
- promovează strategii și tehnici interactive, atractive pentru obținerea performanței în învățare;
- modifică programul prevăzut, planificat când apar alte priorități sau ocazii de învățare, dovedind flexibilitate și adaptabilitate;
- oferă posibilități de exprimare creatoare, inovatoare ce dovedesc independență în gândirea copiilor.

În acest sens, iată ce mărturisea o educatoare:

Mereu am asociat meseria de educator cu cea de actor datorită prezenței empatiei, a capacității educatoarei de a se plasa imaginar la nivelul de înțelegere al copiilor, la nivelul trăirilor din lumea lor interioară.

Educatori

Reflecți la...

Reflecți asupra rolurilor educatorilor: Care rol vi se potrivește cel mai bine?

Care dintre roluri vă este cel mai greu să îl interpretați?

Discutați cu colega sau colegul de grupă în ce măsură rolul dificil pentru dumneavoastră este unul acceptat ușor de către ea/ el?

În funcție de aceste roluri, reflecți la activitățile pe care le desfășurați cu plăcere și ușurință în sala de grupă și identificați-le pe cele la care aveți nevoie de ajutorul colegilor, al directorului grădiniței sau al părinților.

Lucrul în echipă

Echipa din grădiniță este un grup formal, construit pentru rezolvarea unor sarcini organizaționale concrete și care acționează unitar, sub conducerea unui manager. La nivelul grădiniței se pot alcătui și grupuri informale, ad-hoc, cu un scop bine precizat și care se autodizolvă când obiectivul a fost atins (de exemplu, colectivul care se ocupă de organizarea serbării de sfârșit de an sau colectivul care lucrează la revista grădiniței).

Principalele caracteristici ale echipei sunt:

- scopul comun;
- mărimea (grădinițele cu un număr mic de membri sunt cele mai adecvate lucrului în echipă);
- structura de statut se referă la poziția, rangul și prestigiul fiecărui membru;
- structura de rol se referă la modelele de comportament așteptate de la fiecare membru;
- conducerea, activitatea liderului;
- coeziunea;
- comunicarea verbală, paraverbală, nonverbală;
- motivația și interesele personale ale membrilor;
- natura sarcinii și mediul în care echipa își desfășoară activitatea.

Datorită creșterii autonomiei unităților școlare se impune o mai mare implicare a tuturor persoanelor din grădiniță în procesul educațional și, în acest context, rolul echipelor crește. Așadar, în interiorul grupurilor apar cele mai bune idei, datorită cooperării dintre membri.

Avantajele lucrului în echipă

- Se stabilesc scopuri clare care sunt agreate de toată lumea.
- Rolurile fiecărui membru sunt bine definite având în vedere abilitățile și capacitățile fiecăruia.
- Resursele sunt utilizate optim.
- Există un grad înalt de motivare a persoanelor.
- Spijiniul și încurajarea membrilor echipei ajută pe fiecare să-și rezolve sarcinile.
- Relațiile interpersonale se îmbunătățesc.
- Crește participarea echipei la actul decizional.
- Este încurajată dezvoltarea personală.
- Se îmbunătățește comunicarea și crește nivelul de cunoștințe, pe un fond de reducere a stresului.

Echipele eficiente aduc avantaje grădiniței, echipei și membrilor ei deoarece contribuie la creșterea gradului de angajare a întregului personal în activitate.

Echipa și lucrul în echipă, deși prezintă avantaje certe, nu reprezintă, nicidecum, un panaceu pentru toate problemele organizaționale. În grădinițele cu orar normal, echipa de la fiecare grupă poate fi formată din educatori, îngrijitoare și părinți, iar în grădinițele cu orar prelungit echipa cuprinde două educatoare care lucrează în ture (dimineață, după-amiază).

Pentru ca echipa să funcționeze, fiecare educator trebuie să promoveze relațiile deschise, ascultarea activă, înțelegerea reciprocă, empatia, rezolvarea conflictelor prin discuții și să acorde atenție comunicării. În grădiniță, munca în echipă a educatorului cu părintele voluntar sau colega/ colegul de grupă devine un model pentru copii, dar și pentru părinți. Educatorul trebuie să dea tonul în privința tuturor activităților, un ton care conține respect, sinceritate și optimism.

Echipa aranjează sala de grupă, organizează Centrele astfel încât să fie accesibile, atractive și să cuprindă toate materialele specifice, stabilește programul zilnic, decide cum trebuie stimulat jocul copiilor în fiecare Centru, păstrează curățenia sălii de grupă, planifică activități. Echipa de educatori este o resursă primară, decide ce anume ar stimula jocul și/sau care domenii din curriculum trebuie vizate pentru a fi în acord cu nevoile de dezvoltare ale copiilor.

Exemple ale rolului echipei de educatori în centrele de activitate:

Arte

- să introducă în mod gradat culorile și să-i încurajeze pe copii să obțină amestecuri de culori și culori pastelate;
- să-i învețe pe copii tehnici diferite de pictură, desen și modelaj;
- să vină cu idei noi (de exemplu, schimbarea formei hârtiei, pictura pe foi mari sau pictură pe podea, desenul în are liber, modelaj din argilă sau cocă);

Construcții

- să observe copiii și să-i încurajeze să lucreze în grup implicând și fetele;
- să-i ajute prin întrebări pentru a rezolva problemele ridicate de proiectul construcției;
- să citească cărți care tratează subiecte legate de construcția pe care o realizează copiii;
- să refacă stocul de materiale;
- să organizeze excursii, vizite, pentru a oferi copiilor mai multe informații despre construcția pe care doresc s-o realizeze;
- să-i încurajeze pe copiii mari, să scrie tăblițe și afișe pentru a le așeza pe construcții;
- să asigure în funcție de spațiul disponibil, păstrarea construcțiilor de la o zi la alta.

Colțul Căsuței/ Joc de rol

- să amenajeze spațiul disponibil, să selecteze materialele și să le pună la dispoziția copiilor;
- să încurajeze alegerea temelor și rolurilor;
- să supravegheze îndeaproape jocul pentru a rezolva situațiile conflictuale și a restabili ordinea;
- să introducă copiii care doresc să se joace dar nu sunt acceptați în joc sau pe cei timizi, rușinoși;
- să identifice căi prin care se poate întreține jocul de rol (excursii, prezența unor invitați care le povestesc despre munca lor, introducerea unor cărți sau fotografii, discuțiile pe baza unor evenimente cotidiene);
- să încurajeze jocul cu diferite truse de jucărie, dar și cu materiale reale (materiale pentru bucătărie, pentru piață, pentru restaurant, pentru curățenie, echipament pentru spital, pentru costumare) pentru a le stimula interesul pentru anumite sfere de activitate.

Biblioteca

- să sprijine copilul în explorarea limbajului, în alegerea cărților;
- să noteze poveștile dictate de copii și să-i ajute să-și realizeze cărți;
- să satisfacă curiozitatea copilului în legătură cu cititul și scrisul;
- să citească frecvent din cărțile care-i interesează și să le explice cuvintele noi;
- să stimuleze repovestirea poveștilor prin interpretare de roluri cu păpuși pe degete, marionete și prin dramatizări.

Științe

- să se asigure că spațiul sălii de grupă este dotat cu materiale care oferă o varietate de ocazii pentru dezvoltarea capacităților de bază ale gândirii matematice;
- să observe jocul inițiat de copil și să se folosească de el pentru a introduce sau discuta un concept matematic;
- să introducă limbajul matematic și să formuleze întrebări cu un conținut matematic;
- să sprijine copilul în învățarea conceptelor matematice de bază: numerația, ordonarea, calculul, clasificarea, măsurarea, compararea, timpul, proprietățile formelor geometrice;
- să-l ajute pe copil să observe obiectele și întâmplările obișnuite;
- să aducă materiale interesante pentru a-i stimula pe copii să exploreze, să experimenteze, să pună întrebări și să găsească răspunsuri la aceste întrebări;
- să ajute copiii să înțeleagă fenomenele cercetate, legăturile cauzale, temporale, spațiale și să promoveze un limbaj științific.

Nisip și apă

- să aducă materiale treptat și să le schimbe în funcție de interesul copiilor;
- să-i încurajeze pe copii să studieze caracteristicile materialelor pe care le folosesc;
- să extindă jocul din anumite Centre, de exemplu, cuva poate deveni un lac, iar copiii pescuiesc cu undița și apoi numără peștii; sau Centrul poate fi o fabrică de îmbuteliere a sucurilor, pe care le obțin prin dizolvarea coloranților alimentari și le toarnă în sticle de volume diferite;
- să supravegheze cu atenție pentru a înlătura problemele care se pot ivi (nisip și apă pe jos, murdăritul și udatul hainelor, conflictele dintre copii), astfel încât copiii să nu se simtă vinovați.

Evaluarea, observarea și înregistrarea datelor

capitolul

[9]

Evaluarea

Evaluarea este un proces didactic complex, integrat structural și funcțional în activitatea grădiniței.

Teoria și practica evaluării în educație înregistrează o mare varietate de moduri de abordare și de înțelegere a rolului acțiunilor evaluative, dar noul *Curriculum pentru învățământul preșcolar* prefigurează printre tendințele de schimbare și diversificarea strategiilor de predare și acordă o altă importanță procesului de evaluare.

Prin evaluare se urmărește progresul copilului în raport cu el însuși și mai puțin o raportare la norme de grup (relative). La nivelul învățământului preșcolar se acordă o atenție sporită evaluării sub cele trei forme: **evaluare inițială, continuă sau formativă și sumativă**, acțiuni de cunoaștere a individualității copiilor de 3-6/7 ani, cuprinși în procesul educațional.

Importanța evaluării

• Pentru copil

Informațiile dobândite prin procesul de observare și evaluare și utilizate în conceperea și ameliorarea demersului didactic contribuie la asigurarea unei creșteri sănătoase, „...o dezvoltare globală, unitară a acestuia”.

• Pentru educator

Identifică modul cum s-a adaptat copilul la mediul grădiniței, îl orientează și îl sprijină în activitatea de învățare.

• Pentru părinte

Cunoaște progresul pe care-l face copilul în raport cu el însuși, învață să-l valorizeze, să comunice și să relaționeze mai bine cu el.

Componentele procesului de evaluare

1. Obiectivele evaluării (ce măsurăm);
2. Instrumentele de evaluare (cu ce măsurăm): metode, probe, grile și tehnicile de utilizare;
3. Criteriile de evaluare (cum interpretăm rezultatele evaluării).

Formele evaluării

Evaluarea inițială

La fiecare început de an școlar educatorul planifică o perioadă de două săptămâni pentru evaluarea inițială a copiilor din grupă, în scopul cunoașterii acestora, pentru a ști care este nivelul și ritmul lor de dezvoltare, gradul în care stăpânesc cunoștințe, abilități, competențe necesare învățării.

Ausubel sublinia rolul și însemnătatea acestui tip de evaluare pentru integrarea copiilor afirmând „Dacă aș vrea să reduc toată psihopedagogia la un singur principiu, eu spun: ceea ce influențează cel mai mult învățarea sunt cunoștințele pe care elevul le posedă la plecare. Asigurați-vă de ceea ce el știe și instruiți-l în consecință”. (Ausubel D. Robinson, 1982)

Pentru că nu există un set unitar de probe de evaluare pentru copiii de 3-6/7 ani, selectarea probelor de evaluare sau conceperea lor trebuie să se facă cu multă responsabilitate, consultând bibliografia

de specialitate și *Curriculum-ul pentru învățământul preșcolar (3-6/7 ani)*, ținându-se seama de comportamentele specifice fiecărui domeniu de dezvoltare.

Trebuie evitate exprimările de tipul „Azi avem evaluare, vreau să văd dacă știți formele geometrice.” sau „Dă-mi proba pentru culori”. Copiii nu trebuie să simtă că trec printr-o etapă de evaluare, nu trebuie să se exagereze cu prea multe probe sau prea dificile.

Așa cum se precizează în curriculum, o evaluare eficientă este bazată pe **observarea sistematică** a comportamentului copilului deoarece oferă educatoarei informații despre copii privind perspectiva capacității lor de acțiune și de relaționare, despre competențele și abilitățile de care dispun în mod direct. Chiar dacă sunt menționate și fișele de lucru printre celelalte metode de evaluare trebuie să avem grijă ca probele cu sarcini pe fișe să fie echilibrate cu observarea comportamentului copilului în timpul jocului, copiii să nu fie reținuți de la joc, pentru a rezolva sarcini pe fișe.

Probele de investigație trebuie integrate în activitatea obișnuită, de exemplu, jucându-se la Centrul „Colțul Căsuței/ Joc de rol” „De-a bucătăria”, copilului i se pot adresa întrebări despre culorile obiectelor de veselă. În Centrul „Construcții” se pot obține informații despre formele geometrice pe care copilul le cunoaște. La „Științe” printr-o discuție, fără a-i întrerupe jocul cu castanele, se poate constata dacă face clasificări, ordonări după mărime sau poate număra.

Copilul trebuie observat în contexte naturale cât mai variate, în mediile lui firești: în sala de grupă, în timpul jocului în aer liber, în timpul activităților extracurriculare, în timpul mesei, la sosirea și plecarea din grădiniță. Nu trebuie să evaluăm numai aspectele care privesc doar latura cognitivă (dacă numără, vorbește în propoziții, recunoaște anumite cuvinte, știe povești, poezii etc.). Pentru a avea o imagine globală este necesar să evaluăm și nivelul de dezvoltare al copilului din punct de vedere fizic, cognitiv și socio-emoțional, iar informațiile obținute trebuie analizate în interrelație.

În urma evaluării inițiale obținem informații diferite despre nivelul de dezvoltare al copiilor, dar nu avem dreptul de a-i eticheta sau de a-i împărți pe categorii. Copilul nu trebuie să se simtă frustrat, nu trebuie să-și formeze o imagine de sine negativă pentru că într-un anumit domeniu nu e la fel de bun ca ceilalți. Unii copii pot să deseneze, să picteze, cunosc culori și nuanțe, au predispoziții pentru artă, dar asta nu înseamnă că numai cu ei se vor face lucrări pentru expoziție.

După obținerea rezultatelor evaluării, acestea se compară exclusiv cu performanțele copilului însuși, cu succesele și insuccesele proprii și acest lucru trebuie să-l însuflăm și părinților, să le explicăm de ce nu este corect și ce repercusiuni are asupra imaginii de sine a copilului când îl compară cu colegii din clasă sau chiar cu ceilalți copii ai lor.

Mărturie din experiența unei educatoare:

Pentru a-i determina pe părinți să înțeleagă ce simt cei mici când se declară nemulțumiți de lucrările copilului lor, făcând comparație cu ale colegilor, am planificat un moment în cadrul întâlnirii lunare în care le-am propus să facă un desen pentru copilul lor. Au părut surprinși de această propunere și au motivat că nu au mai desenat de mult timp, că nu au talent, alții au schițat ceva după lungi momente de gândire, unii s-au amuzat sau și-au ferit lucrarea de privirile celorlalți. Le-am cerut să le semneze și le-am expus în clasă. I-am întrebat dacă sunt mulțumiți de ceea ce au realizat. A doua zi am prezentat expoziția și fiecare copil a încercat să descopere desenul părintelui său. Erau încântați și mulțumiți, cu excepția unei fete care și-ar fi dorit o păpușă în locul vasei cu flori.

Educatori

Reflectați la...

Observați comportamentul părinților și pe cel al copiilor în mărturia de mai sus.
Ce activități propuneți pentru a schimba atitudinea părinților?

Observarea copilului

Observarea este importantă în programele de educație centrate pe copil, este fundamentul evaluării și constă în urmărirea atentă și sistematică a comportamentului unui copil fără a interveni, cu scopul de a sesiza aspectele sale caracteristice.

Ursula Șchiopu arată că „Nici o perioadă a dezvoltării psihice umane nu are caracteristici atât de numeroase, explozive, neprevăzute ca perioada preșcolară”. (Șchiopu, U., 1997)

Pentru a-l influența în mod optim, educatorul trebuie să redescopere mereu copilul în dinamica ipostazelor inedite ale individualității lui în devenire, sub toate aspectele. Prima condiție de importanță

capitală este ca educatorul să învețe să observe copilul.

Informații despre dezvoltarea copilului obținem prin observare încă de la venirea sa în grădiniță, prin interacțiunea cu grupa de copii, de la părinți și toate persoanele care interacționează cu copilul, atât din grădiniță, cât și din afara ei. Aceste informații sunt confidențiale, ele se discută cu părinții copilului pentru a interveni la un specialist, dacă este cazul (unde e recomandat să fie însoțit de observațiile educatoarei).

Cunoașterea copilului necesită timp și anumite competențe din partea educatorului:

- să facă observații obiective;
- să-și construiască instrumentele necesare pentru înregistrarea informațiilor;
- să dea acestora o interpretare pertinentă.

Chiar dacă suntem contrariați de comportamentul unui copil în sala de grupă, față de cel pe care ni l-au prezentat părinții că-l are acasă, totuși trebuie să manifestăm precauție, atenție și să nu tragem o concluzie eronată, izolată de cea a persoanelor care-l au în îngrijire.

Unii părinți se jenează de comportamentele copilului, de deficiențele pe care le are și încearcă să le ascundă, alții apreciază incorect anumite manifestări care din punct de vedere a particularităților de vârstă, sunt normale, firești.

Studiu de caz

Un copil în vârstă de 5 ani, mai firav și mai mic de statură decât ceilalți, venit în primele săptămâni la grădiniță, se mișca necontrolat prin clasă, își lua câte o jucărie și se ascundea sub masă, le acapara și jucăriile copiilor, nu comunica cu ceilalți și părăsea după câteva minute locul unde erau strânși copiii cu educatoarea, pentru a se juca singur. La plecare, când își vedea mama, începea să plângă spunând că ar vrea să mai rămână la grădiniță. Educatoarea crede că are ADHD și-o întreabă pe mamă cum se manifestă copilul acasă. Mama îi răspunde că nu are nici o problemă, dar nu înțelege de ce plânge și nu vrea acasă. În zilele următoare în urma discuțiilor cu mama, află că acest copil nu și-a cunoscut tatăl, a fost crescut de bunici, nu s-a jucat cu alți copii și a stat mai mult la televizor, la desene animate.

În cazul de mai sus cum ați fi abordat-o pe mamă pentru a obține informațiile despre copil?

Informațiile pe care trebuie să le obținem despre copil se referă la:

- modul cum acționează cu obiectele (cum le mănuieste, dacă inventează moduri noi de a le folosi, dacă se joacă cu materialele din toate Centrele, dacă folosește o varietate de materiale sau optează doar pentru unele);
- modul cum interacționează cu ceilalți (educator, copii, alți adulți): mod de comunicare verbală/noverbală, inițiativă în comunicare, capacitate de autocontrol, capacitatea de exprimare a emoțiilor și de a înțelege emoțiile celorlalți;
- relațiile în cadrul grupului social al clasei (dacă se joacă cu copiii, ce roluri preferă, dacă inițiază jocuri, cu ce copii preferă să se joace).

Sfaturi pentru desfășurarea observării

- E bine să petrecem un timp în preajma copilului, fără să notăm, pentru ca acesta să se obișnuiască cu prezența noastră.
- Dacă unul din copii vă întreabă ce faceți, îi puteți spune „Scriu ceva ce trebuie să țin minte”.
- Dacă nu avem suficient timp pentru cele 15 minute de observare, putem descrie primele 5 minute din activitatea copilului, apoi vom face notații succinte.
- Observarea se face mai bine:
 - când sunt în clasă copii mai puțini (la sosire, la plecare);
 - când în clasă mai este un adult care poate prelua responsabilitățile (un părinte, profesoara de limbă străină);

- când în clasă e liniște;
 - când copiii se joacă afară.
- Dacă formulați ipoteze finale prea devreme, fără a avea o imagine mai completă despre copilul observat nu puteți să hotărâți corect ce aveți de făcut.
 - Dacă, totuși, credeți că aveți materialul necesar pentru formularea unei ipoteze, formulați-o sub formă de întrebare, nu ca și afirmație.
- Exemplu: Oare comportamentul negativist al lui Robert să fie cauzat de problemele prin care trece în legătură cu divorțul părinților? Alte exemple de formulări acceptabile: „S-ar părea că...”, „E posibil ca...”, „Observările date ar putea să ne sugereze că...”, „Aceasta ne spune, probabil că...”.

Recomandări pentru o observare reușită

Este important:

- să stabilim exact scopul pe care ni-l propunem;
- să stabilim comportamentele care ne interesează;
- să ne concentrăm asupra câte unui copil pe rând;
- să alocăm un timp special (de exemplu, 10-15 minute la jocuri și activități alese);
- să avem mijloace simple de înregistrare (grile, liste de rubrici pe care doar să se bifeze);
- să avem în permanență la noi un carnetel sau post-it-uri și un creion;
- să notăm cât mai exact faptele;
- să nu facem interpretări sau etichetări subiective;
- să notăm ceea ce ni se pare important, nou pentru dezvoltarea copilului;
- să observăm în condiții cât mai variate, locuri diferite și momente diferite, deoarece un comportament constant în situații diferite, e important pentru interpretare;
- să utilizăm casetofonul, reportofonul pentru interviuri, dialoguri;
- să înregistrăm notițele în caietul de observații;
- să interpretăm datele înregistrate pentru a diferenția aspectele caracteristice de cele aparente.

Tehnici de înregistrare a datelor

1. **Înregistrările factuale** sunt rezumate ale unor evenimente care cuprind informații despre:

- ce s-a întâmplat;
- când s-a întâmplat;
- unde s-a întâmplat;
- care a fost stimulul care a declanșat interesul pentru o anumită activitate;
- care au fost reacțiile copilului (dialogurile, calitatea comportamentului);
- cum s-a încheiat acțiunea.

Educatori

Aplicație

Analizați în perechi următoarele situații. Discutați apoi în grup mare ce tip de intervenție ar putea să aibă educatorul după observarea fiecărei situații.

Situația nr. 1: Rebeca desenează în Centrul Arte împreună cu alți copii. Are pe genunchi o jucărie, un cal înaripat, Pegas. Privește foaia, se uită către jucărie și spune cu voce calmă:

„– Uite, acum o desenez pe Prințesa Norișor care zboară pe Pegas.”

În timp ce desenează vorbește, își alege culorile bleu, roz și roșu apoi le așază lângă foaie.

„– Prințesa are o rochie cu model, cu păpușa Barbie.”

Concentrată asupra desenului redă cu mișcări sigure și rapide calul cu patru picioare și un ochi. Denisa care desena în dreapta ei, flori, îi spune:

„– Ai uitat să faci un ochi!”

Fără să o privească îi răspunde continuându-și desenul:

„– E pe partea cealaltă.”

Calul are coama și coada răsucită, iar pe rochia prințesei, în centru a desenat o păpușă Barbie. Zâmbește, pare mulțumită. Nu colorează desenul și nu vorbește cu ceilalți. Își ia jucăria și pleacă în alt Centru.

Situația nr. 2: La „Construcții”, Mihnea și Cezar vor să construiască o parcare. Discută între ei despre ce piese au nevoie. Își împart rolurile: Mihnea aduce piesele cu mașina, iar Cezar le așează. Sunt aproape de finalul lucrării când în Centru vine și Robert. Se apropie de cei doi și începe să construiască singur. Privește către parcare, îl urmărește pe Cezar, iar când acesta nu-l vede îi ia o piesă de formă cilindrică din construcție. Mihnea care tocmai se întorcea cu mașina îl vede și-i smulge cubul din mână. Robert îl lovește cu pumnul, iar Cezar aruncă cubul și îl lovește și el spunându-i:

„ – De ce mi-ai luat-o? Era a mea”.

„ – Dar vreau și eu, îmi trebuie și mie!”

„ – Ia altă piesă!”

„ – Nu, mie de-asta îmi trebuie!”

În acest timp Mihnea ia piesa și o așează la locul ei în construcție. Robert nu plânge, se îndreaptă către educatoare și-i spune că l-a lovit Mihnea.

2. Înregistrările narrative sau de tip jurnal sunt aprecieri, impresii asupra activităților individuale sau de grup care prezintă aspecte reușite sau mai puțin reușite și se fac la sfârșitul zilei.

Mărturie din experiența unei educatoare:

Astăzi am fost cu toată grupa la piață să cumpărăm legume de toamnă și fiecare copil a adus bani. Deși hotărâsem doar câte 2 RON de fiecare, unii au avut mai mult, 5 sau chiar 10 RON. Piața era aglomerată și nu puteam să facem cumpărăturile toți odată, mai ales că fiecare voia să cumpere altceva. Ne-am oprit în parcul din apropiere unde erau bănci și o fântână arteziană. Cu noi au fost mama Esterei și a Teodorei, așa că am hotărât ca o persoană să supravegheze copiii, iar ceilalți să însoțească câte trei copii. Aceștia au fost încântați pentru că fiecare a vorbit cu vânzătorul denumind legumele, au asistat la cântărirea lor. Copiii au dat banii, au primit restul și au transportat singuri cumpărăturile. Totul a durat prea mult. Unui copil i-au fost smulși banii din mână în aglomerație. Drumul către grădiniță a fost greu pentru că fiecare voia să-și ducă cumpărăturile, iar părinții i-au ajutat pe cei care cumpăraseră mai mult și le-au cărat o parte din haine, pentru că se încălzise afară. Dacă ar fi fost încă doi părinți și dacă am fi transportat cumpărăturile cu o mașină, copiilor nu li s-ar fi părut atât de obositoare plimbarea.

3. Listele cu comportamente de observat reprezintă o modalitate rapidă și ușoară de evaluare a comportamentului. Se pot întocmi liste de verificare pentru a vedea dezvoltarea copiilor corespunzătoare domeniilor fizic, cognitiv, socio-emoțional, limbaj.

Exemplu de listă de comportamente sociale și emoționale

Depinderi sociale și emoționale	Copil 1	Copil 2	Copil 3	Copil 4	Copil 5
Se înțelege bine cu copiii.					
Se înțelege bine cu adulții.					
Își așteaptă rândul.					
Își manifestă furia în maniere tolerabile.					
Are unul sau mai mulți prieteni.					
Ajută la curățenie.					
Participă la jocurile de grup.					
Lucrează în grupuri mici cu unul sau doi copii.					
Cunoaște numele și prenumele copiilor.					
Se uită la persoana care sau căreia îi vorbește.					
Are grijă de materiale.					
Se desparte de părinți fără să plângă.					

4. Cuantumulurile de frecvență și mostrele temporale ajută educatorul să urmărească de câte ori se manifestă un anumit comportament. De exemplu: „Cristina a mușcat de cinci ori copiii, până la masa de prânz.” sau „Andrei a plâns 10 minute înainte să adoarmă”.

5. Portofoliul este o metodă alternativă de evaluare sumativă, dar și de autoevaluare a copilului. Portofoliul poate include: desene, picturi, fișe cu sarcini, povești dictate educatoarei, aplicații practice, cărți făcute de copii, planșe cu cifre sau cu litere, îndoituri din hârtie, fotografii, lucrări de grup, interviuri de alfabetizare și alte materiale în care sunt informații despre copil strânse de obicei, de-a lungul unui an școlar. La sfârșitul anului școlar copiii primesc aceste portofolii într-un cadru festiv, cu aprecieri și laude în prezența părinților, motivându-i astfel pentru învățare. Părinții ne-au relatat că aceste „cărți de vizită” stau la loc de cinste, în bibliotecă, și sunt prezentate tuturor celor care le intră în casă, cu explicații detaliate și chiar cu reflecții asupra muncii sale.

Recomandări pentru educatori

Pentru a-și recunoaște portofoliul, copiilor de 3 ani li se pot aplica imaginile preferate pe copertă iar cei mari, pot avea scris numele mic cu litere de tipar.

La sfârșit de săptămână, în fiecare vineri, cereți ajutorul copiilor și așezați cu ei lucrările în folii de plastic pe domenii experiențiale, pentru a-i învăța să fie ordonați. Copiii fac cu plăcere acest lucru, pentru că pot să-și revadă lucrările. Toate lucrările trebuie semnate cu numele, tema și data pentru putea urmări evoluția copilului.

6. Interviurile sunt o sursă directă de colectare a informației de la copii și nu creează stări de tensiune, atmosfera fiind lejeră. Copilul nu trebuie sustras de la o activitate în care este implicat și care îi face plăcere, pentru a-i lua interviu, căci poate avea o reacție de refuz care va influența negativ răspunsurile.

Familia În sala de clasă

capitolul [10]

Cel mai puternic agent socializator în dezvoltarea copiilor, mai ales în perioada copilăriei mici, este familia. În primii ani ai dezvoltării copilului, familia este esențială pentru dezvoltarea psihică a copilului și este o sursă primară de dragoste și afecțiune. Familia este cea care trebuie să îndeplinească aproape toate nevoile de creștere și dezvoltare, atât fiziologice, cât și psihologice ale copilului, nevoi care condiționează fundamental calitatea achizițiilor psihocomportamentale ulterioare. În familie, copiii câștigă și dezvoltă aproape toate achizițiile importante (psihomotorii, cognitive și afective), motiv pentru care evaluarea contribuției sau influenței familiei în dezvoltarea copilului față de alți factori, cei genetici și sociali, este dificil de realizat. Factor esențial în creșterea, dezvoltarea și educarea copilului, familia este cea dintâi școală în care copiii învață să se comporte în viață și în societate.

Filozoful american John Dewey ne amintește că lecția cea mai grea pe care un copil o are de învățat este lecția vieții; dacă nu reușește la această lecție, nu există știință care s-o înlocuiască.

Părinții sunt cei dintâi educatori ai copilului lor pentru că ei îl cunosc cel mai bine încă din prima zi de viață, interacționează și comunică constant, sunt un model pentru copil. Ochiul educatorilor naturali, mama și tatăl, ar trebui să țină seama de o maximă valoroasă oricând și pentru oricine: „Ochiul dragostei este un grădinar bun”.

Grădinița este principalul partener educativ al familiei, iar noul Curriculum pentru învățământ preșcolar pune accent deosebit pe parteneriatul cu părinții, sublinind implicarea familiei nu doar indirect, printr-o participare financiară (sponsorizări, donații), ci mai ales direct prin participarea în luarea deciziilor legate de educația copiilor, prezența lor la activitățile din sala de grupă și la viața grădiniței cu toate manifestările ei.

Din ce în ce mai des se consideră că „Participarea efectivă a unor părinți ca voluntari, alături de educatoare la activitatea educativă din grădiniță este o formă de parteneriat evoluată, care merită să fie cultivată. Unii părinți vor ajuta facilitând desfășurarea activităților, alții vor conduce, asistați de educatoare, activități pentru care au vocație.” (Mateiaș Alexandra, 2003)

Fiecare educator trebuie să manifeste preocupare pentru a cunoaște mediul familial al copilului și natura influențelor educaționale exercitate de părinți, pentru a ține seama de experiența de viață și de învățare acumulată de copil în familie, dar și pentru a construi un parteneriat educațional. Este important să cunoaștem situațiile și evenimentele deosebite din familie: decesul unui părinte sau al unei rude apropiate, divorțul, separarea de unul din părinți, părintele vitreg, actele de violență sau de abuz. Toate au influență asupra comportamentului copilului. Este relevant să cunoaștem atitudinile părinților față de educație, de disciplină, ca și așteptările pe care le au de la grădiniță.

Parteneriatul educator – părinte presupune o relație de colaborare, adică munca în echipă pentru stabilirea unei strategii comune de educare a copilului. Cu cât cunoaștem familiile mai bine, cu atât va fi parteneriatul mai eficient.

Iată cum puteți comunica eficient cu părintele despre comportamentul copilului pentru a încuraja colaborarea:

- Discuțați deschis problemele de comportament.
- Folosiți comunicarea asertivă.
- Criticați comportamentul copilului, nu copilul!
- Încercați să obțineți părerea părintelui în legătură cu problema.
- Reacționați cu calm și concentrați-vă pe ceea ce puteți face.

- Încercați să identificați soluții practice.
- Monitorizați împreună cu părintele progresele copilului.

Strategii de comunicare formală: Familiile în sala de clasă

În unele grădinițe părinții nu intră în sala de grupă decât cu ocazia ședințelor, a serbărilor sau când se organizează activități de asistență, iar întâlnirile dintre educatori și părinți, de cele mai multe ori, au loc în holul grădiniței. Părinții se simt intimidati, consideră că sala de grupă este un spațiu de influență exclusiv al educatorului și se pot simți frustrați din următoarele motive: nesiguranță; teama de a nu greși; nu vor să creeze confuzii; cred că nu au nimic de oferit; nu vor să-i deranjeze pe copii și pe educator când aceștia lucrează.

Pentru că dețin cele mai multe informații despre copil, părinții trebuie considerați ca fiind specialiști în ceea ce privește copiii lor și trebuie să fie participanți activi la procesul de învățare.

Recomandare către educator:

Chiar dacă la început aveți impresia că sunteți observat atent, iar părintele vă urmărește gesturile, cuvintele, tonul vocii și vă simțiți controlat, stânjenit, gândiți-vă că aceasta e doar o perioadă de acomodare, iar în timp totul va fi firesc, natural. Crearea unei atmosfere de încredere reciprocă, bazată pe comunicare sinceră, necesită respect și din partea educatorului și din partea părinților și se dezvoltă în timp.

Gândiți-vă cât de eficient poate fi lucrul în echipă cu unu, doi părinți în momentul când copiii trebuie să se îmbrace, când unul nu-și găsește haina și plânge, îl caută pe educator să-i spună. Altul și-a pus pantofii invers și-l vezi că e gata să se împiedice, unul nu poate să se încheie la nasturi, altul vrea să-ți spună că are o haină nouă, unii vor să-i legi la șireturi, alții se ascund și nu vor să se îmbrace, unul întreabă dacă, acum, că e îmbrăcat, „O să vină mama?” Fiecare copil are nevoie de atenție, fiecare vrea un răspuns la întrebări, fiecare copil este important. Dar activitatea părinților în sala de grupă nu trebuie să se reducă doar la astfel de momente.

Educatorul trebuie să încurajeze părinții să vină în sala de grupă, să-i facă să înțeleagă că sunt folositori, în orice moment al zilei. Unii părinți care încep programul mai târziu, pot rămâne în sala de grupă și pot participa la „Întâlnirea de dimineață” ca invitați, apoi pot desfășura activități pe Centre, pot construi puzzle sau pot citi copiilor povești, dialoghează mânuind păpușile pe degete, le demonstrează cum se folosesc uneltele dintr-o trusă de mecanic, fac colaje sau jucării, ajută la pregătirea materialelor sau la repararea cărților. După-amiază când vin să-și ia copiii, unii părinți petrec o oră alături de ei, observându-i cum își finalizează lucrările, participă la proiectele lor, discută cu ei despre ce au construit sau se implică în jocurile de rol și sunt „spectatori”, „musafiri”, „cumpărători”, „pacienți”.

Mărturii din experiența unei educatoare

Orice formă de implicare a părinților este binevenită. În grădiniță, educatoarea tot timpul are de pregătit ceva nou și interesant pentru copii, în fiecare anotimp clasa îmbracă o altă culoare, iar părinții pot fi implicați în lucrul pe Centre. Toamna pot ajuta la confecționarea lampioanelor, la decorarea dovlecilor, la confecționarea jucăriilor din legume sau la realizarea sticlelor decorative cu semințe, numite „Sporul casei”. Iarna părinții au prilejul să învețe cum se confecționează gheata lui Moș Nicolae, podoabele de brad și sorcovele, iar primăvara tăticii sunt antrenați în pregătirea cadourilor pentru mame sau ajută la confecționarea măștișoarelor pentru expoziția cu vânzare. Chiar dacă la început unii dintre părinți simt că nu au îndemânarea manuală necesară, intră în acest joc al creației, exersează tehnici noi și retrăiesc bucuria jocului alături de copiii lor. Uneori, cu ocazia serbărilor sau a zilelor aniversare ale copiilor, părinții participă la decorarea sălii de grupă sau confecționează costume sub îndrumarea educatoarei.

Fiind alături de copii și educatoare, părinții observă dacă cel mic s-a acomodat la programul grădiniței, cum se joacă cu ceilalți copii, cum trebuie să pregătească activități de învățare acasă, ce materiale și jucării sunt specifice vârstei, învață să valorizeze copilul.

Mărturii ale unor educatoare:

1. Lucrul părinților în sala de grupă îi ajută pe unii copii să-și controleze manifestările de egoism și treptat, acceptă să își lase mama să se joace sau să facă ceva pentru ceilalți copii.

Mama Thaisei lucrează în ture și uneori rămâne dimineața să cunoască copiii. Subtema săptămânii e „Florile toamnei” și mama explică copiilor așezați la o masă, cât de diferite sunt florile, prezentându-le

un atlas de botanică. Thais e într-un alt Centru, dar când își vede mama înconjurată de copii, încearcă să-și facă loc, începe să plângă, îi cere să deschidă cartea de la început și să explice din nou și pentru ea, ceea ce le-a spus copiilor.

2. Deseori am avut surprize din partea părinților, căci după ce au lucrat în Centre, au adus materiale și echipamente de acasă. Au înțeles că nu numai jucăria este importantă pentru dezvoltarea copiilor, dar și multe alte materiale pe care copiii trebuie să le exploreze, cu care trebuie să experimenteze pentru a înțelege anumite coneepe. Acestea s-au concretizat în: magneți, oglinzi, instrumente de măsurat timpul (metronom, clepsidră), eprubete și lampă de spirt, cămăși de protecție pentru pictură, rochii de ocazie sau cum le spun fetițele, „de prințese”, eșarfe, șaluri, veselă de bucătărie precum și multe alte materiale pe care copiii le folosesc zilnic în jocurile lor și se mândresc cu ele.

Prezența adulților în sala de grupă trebuie foarte bine monitorizată, organizată, astfel încât fiecare să aibă un rol, să se simtă util, eficient dar în același timp să se distreze alături de copii. Părinții trebuie familiarizați cu Centrele de interes/ activitate, trebuie să li se explice modul cum se pot face utili, să știe cum se face ordine, curățenie și care sunt regulile clasei.

Afiș cu instrucțiuni pentru părinți

În fiecare Centru pot fi afișate instrucțiuni pentru părinți de tipul:

Bun venit familiilor noastre!

Fiți bineveniți în Centrul de Arte. Aici noi pictăm, desenăm, modelăm, confecționăm jucării și colaje. Lucrăm cu multe instrumente (pensule, creioane cerate, ștampile, bureți, carioci, foarfece, etc) și folosim multe materiale din natură, resturi textile și hârtie.

Lucrările pe care le realizăm exprimă sentimentele și ideile noastre. Vorbim unii cu alții despre materialele pe care le folosim și observăm transformările în timpul jocului cu ele. Facem lucrări împreună și învățăm unii de la alții. Noi ne petrecem mult timp aici, în fiecare zi, iar cu lucrările realizate ne decorăm sala de grupă sau amenajăm expoziții.

Vrem să aveți răbdare să ne învățați tehnici noi de lucru, iar la sfârșitul activității, ajutați-ne să facem curățenie, să spălăm și să așezăm toate materialele în ordine.

Sperăm că vă veți simți bine, jucându-vă aici cu noi.

Cu dragoste, copiii voștri.

Educatori

Aplicație

Discutați în perechi pe baza următoarelor întrebări:

- Cum puteți atrage părinții să se implice în activitățile din toate Centrele?
- Ce mijloace ați utiliza pentru a crea părinților sentimentul că sunt bineveniți în sala de clasă?

Alcătuți individual un afiș cu instrucțiuni pentru părinți pentru toate Centrele din grupă.

Pentru a încuraja voluntariatul în sala de grupă, se compun **scrisori scurte de mulțumire** cu copiii, evidențiindu-se ceea ce au învățat nou alături de părintele voluntar și se afișează la avizier.

Permanent trebuie să existe la avizier un tabel în care voluntarii semnează ziua și intervalul de timp când pot veni în sala de grupă. E bine să mai fie alături de noi, încă unu, doi adulți și trebuie să-i încurajăm și pe tătici să participe. Având această informație, putem planifica mai bine activitățile zilei, fiecărui adult îi va reveni un număr mai mic de copii pe care să îi supravegheze, interacțiunile vor fi mai intense și benefice pentru individualizare. Putem planifica activitatea de gătit care impune o supraveghere atentă a copiilor pentru asigurarea securității lor și respectarea regulilor de igienă, o vizită la muzeu sau o plimbare. Dacă avem un tatic în sala de grupă, putem planifica și activități care țin de interesele sale, de aptitudinile sale și sunt congruente cu ale unora din copiii grupei (șah, fotbal, confecționarea undițelor, repararea mobilierului păpușii).

Pentru a cunoaște și a valorifica interesele și aptitudinile părinților în sala de grupă, la prima întâlnire le putem adresa un chestionar în care să surprindem interesele familiei.

Formular cu interesele familiei

Numele părinților.....

Numele copilului.....

Stimate d-le și d-nă

Ne bucurăm că v-ați înscris copilul în grădinița noastră și așteptăm cu nerăbdare să lucrăm împreună în acest an. În grădinița noastră se promovează parteneriatul dintre educatori și părinți, se încurajează implicarea familiei în procesul educațional. Pentru a ne descrie căile prin care doriți să ne ajutați, vă rugăm să bifați ariile dvs. de interes în lista prezentată mai jos.

Aspectele care mă interesează și pot să mă implic sunt:

- Participarea la întruniri lunare.
- Lucrul în sala de clasă împreună cu copiii. Ce activități v-ar plăcea în mod deosebit?
 - citit,
 - activități artistice,
 - jocuri de reconstituire a imaginilor,
 - muzică,
 - dans, jocuri sportive,
 - gătitul.
- Construirea sau confecționarea de materiale:
 - echipamente pentru jocul în aer liber,
 - hăinuțe pentru păpuși, jucării tricotate.
- Ajutor acordat organizării de plimbări, vizite, excursii.
- Planificarea unor evenimente speciale (zile de naștere, sărbători, serbări).
- Lucrul în echipă pentru a dezvolta și a pune în aplicare diverse idei în sala de grupă.
- Trimiterea de materiale de acasă.
- Participarea la evenimente organizate pentru părinți.
- Participarea la grupurile de opinie și dialog.

Vă mulțumim!

Ce trebuie să știe părinții înainte de a începe lucrul în sala de clasă

- Comunicați dacă aveți o îndemânare deosebită sau o aptitudine specială într-un anumit domeniu.
- Înainte de a începe lucrul, luați cunoștință de regulile clasei.
- Așezați-vă pe podea sau pe un scaun, nu stați în picioare când vă jucați cu copiii.
- Participați la activitățile de grup.
- Adresați întrebări când aveți nelămuriri.
- Nu interpretați lucrările, solicitați copiii să vi le prezinte.
- Nu comentați comportamentul copilului în fața acestuia.
- Lăsați copilul să încerce să facă singur și doar dacă nu poate oferiți-i ajutorul.
- Împărtășiți ideile și sugestiile dumneavoastră. Nu discutați comportamentul copilului cu alți adulți, cu părinții lui sau alți membri din familie.

Avantaje pentru membrii familiei:

Prin participarea părinților la activitățile din sala de grupă, li se formează sentimentul de apartenență la grupul clasei, se simt utili, părtași la educație, devin conștienți de rolul pe care îl au în dezvoltarea copilului.

Mulți părinți au câte un copil iar unii sunt răsfățați, necooperanți, încăpățânați, tocmai datorită faptului că nu au avut copii de vârsta lor să se joace, să comunice, să împartă lucrurile. Venind alături de copii, părintele învață cum să-l crească în relație cu alți copii care provin din medii diferite, de etnii sau naționalități diferite, le observă comportamentul, jocul și astfel învață mai multe despre dezvoltarea lui.

Părintele cunoaște prietenii copilului, apoi între părinți adesea se încheagă relații stabile de prietenie.

Mărturii ale unei educatoare

Asfel s-au împrietenit doi tătici, pentru că fiicele lor, prietene, voiau să se viziteze la sfârșit de săptămână. Când vine tatăl unei fete în uniformă militară, îi salută prietenește pe băieți, dă mâna cu ei, îi întreabă ce fac și le desenează animale. Băieții îl așteaptă în fiecare seară fiindcă le dă chipiul și ei merg ca soldații.

Unii părinți sunt dornici să învețe jocurile, cântecele, ca să-și ajute copilul și repetă alături de noi, încurajându-i. O mamă care a confecționat obiecte de decor pentru pomul de iarnă, s-a declarat mulțumită de tehnicile de lucru învățate, a fost uimită că folosim materiale ieftine și a continuat această activitate și acasă cu fetița ei.

Avantaje pentru educatoare:

Prezența a unu, doi părinți în sala de grupă îl ajută pe educator să individualizeze activitatea, să lucreze pe grupuri mici, să acorde mai mult timp fiecărui copil. De asemenea, poate să observe dacă părinții fac totul în locul copilului, rezolvându-i problemele, conflictele sau dacă îl lasă să încerce mai întâi singur, dacă îi încurajează inițiativa sau nu. Va afla lucruri interesante despre obiceiurile culturale ale familiilor, despre talentele și pasiunile părinților. Un părinte poate picta decorul pentru serbare alături de copii, altul le poate arăta cum se amenajează un acvariu, îi poate învăța un dans popular sau cum se pictează icoane pe sticlă.

Copiii sunt mândri de ceea ce fac și ceea ce știu părinții lor. Iar dacă nu pot și nu știu, ei inventează și-i înobilează.

Avantaje pentru copil:

Prezența mai multor adulți în sala de grupă ajută la individualizarea activităților, acordându-se mai mult timp fiecărui copil și reușind organizarea activităților de învățare prin cooperare. Copilul este mai în siguranță, se reduce timpul de așteptare, este ascultat și i se răspunde la întrebări.

Prin efortul părinților se îmbogățește mediul educațional, părinții pot participa la amenajarea afișierului, la confecționarea unor obiecte necesare jocului (măști, păpuși pe degete, îmbrăcăminte pentru păpușă), dar și pentru confortul copiilor (pernuțe, buzunare pentru lucrurile personale).

La întrebarea „Cum să aduc părinții în sala de grupă?” răspunsul este: „Cu ajutorul copiilor”.

Note

Autoevaluarea și monitorizarea calității

capitolul

[11]

Legea pentru asigurarea calității educației, respectiv Legea nr. 87/2006 de aprobare a Ordonanței nr. 75/2005, impune reconsiderarea poziției grădiniței în sistemul de învățământ prin raportarea la standardele de calitate prestabilite ce se referă la indicatorii de bază: resurse materiale, financiare, umane, procesul de învățământ, managementul și dezvoltarea instituțională, relația cu comunitatea. Standardele de calitate oferă repere clare în ceea ce privește nivelul, exigența, criteriul de realizare a activităților în grădiniță. Legea distinge între evaluarea internă (autoevaluarea) realizată de unitatea de învățământ și evaluarea externă, realizată de Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar (ARACIP).

Autoevaluarea este realizată de **Comisia de evaluare și asigurare a calității** din fiecare grădiniță, pe baza standardelor naționale și trebuie să fie realistă și obiectivă. Scopul ei este de a asigura dezvoltarea, creșterea și nu de a sancționa, asigurându-se astfel autoreglarea, optimizarea și revizuirea funcționării și dezvoltării instituției. Autoevaluarea este un pas inițial, un punct de sprijin pentru stabilirea măsurilor ameliorative ulterioare. Prioritățile în dezvoltarea grădiniței vor orienta personalul în aplicarea strategiei de îmbunătățire a calității. Comisia elaborează planuri operaționale care urmăresc obiectivele generale și specifice cuprinse în strategia de îmbunătățire a calității educației. Calitatea se produce, se generează permanent, se măsoară și se îmbunătățește continuu, iar grădinița este responsabilă de asigurarea internă a calității.

La sfârșitul anului școlar, pe baza rezultatelor constatate și a raportului dintre rezultatele așteptate și rezultatele obținute de unitatea școlară, se întocmește **Raportul de evaluare internă**, abordându-se trei domenii: capacitatea instituțională, eficacitatea educațională și managementul calității. Dacă domeniul *capacitate educațională* are în atenție mai mult spațiul grădiniței, materialele și mijloacele de învățământ, în domeniul *eficacitate educațională* sunt indicatori care descriu actul educațional și activitatea de perfecționare a educatorului.

Domeniul *eficacitate educațională* cuprinde următorii indicatori:

- a) Conținutul programelor de studiu:
 - existența ofertei educaționale;
 - existența parteneriatelor cu reprezentanți ai comunității;
 - proiectarea curriculumului;
 - realizarea curriculumului.
- b) Rezultatele învățării:
 - evaluarea rezultatelor școlare;
 - evaluarea rezultatelor la activitățile extracurriculare;
- c) Activitatea de cercetare științifică sau metodică, după caz:
 - activitatea științifică;
 - activitatea metodică;
 - activitatea financiară a organizației.

Comisia evaluează periodic calitatea activității educatorilor și de aceea sunt necesare criteriile, metodologia și instrumentele de evaluare. Un instrument util Comisiei este **Fișa pentru controlul documentelor școlare** care oferă o imagine clară asupra modului cum sunt întocmite, dacă se operează corect, dacă sunt complete aceste documente și anume: catalogul, planificarea, dosarul personal, dosarul activității cu părinții și portofoliul educatorului.

Calitatea în educație înseamnă un proces de autoevaluare instituțională, dar și individuală pe

baza standardelor de evaluare. Pentru activitățile desfășurate zilnic și pentru activitățile de dezvoltare profesională, fiecare educator primește un punctaj care se însumează la nivelul unității. Se impune ca fiecare educator să dovedească profesionalism și să dețină următoarele tipuri de **competențe**:

- **comunicaționale**, deoarece trebuie să comunice cu fiecare copil accesibilizând informațiile, să coopereze și să interacționeze eficient cu colegii și cu părinții copiilor;
- **proiective**, deoarece trebuie să planifice și să proiecteze activitățile de învățare, opționale și extrașcolare printr-o corelare atentă a obiectivelor cu conținuturile, respectând interesele copiilor;
- **manageriale**, deoarece trebuie să organizeze și să amenajeze mediul educațional pentru ca învățarea să fie stimulativă, să conducă procesul didactic prin aplicarea unei metodologii centrate pe copil, promovând educația incluzivă;
- **evaluative**, deoarece sistematic trebuie să elaboreze și să utilizeze instrumentele de evaluare, să înregistreze și să valorifice rezultatele copiilor;
- **de dezvoltare**, deoarece trebuie să identifice nevoile de formare și să manifeste interes pentru activitățile care conduc la propria dezvoltare în plan profesional și personal.

Aplicarea **Legii privind educația pentru calitate** va produce modificări în formarea inițială, dar și în formarea continuă, deoarece evaluarea resurselor umane și, în special, a personalului didactic se va face în funcție de:

- numărul titularilor;
- gradul de acoperire cu personal didactic calificat;
- ponderea educatorilor cu grade didactice;
- formarea continuă;
- stabilitatea personalului;
- calitatea resurselor umane;
- ponderea educatorilor cu performanțe în activitatea științifică;
- participări la programe și seminarii;
- rezultatele obținute la evaluările anuale;
- obținerea gradației de merit sau a altor distincții.

În prezent, în grădinițe se constată că educatorii manifestă interes pentru dezvoltarea profesională și mulți dintre ei au studii superioare, au calificare de institutori, iar pregătirea lor se reflectă în rezultatele pe care le obțin cu grupa de copii. Formarea inițială a educatorilor trebuie să se racordeze cerințelor europene, iar educația timpurie trebuie să beneficieze de cadre didactice cu studii superioare care au aprofundat domeniul didacticii, dar și noile achiziții în psihologia copilului. O pregătire inițială solidă constituie temeiul pe care se poate construi formarea continuă.

Formarea continuă a educatorilor se realizează prin acțiunile metodice din grădiniță, prin participarea la cercurile pedagogice, la cursurile propuse de Casa Corpului Didactic, dar și prin continuarea studiilor în cadrul universităților. Între cele două procese se stabilește un raport de continuitate și printr-o formare continuă educatorii își formează competențe noi, progresează mereu menținându-și trează curiozitatea științifică și dorința de inovație.

Evaluarea poate fi derulată ca evaluare internă (interviul de evaluare), evaluarea externă (realizată de evaluatori din exteriorul grădiniței, reprezentanți ai inspectoratului, ARACIP) și autoevaluarea individuală.

Prin autoevaluare, fiecare educator evaluează performanțele echipei și performanțele proprii. Este un proces de măsurare a eficienței muncii cu preșcolarii, a lucrului în echipă la nivelul unității, a colaborării cu părinții, dar și cu reprezentanții comunității.

Autoevaluarea individuală urmărește:

- sporirea eficienței activităților organizate de educator;
- stimularea creativității, a inițiativei, a gândirii reflexive, critice;
- dezvoltarea încrederii și înțelegerii între colegi;
- dezvoltarea comunicării, respectarea opiniilor celorlalți;
- stimularea formării continue;
- încurajarea folosirii unor strategii și tehnici variate (metode activ participative, metode de învățare prin cooperare);
- manifestarea obiectivității;
- creșterea interesului de a crea parteneriate cu familia și comunitatea locală;

- cultivarea interesului pentru valorificarea experienței pozitive prin participarea cu articole, referate, teme de cercetare sau comunicări, la seminarii, simpozioane, sesiuni de comunicări științifice;
- determinarea punctelor tari și a punctelor slabe;
- stimularea dorinței de informare în domeniu.

Unii părinți sau chiar cadrele didactice de la nivelul gimnazial și liceal care privesc din exterior profesia de educator consideră că e „o simplă joacă”, minimalizând cerințele copilului din grădiniță. Dar în momentul în care cunosc mai bine programul și sunt alături de noi, implicându-se în activitatea de la grupă, privesc cu alți ochi această profesie complexă și nobile, dificilă dar și plăcută în care mediocritatea nu e permisă.

Educatorii au un rol însemnat în viața copilului, iar prin statutul lor, prin îndatoririle și obligațiile ce le revin într-o societate în schimbare, devin agenți ai schimbării. Fiecare trebuie să conștientizeze nevoia de schimbare, să și-o asume cu responsabilitate și să o exercite cu fermitate.

Educatori

Aplicație

Vă propunem un model de chestionar pentru educatoare construit și aplicat la Grădinița nr. 3 din Tulcea, prin care Comisia de evaluare obține un feedback asupra realizării indicatorilor din cele trei domenii. (pag. 74)

Răspundeți la întrebări având ca punct de referință grădinița în care funcționați.

Propuneți și alte întrebări. Adaptați instrumentul pentru specificul instituției în care funcționați.

Educatori

Aplicație

Analizați următoarea fișă pentru controlul documentelor școlare propusă de Comisia de Evaluare și Asigurare a Calității de la Grădinița Nr. 3 din Tulcea. (pag. 75)

Ce completări puteți aduce?

Chestionar Pentru Educatoare**1. Capacitatea instituțională**

- a) Există documente proiective manageriale? DA NU
- b) Regulamentul intern de funcționare al grădiniței este afișat la vedere? DA NU
- c) Spațiile școlare sunt dotate în concordanță cu efectivele de copii din cadrul grupelor? DA NU
- d) Este asigurată securitatea tuturor celor implicați în activitatea școlară, în timpul desfășurării programului? DA NU

2. Baza materială

- a) Au fost consultați copiii în dotarea și decorarea spațiului educațional? DA NU
- b) Biblioteca școlară este dotată corespunzător? DA NU
- c) Utilizați biblioteca grădiniței în mod curent? DA NU
- d) Tehnologia informatică și de comunicare este: FB B S NS

3. Resurse umane

- a) Încadrarea cu personal didactic este: FB B S NS
- b) Încadrarea cu personal nedidactic este: FB B S NS

4. Eficacitatea instituțională

- a) Oferta educațională este: FB B S NS
- b) Activitatea financiară a grădiniței este: FB B S NS
- c) Activitatea personalului de îngrijire este: FB B S NS
- d) Activitatea administrativă a grădiniței este: FB B S NS
- e) Relațiile educatoarei cu părinții sunt: FB B S NS
- f) Relațiile unității cu comunitatea locală sunt: FB B S NS
- g) Climatul de muncă în unitate este: tensionat autoritar de bună înțelegere democratic

5. Rezultatele învățării

- a) Este monitorizat progresul școlar în funcție de obiectivele stabilite în curriculum-ul școlar? DA NU

6. Managementul calității

- a) Se desfășoară ședințe periodice de analiză a realizării PDI și a altor documente de planificare? DA NU
- b) Dacă da, la aceste ședințe participă majoritatea cadrelor didactice? DA NU
- c) Au loc dezbateri? DA NU
- d) Sunt invitați la aceste ședințe părinții sau alți membri ai comunității? DA NU

7. Cultura calității grădiniței este focalizată asupra următoarelor valori:

- a) Copilul are prioritate absolută. DA NU
- b) Munca în echipă și cooperarea sunt esențiale. DA NU
- c) Găsirea de soluții nu de vinovați. DA NU
- d) Îmbunătățirea pe termen lung este preferabilă unei orientări pe termen scurt. DA NU

Vă mulțumim!

Fișa pentru controlul documentelor școlare

Nume și prenume:

Funcția:

Vechime în învățământîn unitate.....

Grad didactic:

1. Catalog

Număr copii înscriși	Operarea corectă a retragerilor	Operarea corectă a copiilor nou înscriși	Completarea datei de naștere	Completarea zilnică a absențelor	Completarea centralizatorului

2. Planificare

Părți componente	Întocmit	Observații
Caracterizarea grupei		
Planificarea activităților opționale		
Planificarea activităților extracurriculare		
Planificarea activităților de colaborare cu școala		
Tematica întâlnirilor cu părinții		
Completarea activității metodice		
Completarea rubricii cu material didactic		

3. Dosar personal

Diploma de absolvire	Certificat grad didactic	Documente privind perfecționarea continuă

4. Dosarul activității cu părinții

Tabel cu comitetul de părinți	Tematica întâlnirilor	Materiale de prezentare	Dovezi (procese verbale, listă de prezență, fotografii)

5. Portofoliul educatoarei

Ce trebuie să conțină	Prezențe/ Absențe	Observații
Scrisorile metodice		
Proiecte de activitate		
Fișa postului		
Fișa de autoevaluare		
Standardele de referință Step by Step		
Standardele de referință pentru învățământul preuniversitar		
Standardele de bune practici		
Chestionare și fișe de evaluare pentru copii și pentru părinți		
Dovezi ale activităților extracurriculare		
Protocoale de parteneriat		
Materiale de studiu individual		
Dovezi ale cursurilor de formare continuă		
Contracte de sponsorizări, donații		

Data:

Completat de:

Semnătura.

NOTĂ: Standardele de referință Step by Step sunt specifice grădinițelor cu program Step by Step.

Anexa 1

Instrumente de înregistrare a datelor observării

Fișă pentru a observa ordinea alegerii centrelor timp de o oră într-o grupă Step by Step

Data:.....

Numele copilului:.....

Ora	Biblioteca	Știință	Artă	Joc de rol	Construcții	Nisip și apă
9:00						
9:15						
9:30						
9:45						
10						

Fișă de observare a activității pe Centre

Data:

Ora	Centre de Activitate	Numele copiilor	Inițiată de copil	Inițiată de adult	Singur	În pereche	În grup
	Biblioteca						
	Științe						
	Arte						
	Joc de rol						
	Construcții						
	Nisip și apă						

Listă de verificare a abilităților de limbă și comunicare

Data:

Activitatea:

Comportament observat	Numele copiilor				
	Maria	George	Vlad	Tudor	Ioana
Vorbește în propoziții					
Inițiază conversații					
Înțelege ce i se citește					
Manifestă interes pentru a-și îmbogăți vocabularul					
Recunoaște litere					

Anexa 2

LECTURĂ SUPLIMENTARĂ – Educație ecologică

„A înțelege natura înseamnă a înțelege viitorul, iar a face ceva pentru salvarea naturii, atât de amenințată azi, înseamnă a contribui la fericirea omenirii”

Eugen Pora

Protecția naturii este un obiectiv major al societății contemporane. Educația privind mediul înconjurător este un proces complex și de lungă durată, rezultatele concrete putând fi observate peste ani. Pregătirea în sprijinul ocrotirii naturii trebuie să înceapă de la vârsta copilăriei prin educație ecologică, pentru a-i învăța pe copii de ce și cum trebuie protejată natura.

Dacă ecologia ar face parte sistematic din educarea copiilor, ar fi un mare pas pentru salvarea Terrei.

Pentru a cunoaște natura, copilul trebuie pus în relație directă cu acesta. Educația ecologică trebuie făcută în conformitate cu particularitățile de vârstă, mai ales prin accentuarea sentimentelor și atitudinilor, să pornească de la interesele copiilor pentru plante și animale, pentru ceea ce reprezintă natura pentru ei. Curiozitatea și dorința specifică acestei vârste poate fi satisfăcută, pornind chiar de la îngrijirea plantelor și animalelor din sala de grupă dar mai ales în mijlocul naturii prin plimbări și drumeții, acțiuni de colectare a materialelor refolosibile sau curățire a spațiilor verzi, colectarea plantelor medicinale sau amenajarea căsuțelor pentru păsări. Copiii trebuie să înțeleagă modul de funcționare a mediului, de apariție a problemelor cu care se confruntă acesta și de rezolvarea acestor probleme.

Activitățile de educație ecologică se pot derula și în paralel cu evenimentele calendarului anual: Ziua Apelor (22 martie), Ziua Păsărilor (3 aprilie), Ziua Parcurilor (24 mai), Ziua Mondială a Mediului (5 iunie).

Obiective ale educației ecologice:

- să cunoască ființe și fenomene din mediul înconjurător și caracteristicile acestora;
- să favorizeze însușirea unor cunoștințe din domeniul ecologiei prin activități cu caracter experimental și demonstrativ și antrenarea copiilor în îndeplinirea acestora;
- educarea capacității de a ocroti, proteja și respecta natura;
- cultivarea dragostei pentru Terra cu tot ce intră în componența acesteia: aerul, apa, solul, vegetația, fauna și ființa umană, ca parte integrantă a mediului;
- conștientizarea necesității de a economisi apa, energia electrică, lemnul și toate resursele naturale;
- educarea copiilor în sensul păstrării sănătății mediului natural în care trăiesc;
- formarea unui comportament civic, etic și a deprinderilor de păstrare și îngrijire a naturii;
- vizitarea unor rezervații naturale, a unor amenajări speciale, destinate creșterii unor plante și animale care sunt ocrotite de lege.

Schema logică de abordare a educației ecologice:

1. Perceperea și observarea naturii prin observări spontane sau organizate în sala de grupă și în cadrul plimbărilor, vizitelor, drumețiilor.

2. Determinarea trăirii unor sentimente și conștientizarea copiilor asupra acestora. Se poate realiza prin conversații despre avantajele unui mediu curat, sănătos care să motiveze copilul în procesul de protejare a naturii. Copiii trebuie să conștientizeze că poluarea nu are granițe și că este dăunătoare atât pentru om, cât și pentru natură.

3. Implicarea personală constă în stabilirea locului și rolului fiecărui copil.

4. Asumarea responsabilității presupune angajarea copilului în luarea unor decizii cu privire la rezolvarea problemelor mediului.

5. Elaborarea unei strategii de acțiune implică participarea copiilor la acțiunile organizate de educator, dar și stimularea spiritului investigativ și a inițiativei copiilor de a organiza acțiuni care să prevină deteriorarea mediului, de a aplica normele și regulile de protejare a mediului înconjurător.

Pe baza schemei logice, planificați activități de educație ecologică pe domenii experiențiale pentru nivelul 3-5 ani și 5-6/7 ani având ca obiectiv, economisirea resurselor naturale.

Educația ecologică constituie o formă de educație non-disciplinară, ce folosește abordări interdisciplinare centrate pe mediu și problemele acestuia.

Obiectivele educației ecologice se pot realiza în cadrul temei „Când/ cum și de ce se întâmplă?”, prin studii și proiecte tematice, în cadrul activităților opționale de tipul „Să învățăm să iubim natura”, „Să credem în viitor, respectând natura”, „S.O.S! Pământul”, dar și în cadrul proiectelor și parteneriatelor educaționale.

Un impact deosebit asupra copiilor, educatorilor, părinților și comunității l-a avut programul național „Ecogrădinița” care și-a propus să tragă un semnal de alarmă asupra degradării mediului și să stimuleze inițiativa copiilor de a desfășura acțiuni concrete de protejare a naturii.

- Grădinița sau grupa dumneavoastră a participat la programul național „Ecogrădinița”?
- Precizați câteva acțiuni de succes derulate în cadrul proiectului. Cum au fost implicați părinții? Dar comunitatea locală?
- În prezent, în proximitatea copiilor se observă efectele derulării acestui program? Dar în spațiul comunității, au avut răsunet îndemnurile copiilor, observați o schimbare?
- Sub ce alte forme credeți că ar putea continua educația ecologică la nivelul învățământului preșcolar?

Exemple de activități pe domenii experiențiale:

Domeniului Limbă și Comunicare

• **Convorbiri** „Doctorii pădurii”, „Unde aruncăm gunoaiile”, „Pădurea plămânul planetei”, „Ce înseamnă poluarea”, „Despre animalele care nu mai există”, „Să ocrotim viața pe pământ”, „Focul, prieten sau dușman”

• **Lecturi ale educatoarei:** „Lecția de ecologie” de C.Vodă, „Ciocănițoarea”, „Tainele apei” și „Ajutoarele pădurii” de Eugen Jianu, „Am sădit un pomișor” de Gica Iuteș, „Cum trăiesc și cât trăiesc arborii”, „Focul” de N. Stănescu, „Frunze, pomi, arbori” de G. Pituț, „Ionuț și lumea viețuitoarelor” de Ioana Marinescu-Moțet

• **Lecturi după imagini:** „Flori ocrotite”, „O apă curată, o viață sănătoasă”

• **Memorizări:** „Gândăcelul” de Elena Farago, „Lumea în acvariu” de Daniela Crăsnaru, „Glasul pădurii” de Passionaria Stoicescu

• **Vizionari:** emisiunile T.V. (Animal Planet, Discovery Channel), CD educațional „Flori și apa”, „Peripețiile lui Stropi”

• **Realizarea unor afișe** (prin copiere sau cu literele de plastic) cu îndemnuri de tipul: „Păstrați apele curate!”, „Folosiți cu grijă apa!”

Domeniul Știință:

• **Observare:** Încolțirea semințelor, Viața în acvariu, Pădurea – în anotimpuri diferite, Apele curgătoare sau stătătoare, Cuibul de păsări, Parcul, Grădina Zoologică, Circuitul apei în natură

• **Experimente:** Poluarea solului cu substanțe petroliere, Poluarea apei cu detergenți și coloranți, Decantarea apei, Cum răsar plantele

• **Lecturi după imagini:** „Circuitul apei în natură”, „Minunata lume a păsărilor”, „Energie de la soare și vânt”, „Cum se încălzește o casă”, „Din tainele pădurii”

Domeniul Om și societate:

- **Convorbiri:** „Cum sunt pedepsiți cei ce distrug natura”, „Nu faceți rău animalelor”, „Ce e bine, ce e rău”, „Prietenul Pământului”, „Protecția apelor”, „Să economisim energia”.

- **Lectură după imagini:** „Așa DA, așa NU”, „Pădurea și incendiile”, „Rezervațiile naturale”, „Să iubim animalele”

- **Activități practice – gospodărești:** „Colectăm deșeuri din plastic și hârtie”, „Confecționarea indicatoarelor de protecție a pădurii („Nu rupeți florile ocrotite!”, „Nu defrișați pădurile!”), „Confecționăm hrănituri pentru păsări”, „Confecționăm căsuțe pentru păsări”, „Plantăm pomi și flori”, „Strângem frunzele uscate”, „Curățenie în curtea grădiniței”, „Să îngrijim plantele din ghivece”, „Amenajăm un composter”, „Văruim pomii”, „Pregătim mâncare pentru câprioare” și iepuri.

Domeniul Estetic și creativ:

- **Desen, pictură:** „Prietenii naturii”, „Pământul planeta vie”, „Poluarea și efectele ei”, „Aer, apă, pământ”, „Coșul de gunoi”, „Prietenii noștri, apa”, realizarea unor postere („Și pomii au viață”, „Să păstrăm curățenia orașului”, „Să ocrotim natura”), confecționarea unor jucării, costume de carnaval, obiecte decorative din materiale reciclabile

- **Muzică:** „Copăcelul” de C. Mereș, „Vânătorul” de Liviu Comes, „Jocul celor trei iepurași” și „Pe baltă” de G. Teodosiu, „La Zoo” de Gabriela Sauciu-Cicone, Imnul ecologiștilor

Domeniul Psihomotoric:

- **Jocuri de mișcare:** „Vânatul cerbilor”, „Fluturași și avioane”, „Rândunelele”, „Vânătorii și porumbeii”

- **Dansuri tematice:** Zborul păsărilor, În pădurea verde, Brazilii și tăietorii de lemne, Copiii și pomii cresc împreună, Albinele și fluturii, Florile și prietenii lor.

Modalitățile de evaluare a acestor activități se pot concretiza în expoziții de postere, afișe, colaje, lucrări artistico-plastice, confecționarea unor cărți, albume cu plante și animale ocrotite sau cu rezervațiile naturale din zona apropiată, expoziție de jucării din materiale refolosibile sau din materiale din natură, excursii tematice, expoziție de fotografii cu aspecte din activități, spectacole, organizarea unui marș ecologic, elaborarea unei reviste, o paradă de costume ecologice, drumeții în rezervații naturale, realizarea unui pliant, înregistrarea unor casete video, concursuri, dramatizări, prezentări la televiziunea locală, interviuri ale copiilor la postul local de radio.

Educația ecologică nu trebuie să se reducă doar la acțiuni de igienizare a mediului, ci se impun aplicarea unor programe ferme, coerente și generalizate care trebuie să pornească de la mediul sălii de grupă, dar să se extindă și să se continue în familie și la nivelul comunității prin implicarea mass-media și a reprezentanților autorităților locale.

Anexa 3

PLANIFICAREA ZILNICĂ ȘI SĂPTĂMÂNALĂ ORIENTATIVĂ

TEMĂ: Cu ce și cum exprimăm ceea ce simțim

SUBTEMA: În lumea poveștilor

LOCUL DE DESFĂȘURARE: grădinița, școala din apropiere

RESURSE IMPLICATE

1. MATERIALE: cărți de povești, costume, resturi textile, ingrediente pentru gătit, imagini cu personaje din povești, materiale din natură, alături de materialele deja existente în centre.

2. UMANE: grupa pregătitoare, părinți ai copiilor, elevii din clasa I ai școlii din cartier

DURATA PROIECTULUI: o săptămână

FORMA DE REALIZARE: evaluarea abilităților și cunoștințelor copiilor

Centre de interes/activitate deschise și materialele puse la dispoziția copiilor

Biblioteca	Arte	Colțul Căsuței/ Joc de rol
Cărți de povești, imagini cu scene din povești, cartoane colorate, păpuși pe degete, tablă magnetică	Coli carton, polistiren, cutie, staniol, hârtie creponată, măști din carton, resturi de materiale textile, semințe, nisip, scoici, pietre de mare, pești din cocă colorată, stelute de mare	Costume, veselă de bucătărie, ingrediente pentru turtă dulce, pâine nesărată, cozonac, miere, zahăr, păpuși marionete
Construcții	Științe	Nisip și apă
Cărămizi, scânduri, paie și coceni, cadru de lemn îmbrăcat în pânză, cartea cu povestea „Frumoasa Adormită“	Siluate de pitici, jucării- pitici, planșe cu scene din povești, un pantof auriu, mozaic, puzzle, domino, jocul umbrelor, piuneze, câni gradate, cântar	Mulaje de animale marine, scoici și stelute de mare, forme de nisip, stropitoare, unelte (greble, lopățele, sită), nisip și pietre colorate, păpușa Mica Sirenă.

Inventar de probleme

Ce știm	Ce nu știm
<ul style="list-style-type: none">- să reproducem fragmente din povești- numele personajelor și povestea din care fac parte- să caracterizăm personajele- să numărăm până la 10- să interpretăm cântece despre personaje din povești- să pictăm pe suprafețe mari- să modelăm cu plastilină- să desenăm scene din povești- să mânuim marionetele- să construim castele din nisip	<ul style="list-style-type: none">- cum am putea construi o căsuță de turtă dulce- cum să organizăm un spectacol- cum arată împărăția Miciei Sirene- cum să realizăm un mozaic din nisip și pietre colorate- cum pot fi construite casele celor 3 purceluși- care casă este mai rezistentă- cum să construim decorul de poveste- care sunt poveștile cu animale- cum să găsim un alt final poveștilor- cum să amestecăm poveștile- din ce se face turta dulce- cum arată un cap de balaur din hârtie- cum să ne confecționăm recuzită pentru spectacol

TEMĂ: Cu ce și cum exprimăm ceea ce simțim
 SUBTEMA: În lumea poveștilor
 Grupa de vârstă: 5, 1 – 7 ani

TURAI

ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE	
DATA ZIUA	
Luni	<p>ADP ID: „Eu îmi doresc să fi asemeni ...” (personajul preferat din povești) pentru că era...” „Ne pregătim pentru micul dejun” - așezarea șervețelilor și folosirea lor (corespondență unu la unu, deprinderi de curățenie) Tranziție: „Capra cu trei iezi” - Cântec (repetare) Joc de mișcare „Aseziul castelului” „Bal la castel” - exersarea pașilor de dans în ritmul muzicii Activitate opțională - limba engleză ALA Bibliotecă: „Poveștile noastre preferate” - lecturarea imaginilor din cărțile de povești, ordonarea imaginilor din povești după firul epic Știință: „Știi câte personaje sunt?” – numerație în concentrul 1 – 10 prin : identificarea de povești cu 1, 2,..., 10 personaje, numărarea personajelor din poveștile cunoscute ADE Activitate integrată (DLC, DEC, DȘ) „Personaje îndragite și castelele lor!”: repovestire după imagini: „Mica Sirenă”, confecționarea machetei „Mica sirenă în împărăția mării” folosind materiale din natura, convorbire despre caracteristicile materialelor folosite pe baza observării lor, modelarea din plastilina a personajelor pentru popularea machetei</p>
Marți	<p>ADP ID: „Ce s-ar fi întâmplat dacă...” - crearea unui alt sfârșit poveștii preferate „Ghici cine e?” - ghicitori despre personajele din povești - activitate de grup Gimnastica de înviorare Tranziție: „Cântă ca mine” (pentru evidențierea unor tempouri diferite) joc cu text și cânt (repetare) Activitate opțională - Dans modern ALA Știință: „Basme în bucățele” – Puzzle pentru reconstituirea unor scene din povești Arte: „Cartea cu povești a grupei noastre” - decupare după contur, colorare și lipire ADE Activitate integrată (DLC, DEC, DOS) „Ce o învățăm pe Scufița Roșie?”: repovestire pe bază de imagini, convorbire despre alegeri și decizii, predare cântec „Scufița Roșie”, joc muzical</p>

Miercuri	<p>ADP ID: „Mai întâi ne organizăm!” conversație despre cum se pregătește un spectacol de teatru cu păpuși „Mămile curate, țin boala departe” - spălarea corectă a mâinilor - exerciții individuale Tranziție: „Scufița Roșie” – repetare cântec Activitate opțională - limba engleză ALA Construcții: „Suntem constructori iscusiți”- construirea în miniatură a caselor celor trei purceluși din cărămidă, lemn și paie Biblioteca: Reproducerea textelor versificate din povești cu păpuși pe degete pentru spectacol Jocuri de mișcare: „Păsărele în colivie”, „Șotronul” ADE Activitate matematică (DȘ) „Unde se află condurul Cenușăresei” (poziții spațiale: sus, jos, deasupra, dedesupt, în stânga, în dreapta) - Joc didactic</p>
Joi	<p>ADP ID: „Salata de povești” - Joc creativ „Mă descurc singur” - deprinderi de autoservire, deprinderea de a se încălța și descălța Tranziție: „Cinci pitici degete mici” - Joc de degete ALA Arte: „Vă invităm la spectacol” - elaborarea afișului pentru spectacolul de teatru de păpuși – desen Biblioteca: „Bilete de vânzare!” – elaborarea biletelor pentru spectacol: exersarea scrisului prin copiere sau a scrisului liber ADE Activitate integrată (DLC, DEC, DOS) „În lumea poveștilor” - Teatru de păpuși - (Spectacol la clasa I)</p>
Vineri	<p>ADP ID: „Ne pregătim pentru gătit!” lecturarea reței ilustrate de turtă dulce Pregătirea pentru activitatea de gătit: spălarea mâinilor, strângerea părului, îmbrăcarea șorțulețelor Tranziție: „Cine n-are poftă de mâncare” Constantin Dragomir - Recitativ ritmic ALA Știință: Cântărirea ingredientelor din rețeta de turtă dulce, citirea cantităților Jocuri de mișcare: „Prinde vrăjitoarea”, „Țintește mărul otrăvit” ADE Activitate practică gospodărească (DOS): „Suntem bucătari” – căsuțe din turtă dulce</p>

TEMĂ: Cu ce și cum exprimăm ceea ce simțim
 SUBTEMA: În lumea poveștilor

TURA II

ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (tura II)	
<p>DATA</p> <p>Luni</p>	<p>ALA Nisip și apă: „Mica Sirenă în împărăția mării” - jocuri și construcții la masa/groapa de nisip ADE Activitate matematică (DȘ): „Personaje îndragite și castelele lor” numărare și colorare a tot atâtea obiecte cât arată cifra - lucru pe fișe matematice ADP „Ajut și eu!” - așezarea și strângerea mesei pentru/după servirea gustării” – deprinderi de ordine și curățenie „Știm să ne spălăm pe mâini?” - deprinderi igienico- sanitare</p>
<p>Marti</p>	<p>ALA Bibliotecă – „Încerc să scriu!” – copiere după model sau scriere liberă a numelor personajelor și a titlului cărții ADE Activitate integrată (DEC, DȘ, DLC) „În vizită la Albă ca Zăpada”: confecționare de recuzită pentru spectacol (măști, coronițe, baghete, pelerine), joc senzorial “Spune ce gust au bucatele găsite de Albă ca Zăpada” ADP “Sunt copil politicos” - deprinderi de comportare civilizată: salutul în diferite momente ale zilei “Pot și singur” - deprinderi de autoservire, deprinderea de a se îmbrăca și dezbrăca</p>
<p>Miercuri</p>	<p>ALA Construcții: „Meșteri mari” - construirea cadrului scenei pentru spectacolul de teatru de păpuși cu ajutorul părinților ADE Activitate integrată (DLC, DEC, DPM) „În lumea poveștilor”: repetarea rolurilor alese pentru spectacolul de teatru cu păpuși, exersarea mânăuirii păpușilor, finalizarea recuzitei, exersarea interpretării rolurilor ADP “Mâinile curate țin boala departe” - deprinderi igienico- sanitare ”Sunt ordonat” - deprinderi de ordine a materialelor în centre</p>

Joi	<p>ALA Joc de rol/Colțul căsuței: „În lumea poveștilor” – jocuri pornind de la spectacolul susținut la școală</p> <p>ADE Activitate de educație fizică (DPM) ”Piticii prin pădure ” - Parcurs aplicativ (alergare pe teren variat, săritură cu desprindere de pe ambele picioare, mers cu pășire peste obstacole)</p> <p>ADP “ Aerisim sala de grupă ” - deprinderi igienico-sanitare “Suntem ordonați” - deprinderea de a așeza hainele la vestiare</p>
Vineri	<p>ALA Biblioteca: „În lumea poveștilor“ – vizionarea înregistrării spectacolului de la școală (DVD)</p> <p>ADE Activitate artistică plastică (DEC) Realizarea unor lucrări în diverse tehnici (desen, pictură) și amenajarea unei expoziții „În lumea poveștilor”</p> <p>ADP „Urări la plecare în weekend” - deprinderea de comportate civilizată „Copiii harnici”- deprinderi de ordine și curățenie în sala de grupă (curățarea materialelor și sortarea lor după formă la Centrul de Nisip și apă, strângerea lucrărilor și separarea plastilinei după culoare la Centrul de Arte)</p>

Anexa 4

Pe prima coloană sunt dispuse domeniile de dezvoltare, iar pe primul rând apar activitățile propuse de dvs. notate succint A1... A10. Marcați un x în dreptul fiecărui domeniu stimulat prin activitățile propuse. La final analizați tabelul și observați care domenii au fost mai mult adreseate și care mai puțin.

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	A10
Dezvoltare fizică, sănătate și igienă personală	Dezvoltare fizică									
		Dezvoltarea motricității grosiere								
		Dezvoltarea motricității fine								
Dezvoltarea socio-emoțională	Sănătate și igienă personală	Dezvoltarea senzorio-motorie								
		Promovarea sănătății și nutriției								
		Promovarea îngrijirii și igienei personale								
		Promovarea practicilor privind securitatea personală								
		Dezvoltare socială	Interacțiune cu adulții							
Dezvoltarea limbajului și a comunicării		Interacțiune cu copiii de vârstă apropiată								
		Acceptarea și respectarea diversității								
		Dezvoltarea comportamentelor pro-sociale								
		Dezvoltare emoțională	Dezvoltarea conceptului de sine							
			Dezvoltarea controlului emoțional							
Dezvoltarea cognitivă		Dezvoltarea expresivității emoționale								
		Dezvoltarea limbajului și a comunicării	Dezvoltarea capacității de ascultare și înțelegere							
			Dezvoltarea capacității de vorbire și comunicare							
		Dezvoltarea premiselor citirii și scrierii	Participarea la experiențe cu cartea; cunoașterea și aprecierea cărții							
			Dezvoltarea capacității de discriminare fonetică; asocierea sunet-literă							
Capacități și atitudini în învățare		Conștientizarea mesajului vorbit/scriș								
			Înșușirea deprinderilor de scris; folosirea scrisului pentru transmiterea unui mesaj							
			Dezvoltarea gândirii logice și rezolvarea de probleme							
			Reprezentări matematice elementare							
			Cunoașterea și înțelegerea lumii							
		Curiozitate și interes								
		Inițiativă								
		Persistență în activitate								
		Creativitate								

Bibliografie

- Albăcioaie, Dan, Andrei, Adina, 2005, Ghidul directorului de școală, Ed. Casa Corpului Didactic.
- Barbu, H., Popescu, Eugenia, Șerban, Filofteia, 1994, Activități de joc și recreativ – distractive, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Bârsan, N., 1995, Jocuri didactice specifice dezvoltării limbajului și comunicării orale a preșcolarilor mari, Ed. Didactică și Pedagogică, București.
- Boca, Cristiana, 2007, Introducere în educația timpurie, Ed. Didactică și Pedagogică, București.
- Breben, S., Gongea E., Ruiu, G., Fulga, M., 2002, Metode interactive de grup, Ed. Arves.
- Bruner, J.S., 1970, Pentru o teorie a instruirii, Ed. Didactică și Pedagogică, București.
- Ciubotaru, Melania L., 2006, Aspirăm la calitate...Acum avem legea...!, Revista „Învățământul Preșcolar” Nr. 3-4, București.
- Claparède, Edouard, 1975, Despre natura și funcțiile jocului, Psihologia copilului și pedagogia experimentală, Ed. Didactică și Pedagogică, București.
- Edouard Claparede, 1975, Psihologia copilului și pedagogia experimentală, Ed. Didactică și Pedagogică București.
- Coroi, V., Florescu M., Ursache M., 1968, 7 ani de acasă, Ed. Medicală, București.
- Crețu, Tinca, 2006, Investigații preliminare la tema educației timpurii instituționalizate, Revista „Învățământul Preșcolar” Nr. 3-4, București.
- De Bono, E., 2006, Șase pălării gânditoare, Editura Curtea Veche, București.
- Dima S., Șchiopu U., Taiban M., Lovinescu A., Butucaru E., 1980, Creșa-mediu educativ pentru integrarea copilului în grădiniță, Ed. Didactică și Pedagogică, București.
- Flueraș, V., 2003, Paideia și gândire critică, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca.
- Flueraș, V., 2005, Teoria și practica învățării prin cooperare, Edit. Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca.
- Gherguț, Alois, 2001, Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale. Strategii de educație integrată, Ed. Polirom, Iași.
- Glava A., Glava C., 2002, Introducere în pedagogia preșcolară, Ed.Dacia, Cluj – Napoca.
- Hansen A. Kirsten, Kaufmann K. Roxane, Burke Walsh Kate, 2005, Crearea claselor orientate după necesitățile copilului, CEDP București.
- Iosifescu, Șerban (coord.), 2001, Management educațional pentru instituțiile de învățământ, ISE-MEC, București.
- Iucu, Romiță, 2000, Managementul și gestiunea clasei de elevi, Ed. Polirom, Iași.
- Johnson, W.D.&Johnson, T.R., 1989, Cooperation and Competition: Theory and Research, Interaction Book Company Edina, MN.
- Mateiaș, Alexandra, 2003, Copiii preșcolari, educatoarele și părinții. Ghid de parteneriat și consiliere, Ed.Didactică și Pedagogică, București.
- Nergovan, Valeria, 2003, Rolul, Necesitatea restructurării modelelor de instruire profesorului, Revista „Învățământul Preșcolar”, nr. 3-4
- Olmy, Millie, 1970, Logical Thinking in Second Grade, Teachers College Press, Teachers College, Columbia, S.U.A.
- Ogle, D., 1986, KWL group instruction strategy. In A. S. Palincsar, D. S. Ogle, B. F. Jones, & E. E. Carr (Eds.), Teaching reading as thinking. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Piaget, Jean, Inhelder, B., 1976, Psihologia copilului, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Preda, Viorica (coord.), 2002, Metoda proiectelor la vârstele timpurii, Editura Miniped, București.
- Robinson, Ausubel D, 1982, Învățare în școală. O introducere în psihologia pedagogică, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Șchiopu Ursula, 1975, Probleme psihologice ale jocului, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Șchiopu Ursula, Verzea Emil, 1997, Psihologia vârstelor, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Șovar, R., Fumărel, S., 1999, Dezvoltarea practicilor inclusive în școli, Ghid managerial, UNICEF.
- Ștefan, Mircea, 2006, Lexicon pedagogic, Aramis Print, București.
- Sprinthall, R.c., Sprinthall, N. A., 1964, Educational Psychology: Adevelopmental Approach, Addison-Wesley Publishing Company, Reading, Massachusetts Menlo Park, California, London, Amsterdam, Don Mills, Ontario, Sidney.
- Ștefan, A., Catrinel, Kallay, Eva, 2007, Dezvoltarea competențelor emoționale și sociale la preșcolari, Ed. ASCR, Cluj Napoca.
- Tomșa, Gheorghe (coord.), 2005, Psihopedagogie preșcolară și școlară, Supliment al Revistei de Învățământ Preșcolar, București.
- Vrăsmaș, Ecaterina (coord.), 1998, Strategiile educației inclusive, București.
- Vrăsmaș, Ecaterina, 1999, Educația copilului preșcolar. Elemente de pedagogie la vârsta timpurie, Ed. Pro Humanitate, București.
- Vrăsmaș, Traian, 2004, Școala și educația pentru toți, Ed. Miniped, București.

Cuprins

Argument	5
Capitolul 1. Specificul jocului și metode de stimulare a învățării	7
Capitolul 2. Organizarea mediului de învățare și rolul centrelor de interes/ activitate	21
Capitolul 3. Educația incluzivă în grădiniță	33
Capitolul 4. Aspecte de gen în educația timpurie	37
Capitolul 5. Proiectarea activităților integrate	41
Capitolul 6. Planificarea activităților	45
Capitolul 7. Rutinele și tranzițiile ca activități de învățare	49
Capitolul 8. Roluri ale educatorilor și interacțiunea cu copilul	55
Capitolul 9. Evaluarea, observarea și înregistrarea datelor	59
Capitolul 10. Familia în sala de clasă	65
Capitolul 11. Autoevaluarea și monitorizarea calității	71
Anexe	76
Bibliografie	88